

P. OVIDII
OPERA
QUÆ EXTANT.
VOL. V.

LONDINI:
TYPIS J. BRINDLEY.
MDCCXLV.

1870

1871

1872

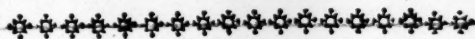
1873

1874

1875

1876

1877

P. OVIDII NASONIS
A M O R U M

LIBER PRIMUS.

ELEGIA I.

A R M A gravi numero, violen.aque bella, parabam
Edere, materia conveniente modis.
Par erat inferior versus : risisse Cupido
Dicitur, atque unum subripuisse pedem.
Quis tibi, sæve puer, dedit hoc in carmina juris ? 5
Piëridum vates, non tua turba, fumus.
Quid, si præripiat flavæ Venus arma Minervæ,
Ventilet accensas flava Minerva faces ?
Quis probet in silvis Cererem regnare jugosis ?
Lege pharetratæ Virginis arva coli ? 10
Crinibus insignem quis acuta cuspide Phœbum
Instruat, Aōniam Marte movente lyram ?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna,
Cur opus adfectas, ambitiose, novum ?
An, quod ubique, tuum ? tua sunt Heliconia Tempe ? 15
Vix etiam Phœbo jam lyra tuta sua est ?
Cum bene surrexit versu nova pagina primo ;
Adtenuat nervos protinus ille meos.
Nec mihi materia est numeris levioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas. 20
Questus eram ; pharetra, cum protinus ille, soluta,
Legit in exitium spicula facta meum :
Lunavitque genu sinuosum fortiter arcum :
Quodque canas, Vates, accipe, dixit, opus.
Me miserum ! certas habuit puer ille sagittas : 25
Uror ; et in vacuo pectore regnat Amor.

2 P. OVIDII NASONIS

Sex mihi surgat opus numeris ; in quinque residat :
 Ferrea cum vestris bella valete modis.
 Cingere littorea flaventia tempora myrto,
 Musa, per undenos emodulanda pedes.

30

ELEGIA II.

ESSE quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
 Strata, neque in lecto pallia nostra sedent ?
 Et vacuus somno noctem, quam longa peregi ;
 Lassaque versati corporis cuncta dolent ?
 Nam puto sentirem, si quo tentarer amore :
 An subit, et tacita callidus arte nocet ?
 Sic erat ; hæserunt tenues in corde sagittæ :
 Et possessa ferus pectora versat Amor.
 Cedimus ? an subitum luctando accendimus ignem ?
 Cedamus : leve sit, quod bene fertur, onus. 5
 Vidi ego jactatas mota face crescere flammæ :
 Et vidi nullo concutiente mori.
 Verbera plura ferunt, quam quos juvat usus aratri,
 Det rectant pressi dum iuga prima boves.
 Asper equus duris contunditur ora lupatis : 10
 Froena minus sentit, quisquis ad arma facit.
 Acrius invitos, multoque ferocius urget.
 Quam qui servitium ferre fatentur, Amor.
 En ego confiteor : tua sum nova præda, Cupido ;
 Porrigimus victas ad tua jura manus. 20
 Nil opus est bello : pacem veniamque rogamus :
 Nec tibi laus, armis victus inermis, ero.
 Nocte comam myrto : maternas junge columbas :
 Qui deceat, currum Vitricus ipse dabit.
 Inque dato curru, populo clamante triumphum, 25
 Stabis ; et adjunctas arte movebis aves.
 Ducentur juvenes capti, captæque puellæ :
 Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
 Ipse ego, præda recens, factum modo vulnus habebo :
 Et nova captiva vincula mente feram. 30
 Mens Bona ducetur manibus post terga retortis,
 Et Pudor, et castris quidquid Amoris obest.

Omnia te metuent : ad te sua brachia tendens
 Vulgus, iô, magna voce, Triumphe, canet.
 Blanditiæ comites tibi erunt, Errorque, Furorque, 35
 Adidue partes turba secuta tuas.
 His tu militibus superas hominesque Deosque :
 Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
 Læta triumphanti de summo Mater Olympo
 Plaudet ; et adpositas sparget in ora rosas. 40
 Tu, pennas gemma, gemma variante capillos,
 Ibis in auratis aureus ipse rotis.
 Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures :
 Tum quoque præteriens vulnera multa dabis.
 Non possunt (licet ipse velis) cessare sagittæ. 45
 Fervida vicino flamma vapore nocet.
 Talis erat domita Bacchus Gangetide terra.
 Tu gravis alitibus ; tigribus ille fuit.
 Ergo, ego cum possim sacri pars esse triumphi,
 Parce tuas in me perdere, victor opes. 50
 Adspice cognati felicia Cæsaris arma.
 Qua vincit, victos protegit ille, manu.

ELEGIA III.

JUSTA precor : quæ me nuper prædata puella est,
 Aut amet, aut faciat, cur ego semper amem.
 Ah nimium volui ! tantum patiaturs amari.
 Audierit nostras tot Cÿtherea preces.
 Accipe, per longos tibi qui deserviat annos : 5
 Accipe, qui puta norit amare fide.
 Si me non veterum commendant magna parentum
 Nomina ; si nostri sanguinis auctor eques ;
 Nec meus innumeris renovatur campus a ratis ;
 Temperat et sumptus parcus uterque parens ; 10
 At Phœbus, comitesque novem, vitisque repertor,
 Hoc faciant : et, me qui tibi donat, Amor :
 Et nulli cessura fides ; sine crimine mores ;
 Nudaque simplicitas, purpureusque pudor.
 Non mihi mille placent : non sum defultor Amoris. 15
 - Tu mihi (si qua fides) curâ perennis eris.

4 P. OVIDII NASONIS

Tecum, quos dederint annos mihi fila Sororum,
 Vivere contingat : teque dolente mori.
 Te mihi materiam felicem in carmina præbe ;
 Provenient causa carmina digna sua. 28
 Carmine nomen habent, exterrita cornibus lō,
 Et quam fluminea lufit adulter ave :
 Quæque, super pontum simulato veſta juvenco,
 Virginea tenuit cornua vara manu.
 Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem : 25
 Junctaque ſemper erunt nomina noſtra tuis.

ELEGIA IV.

VIR tuus eſt epulas nobis aditurus eaſdem :
 Ultima cœna tuo ſit, pre cor, illa viro.
 Ergo ego dilectam tantum conviva puellam
 Adſpiciam ? tangi quem juvet, alter erit.
 Alteriuſque ſinus apte ſubjecta fovebis ? 5
 Injiciet collo, cum volet, ille manum ?
 Deſine mirari, poſito quod candida vino
 Atracis ambiguoſ traxit in arma viroſ.
 Nec mihi ſilva domus, nec, equo mea membra cohærent :
 Vix a te videor poſſe tenere manuſ. 10
 Quæ tibi ſint facienda tamen, cognoſce : nec Euris
 Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
 Ante veni, quam vir : nec, quid, ſi veneris ante,
 Poſſit agi, video : ſed tamen ante veni.
 Cum premit ille torum, vultu comes ipſa moſteſto 15
 Ibiſ, ut adcumbas ; clam mihi tange pedem.
 Me ſpecta, nutuſque meoſ, vultumque loquacem :
 Excipe furtivas, et reſer ipſa, notat.
 Verba ſuperciliis ſine voce loquentia dicam :
 Verba leges digitis, verba notata mero. 20
 Cum tibi ſuccurrit Veneris laſcivia noſtræ ;
 Purpureaſ tenero pollice tange genat.
 Si quid erit, de me tacita quod mente querariſ ;
 Pendeat extrema mollis ab aure manuſ :
 Cum tibi, quæ faciam, mea lux, dicamve, placebunt ; 25
 Verſetur digitis annuluſ uſque tuiſ.

- Tange manu mensam, quo tangunt more precantes ;
Optabis merito cum mala multa viro.
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse, iubeto :
Tu puerum leviter posce, quod ipsa velis. 30
Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam :
Et qua tu biberis, hac ego parte bibam,
Si tibi forte dabit, quos prægustaverit ipse,
Rejice libatos illius ore cibos.
Nec premat impositis finito tua colla lacertis : 35
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habilesve papillæ ?
Oscula præcipue nulla dedisse velis.
Oscula si dederis, fiam manifestus amator :
Et dicam, Mea sunt : injiciamque manus. 40
Hæc tamen adspiciam : sed quæ bene pallia celant,
Illa mihi cæci causa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære :
Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
Multa miser timeo, quia feci multa proterve : 45
Exemplique metu torqueor ipse mei.
Sæpe mihi, dominæque meæ properata voluptas
Veste sub injecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies : sed ne fecisse puteris,
Conscia de gremio pallia deme tuo. 50
Vir bibat usque roga : precibus tamen oscula desint.
Dumque bibit, furtim (si potes) adde merum.
Si bene compositus somno vinoque jacebit ;
Consilium nobis resque locusque dabunt.
Cum surges abitura domum, surgemus et omnes ; 55
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies, aut invenieris, in illo :
Quidquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum ! paucas monui quod profit in horas.
Separor a domina, nocte jubente, mea. 60
Nocte vir includet : lacrymis ego mœstus obortis,
Qua licet, ad sævas prosequar usque fores.
Oscula jam sumet : jam non tantum oscula sumet :
Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.

5 P. OVIDII NASONIS

Verum invita dato (potes hoc) similisque coactæ : 65
 Blanditiæ taceant ; sitque maligna Venus.
 Si mea vota valent, illum quoque nil juvet, opto :
 Sin minus ; at certe te juvet inde nihil.
 Sed quæcunque tamen noctem fortuna sequatur ;
 Cras mihi constanti voce dedisse nega. 70

ELEGIA V.

Æ Stus erat, mediamque dies exegerat horam :
 Adposui medio membra levanda toro.
 Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ :
 Quale fere silvæ lumen habere solent.
 Qualia sublucent, fugiente, crepuscula, Phœbo : 5
 Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
 Illa verecundis lux est præbenda puellis,
 Qua timidus latebras speret habere pudor.
 Ecce Corinna venit, tunica velata recincta,
 Candida dividua colla tegente coma : 10
 Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse
 Dicitur, et multis Laïs amata viris.
 Deripui tunicam ; nec multum rara nocebat :
 Pugnabat tunica sed tamen illa tegi.
 Cumque ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet, 15
 Victa est non ægre prodicione sua.
 Ut stetit ante oculos, posito velamine, nostros,
 In toto nusquam corpore menda fuit,
 Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos !
 Forma papillarum quam fuit apta premi ! 20
 Quam castigato planus sub pectore venter !
 Quantum et quale latus ! quam juvenile femur !
 Singula quid referam ? nil non laudabile vidi :
 Et nudam pressi corpus ad usque meum.
 Cætera quis nescit ? lassique quiescimusambo. 25
 Proveniant mediis sic mihi sæpe dies.

ELEGIA VI.

J Anitor (indignum) dura religate catena,
 Difficilem moto cardine pande forem.

AMORUM LIB. I. 6.

Quod precor, exiguum est : adito fac janua parvo
 Obliquum capiat semiadaperta latus.
 Longus Amor tales corpus tenuavit in usus : 5
 Aptaque subducto pondere membra dedit.
 Ille per excubias custodum leniter ire
 Monstrat : inoffensos dirigit ille pedes.
 At quondam noctem, simulacraque vana timebam :
 Mirabar, tenebris si quis iturus erat. 10
 Risit, ut audirem, tenera cum Matre Cupido :
 Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
 Nec mora, venit amor: non umbras nocte volantes,
 Non timeo strictas in mea fata manus.
 Te nimium lentum timeo ; tibi blandior uni : 15
 Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
 Adspice, (et, ut videas, immitia claustra relaxa)
 Uda sit ut lacrymis janua facta meis.
 Certe ego, cum posita stares ad verbera veste,
 Ad dominam pro te verba tremante tuli. 20
 Ergo, quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
 (Heu facinus !) pro me nunc valet illa parum:
 Redde vicem meritis: grato licet esse, quod optas.
 Tempora noctis eunt : excute poste seram.
 Excute : sic unquam longa relevere catena, 25
 Nec tibi perpetuo serva bibatur aqua.
 Ferreus orantem nequicquam, janitor, audis :
 Roboribus duris janua fulta riget.
 Urbibus obsessis clausæ munimina portæ
 Profunt: in media pace quid arma times ? 30
 Quid facias hosti, qui sic excludis amantem ?
 Tempora noctis eunt : excute poste seram.
 Non ego militibus venio comitatus et armis :
 Solus eram, si non sævus adesset Amor.
 Hunc ego, si cupiam, nusquam dimittere possim : 35
 Ante vel a membris divider ipse meis.
 Ergo Amor, et modicum circa mea tempora vinum
 Mecum est, et madidis lapsa corona comis.
 Arma quis hæc timeat ? quis non eat obuius illis ?
 Tempora noctis eunt : excute poste seram. 40
 V O L. V. C

3. P. OVIDII NASONIS

Lentus es? an somnus (qui se male præbet amanti)
 Verba dat in ventos aure repulsa tua?
 At (memini) primo, cum me celare solebam,
 Pervigil in mediæ sidera noctis-eras.
 Forſitan et tecum tua nunc requieſcit amica : 45
 Heu melior quanto fors tua ſorte mea!
 Dummodo ſic, in me duræ tranſite catenæ:
 Tempora noctis eunt: excute poſte ſeram.
 Fallimur? an verſo ſonuerunt cardine poſtes?
 Raucaque concuſſæ ſigna dedere fores? 50
 Fallimur: impulſa eſt animoſo janua vento:
 Hei mihi, quam longe ſpem tulit aura meam!
 Si ſatis es raptæ, Borea, memor Orithyæ,
 Huc ades, et ſurdas flamine tunde fores.
 Urbe ſilent tota: vitreoque madentia rore 55
 Tempora noctis eunt: excute poſte ſeram.
 Aut ego jam ferroque ignique paratior ipſe,
 Quem face ſuſtineo, teſta ſuperba petam.
 Nox, et Amor, vinumque, nihil moderabile ſuadent:
 Illa pudore vacat: Liber Amorque metu. 60
 Omnia conſumpſi: nec te precibuſve minifve
 Movimus, o foribus ſurdior ipſe tuis.
 Non te formoſæ decuit ſervare puellæ
 Limina: ſollicito carcere dignus eras.
 Jamque pruiſoſos molitur Lucifer axes; 65
 Inque ſuum miſeros excitat ales opus.
 At tu non lætis detracta corona capillis,
 Dura ſuper tota limina nocte jace.
 Tu dominæ, cum te projeſtam mane videbit,
 Temporis abſumpti tam male teſtis eris. 70
 Qualiſcunque vale, ſentique abeuntis amorem:
 Lente, nec admiſſo lenis amante: vale.
 Vos quoque crudeles rigido cum limine poſtes,
 Duraque conſertæ ligna valete fores.

ELEGIA VII.

A DDE manus in vincla meas, (meruere catenas)
 Dum furor omnis abit, ſi quis amicus ades.

- Nam furor in dominam temeraria brachia movit:
 Flet mea vesana læsa puella manu.
- Tunc ego vel charos potui violare parentes : 5
 Sæva vel in sanctos verbera ferre Deos.
- Quid ? non et clypei dominus septemplicis Ajax
 Stravit deprensos lata per arva greges ?
- Et, vindex in matre, patris malus ultor Orestes,
 Ausus in arcanas poscere tela Deas ? 10
- Ergo ego digestos potui laniare capillos :
 Nec dominam motæ dedecueret comæ ?
- Sic formosa fuit ; talem Schoeneïda dicunt
 Mænalias arcu sollicitasse feras.
- Talis perjuri promissaque velaque Thesei 15
 Flevit precipites Cressa tulisse Notos.
- Sic, nisi vittatis quod erat, Cassandra, capillis,
 Procubuit templo, casta Minerva, tuo.
- Quis mihi non, Demens, quis non mihi, Barbare, dixit ?
 Ipsa nihil : pavido lingua retenta metu est. 20
- Sed taciti fecere tamen convicia vultus :
 Egit me lacrymis, ore silente, reum.
- Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos :
 Utilius potui parte carere mei.
- In mea vesanas habui dispendia vires : 25
 Et valui pœnam fortis in ipse meam.
- Quid mihi vobiscum, cædis scelerumque ministræ ?
 Debita sacrilegæ vincla subite manus.
- An, si pulsassem minimum de plebe Quiritem,
 Plecterer ? in dominam jus mihi majus erit ? 30
- Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit :
 Ille Deam primus perculit ; alter ego.
- Sed minus ille nocens ; mihi, quam profitebar amari,
 Læsa est : Tydides sævus in hoste fuit.
- I nunc, magnificos victor molire triumphos ; 35
 Cinge comam lauro ; votaue redde Jovi :
- Quæque tuos currus comitatûs turba sequetur,
 Clamet ; Iö forti victa puella viro !
- Ante eat effuso tristis captiva capillo,
 Si sinerent læsæ, candida tota, genæ. 40

Aptius impressis erat os livere labellis,
 Et collo blandi dentis habere notam.
 Denique, si tumidi ritu torrentis agebar,
 Cæcaque me prædam fecerat ira suam;
 Nonne satis fuerat timidæ inclamasse puellæ, 43
 Nec nimium rigidas intonuisse minas?
 Aut tunicam summa deducere turpiter ora
 Ad mediam? mediæ zona tulisset opem.
 At nunc sustinui, raptis a fronte capillis,
 Ferreus ingenuas ungue notare genas. 52
 Adstitit illa amens albo, et sine sanguine, vultu,
 Cæduntur Pariis qualia saxa jugis.
 Exanimes artus, et membra trementia vidi;
 Ut cum populeas ventilat aura comas:
 Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo: 55
 Summave cum tepido stringitur unda Noto.
 Suspensæque diu lacrymæ fluxere per ora,
 Qualiter objecta de nive manat aqua.
 Tunc ego me primum cœpi sentire nocentem:
 Sanguis erant lacrymæ, quas dabat illa, meus. 60
 Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex:
 Ter formidatas repulit illa manus.
 At tu ne dubita, (minuet vindicta dolorem)
 Protinus in vultus unguibus ire meos.
 Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis: 65
 Quamlibet infirmas adjuvet ira manus.
 Neve mei sceleris tam tristia signa supersint,
 Pone recompositas in statione comas.

ELEGIA VIII.

EST quædam, quicumque volet cognoscere lenam,
 Audiat: est quædam, nomine Dipsas, anus.
 Ex re nomen habet: nigri non illa parentem
 Memnonis in roseis sobria vidit equis.
 Illa magas artes, Ææaque carmina novit, 5
 Inque caput rapidas arte recurvat aquas.
 Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
 Licia, quid valeat virus amantis equæ.

Cum voluit, toto glomerantur nubila cœlo :

Cum voluit, puro fulget in orbe dies.

10

Sanguine (si qua fides) stillantia sidera vidi :

Purpureus Lunæ sanguine vultus erat.

Hanc ego nocturnas vivam volitare per umbras

Suspicio, et pluma corpus anile tegi.

Suspicio ; et fama est. oculis quoque pupula duplex 15

Fulminat, et gemino lumen ab orbe venit.

Evocat antiquis proavos atavosque sepulchris :

Et solidam longo carmine findit humum.

Hæc sibi proposuit thalamos temerare pudicos :

Nec tamen eloquio lingua nocente caret.

20

Fors me sermoni testem dedit. illa monebat

Talia ; me duplices occuluere fores.

Scis here te, mea lux, juveni placuisse beato :

Hæsit, et in vultu constitit usque tuo.

Et cui non placeas ? nulli tua forma secunda est : 25

Me miseram ! dignus corpore cultus abest.

Tam felix esses, quam formosissima, vellem :

Non ego, te facta divite, pauper ero.

Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis.

Mars abiit : signo nunc Venus apta tuo.

30

Profit ut adveniens, en adspice. dives amator

Te cupit, et curæ, quid tibi desit, habet.

Est etiam facies, quæ se tibi comparet, illi :

Si te non emptam vellet, emendus erat.

Erubuit. decet alba quidem pudor ora : sed iste, 35

Si simules, prodest : verus cbesse solet.

Cum bene dejectis gremium spectaris ocellis,

Quantum quisque ferat, respiciendus erit.

Forſitan immundæ, Tatio regnante, Sabinæ

Noluerint habiles pluribus esse viris.

40

Nunc Mars externis animos exercet in armis :

At Venus Æneæ regnat in urbe sui.

Ludite formosæ. casta est, quam nemo rogavit :

Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.

Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas 45

Excute : de rugis crimina multa cadent.

Penelope juvenum vires tentabat in arcu :

Qui latus argueret, corneus arcus erat.

Labitur occulte, fallitque volatilis ætas :

Ut celer admittis labitur amnis aquis.

50

Æra nitent usu : vestis bona quærit haberi :

Canescunt turpi tecta relicta situ.

Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit :

Nec fatis effectus unus et alter habent.

Certior e multis, nec tam invidiosa rapina est :

55

Plena venit canis de grege præda lupis.

Ecce, quid iste tuus præter nova carmina vates

Donat ? amatoris nullia multa leges.

Ipse Deus vatum, palla spectabilis aurea,

Tractat inauratæ consona fila lyra.

60

Qui dabit, ille tibi magno sit major Homero.

Crede mihi ; res est ingeniosa. dare.

Nec tu, si quis erit capitis mercede redemptus,

Despice gypsati crimen inane pedis.

Nec te decipiant veteris quicquam atria ceræ.*

65

Tolle tuos tecum, pauper amator, avos,

Quid ? quia pulcher erit, poscet sine munere noctem :

Quod det, amatorem flagitet ante suum.

Parcius exigito pretium, dum retia tendis,

Ne fugiant : captos legibus ure tuis.

70

Nec nocuit simulatus amor. sine, credat amari :

Sed cave, ne gratis hic tibi constet amor.

Sæpe nega noctes : capitis modo finge dolorem :

Et modo quæ causas præbeat, Isis erit.

Mox recipe ; ut nullum patiendi colligat usum,

75

Neve relentescat sæpe repulsus amor.

Surda sit oranti tua janua, laxa ferenti :

Audiat exclusi verba receptus amans

Et, quasi læsa prior, nonnunquam irascere læso.

Vanescat culpâ culpâ repensâ tua.

80

Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram :

Sæpe simultates ira morata facit.

Quin etiam discant oculi lacrymare coacti :

Et faciant udas illa vel illa genas.

Nec, si quem falles, tu perjurare timeto. 85
 Commodat illufis numina furda Venus.
 Servus, et ad partes follers ancilla parentur ;
 Qui doceant, apte quid tibi poffit emi.
 Et fibi pauca rogent: multos fi pauca rogabunt,
 Postmodo de fupula grandis acervus erit. 90
 Et foror, et mater, nutrix quoque carpat amantem:
 Fit cito per multas præda petita manus.
 Cum te deficient pofcendi munera caufæ,
 Natalem libo teftificare tuum.
 Ne fecurus amet, nullo rivale, caveto. 95
 Non bene, fi tollas prælia, durat amor.
 Ille viri toto videat veftigia lecto ;
 Faftaque læcivis livida colla notis.
 Munera præcipue videat, quæ miferit alter:
 Si tibi nil dederit, Sacra roganda via eft. 100
 Cum multa abftuleris: ut non tamen omnia donet ;
 Quod nunquam reddas, commodet, ufque roga.
 Lingua juvet, mentemque tegat ; blandire, noceque :
 Impia fub dulci melle venena latent.
 Hæc fi præfteris, ufu mihi cognita longo ; 105
 Nec tulerint voces ventus et aura meas ;
 Sæpe mihi dices, vivas bene : sæpe rogabis,
 Ut mea defunctæ molliter offa cubent.
 Vox erat in curfu, cum me mea prodidit umbra:
 At noftræ vix fe continuere manus, 110
 Quin albam raramque comam, lacrymofaque vino
 Lumina, rugofas diftraherentque genas.
 Dî tibi dent nullosque lares, inopemque fenectam ;
 Et longas hiemes, perpetuamque fitim.

ELEGIA IX.

Militat omnis amans, et habet fua castra Cupido :
 Attice, crede mihi ; militat omnis amans.
 Quæ bello eft habilis, Veneri quoque convenit, ætas:
 Turpe fenex miles, turpe fenilis amor.
 Quos petiere duces annos in milite forti, 5
 Hos petit in focio bella puella toro.

Pervigilant ambo ; terra requiescit uterque :
 Ille fores dominæ servat, at ille ducis.
 Militis officium longa est via, mitte puellam ;
 Strenuus, exempto fine, sequetur amans. 10
 Ibit in adversos montes, duplicataque nimbo
 Flumina : congestas exeret ille nives.
 Nec freta pressurus tumidos causabitur Euros ;
 Aptaque verrendis sidera quæret aquis.
 Quis, nisi vel miles, vel amans, et frigora noctis, 15
 Et denso mixtas perferet imbre nives ?
 Mittitur infestus alter speculator in hostes :
 In rivale oculos alter, ut hoste, tenet.
 Ille graves urbes, hic duræ limen amicæ
 Obsidet : hic portas frangit, at ille fores. 20
 Sæpe soporatos invadere profuit hostes ;
 Cædere et armata vulgus inerme manu.
 Sic fera Threïcii ceciderunt agmina Rhæsi :
 Et dominum capit deseruistis equi.
 Sæpe maritorum somnis utuntur amantes ; 25
 Et sua sopitis hostibus arma movent.
 Custodum transire manus, vigilumque catervas,
 Militis, et miseri semper amantis opus.
 Mars dubius, nec certa Venus ; victique resurgunt :
 Quosque neques unquam posse jacere, cadunt. 30
 Ergo desidiâ quicumque vocavit amorem,
 Desinat : ingenii est experientis amor.
 Ardet in abducta Briseïde mœstus Achilles :
 Dum licet, Argolicas frangite Troës opes.
 Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma : 35
 Et, galeam capiti quæ daret, uxor erat.
 Summa ducum Atrides, visa Priameïde, fertur
 Mænadis effusus obstupuisse comis.
 Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit :
 Notior in cœlo fabula nulla fuit. 40
 Ipse ego segnis eram, discinctaque in otia natus :
 Mollierant animos lectus et umbra meos,
 Impulit ignavum formosæ cura puellæ ;
 Jussit et in castris æra merere suis.

Inde vides agilem, nocturnaue bella gerentem.

45

Qui nolet fieri desidiosus, amet.

ELEGIA X.

Qualis, ab Eurotâ Phrygiis avecta carinis,
Conjugibus belli causa duobus erat :

Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
Callidus in falsa lufit adulter ave :

Qualis Amymone ficcis errabat in Argis,

5

Cum premeret summi verticis urna comam :

Talis eras ; aquilamque in te taurumque timebam,

Et quidquid magno de Jove fecit Amor.

Nunc timor omnis abest, animique refanuit error :

Nec facies oculos jam capit ista meos.

10

Cur sim mutatus, quæris ? quia munera poscis :

Hæc te non patitur causa placere mihi.

Donec eras simplex, animum cum corpore amavi :

Nunc mentis vitio læsa figura tua est.

Et puer est et nudus Amor : sine sordibus annos,

15

Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.

Quid puerum Veneris pretio prostare jubetis ?

Quo pretium condat, non habet ille sinum.

Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis :

Non decet imbelles æra merere Deos.

20

Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære ;

Et miseras jussu corpore quærit opes.

Devet imperium tamen hæc lenonis avari :

Et, quod vos facitis sponte, coacta facit.

Sumite in exemplum pecudes ratione carentes :

25

Turpe erit ingenium mitius esse feris.

Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit :

Non aries placitam munere captat ovem.

Sola viro mulier spoliis exultat adeptis :

Sola locat noctes : sola locanda venit.

30

Et vendit, quod utrumque juvat, quod uterque petebat :

Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.

Quæ Venus ex æquo ventura est grata duobus ;

Altera cur illam vendit, et alter emit ?

Car mihi sit damno, tibi sit lucrosa voluptas, 35
 Quam socio motu foemina virque ferunt ?
 Non bene conducti vendunt perjuria testes :
 Non bene selecti iudicis arca patet.
 Turpe, reos empta miseros defendere lingua :
 Quod faciat magnas, turpe, tribunal opes, 40
 Turpe, tori reditu census augere paternos,
 Et faciem lucro prostituisse suam.
 Gratia pro rebus merito debetur inemptis :
 Pro male conducto gratia nulla toro.
 Omnia conductor solvit : mercede soluta 45
 Non manet officio debitor ille tuo.
 Parcite, formosæ, pretium pro nocte pacisci :
 Non habet eventus sordida præda bonos.
 Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
 Ut premerent sacrae virginis arma caput. 5
 E quibus exierat, trajecit viscera ferro
 Filius : et poenæ causa monile fuit.
 Nec tamen indignum est, a divite munera posci :
 Munera poscenti quod dare possit, habet.
 Carpite de plenis pendentes vitibus uvas : 5
 Præbeat Alcinoi poma benignus ager.
 Officium pauper numeret, studiumque, fidemque :
 Quod quis habet, dominæ conferat omne suæ.
 Est quoque, carminibus meritas celebrare puellas,
 Dos mea : quam volui, nota sit arte mea. 60
 Scindentur vestes, gemmæ frangentur et aurum :
 Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
 Nec dare, sed pretium posci dedignor et odi :
 Quod nego poscenti, desine velle ; dabo.

ELEGIA XI.

Colligere incertos, et in ordine ponere, crines
 Docta, neque ancillas inter habenda, Nape ;
 Inque ministeriis furtivæ cognita noctis
 Utilis, et dandis ingeniosa notis ;
 Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam ; 5
 Sæpe laboranti fida reperta mihi ;

Accipe, et ad dominam peraratas mane tabellas
 Perfer ; et obstantes sedula pelle moras.
 Nec silicū venæ, nec durum in pectore ferrum,
 Nec tibi simplicitas ordine major inest. 10
 Credibile est, et te sensisse Cupidinis arcus:
 In me militiæ signa tuere tuæ.
 Si quæret, quid agam ; Spe noctis vivere, dices :
 Cætera fert blanda cera notata manu.
 Dum loquor, hora fugit; vacuæ bene redde tabellas : 15
 Verum continuo fac tamen illa legat.
 Adspicias oculos mando, frontemque legentis:
 E tacito vultu scire futura licet.
 Nec mora : perfectis rescribat multa iubeto:
 Odi, cum late splendida cera vacat. 20
 Comprimat ordinibus versus, oculosque moretur
 Margine in extremo littera rasa meos.
 Quid digitos opus est graphio lassare tenendo ?
 Hoc habeat scriptum tota tabella, Veni.
 Non ego victrices lauro redimire tabellas, 25
 Nec Veneris media ponere in æde morer.
 Subscribam ; Veneri, fidas sibi, Naso ministras
 Dedicat. at nuper vile fuistis acer.

E L E G I A XII.

Flete meos casus : tristes rediere tabellæ.
 Infelix hodie littera posse negat.
 Omina sunt aliquid. modo cum discedere vellet,
 Ad limen digitos restitit ista Nape.
 Missa foras iterum limen transire memento 5
 Cautius ; atque alte sobria ferre pedem.
 Ite hinc, difficiles, funebria ligna, tabellæ :
 Tuque negaturis cera referta notis.
 Quam puto, de longæ collectam flore cicutæ
 Melle sub infami Corsica misit apis. 10
 At, tanquam minio, penitus medicata rubebas :
 Ille color vere sanguinolentus erat.
 Proiectæ triviis jaceatis, inutile lignum :
 Volque rotæ frangat prætereuntis onus.

Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum, 15
 Convincam puras non habuisse manus.
 Præbuit illa arbor misero suspendia collo :
 Carnifici diras præbuit illa cruces.
 Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras :
 Vulturis in ramis et strigis ova tulit. 20
 His ego commissa nostros infans amores,
 Molliaque ad dominam verba ferenda dedi ?
 Aptius hæc capiant vadimonia garrula ceræ,
 Quas aliquis duro cognitor ore legat.
 Inter ephemeridas melius tabulasque jacerent, 25
 In quibus absumptas fieret avarus opes.
 Ergo ego vos rebus duplices pro nomine sensi ?
 Auspicii numerus non erat ipse boni.
 Quid procer iratus ? nisi vos cariola senectus
 Rodat, et immundo cera sit alba situ. 30

ELEGIA XIII.

JAM super Oceanum venit a seniore marito,
 Flava pruinosa quæ vehit axe diem.
 Quo properas, Aurora ? mane. sic Memnonis umbris
 Annua solenni cæde parentet avis.
 Nunc juvat in teneris dominæ jacuisse lacertis : 5
 Si quando, lateri nunc bene juncta meo est.
 Nunc etiam somni pingues, nunc frigidus humor :
 Et liquidum tenui gutture cantat avis.
 Quo properas, ingrata viris, ingrata puellis ?
 Roscida purpurea supprime lora manu. 10
 Ante tuos ortus melius sua sidera servat
 Navita ; nec media nescius errat aqua.
 Te surgit, quamvis lassus, veniente viator :
 Miles et armiferas aptat ad arma manus.
 Prima bidente vides oneratos arva colentes : 15
 Prima vocas tardos sub juga panda boves.
 Tu pueros somno fraudas, tradisque magistris ;
 Ut subeant teneræ verbera sæva manus.
 Atque eadem sponsum consulti ante atria mittis ;
 Unius ut verbi grandia damna ferat. 20

Nec tu caufidico, nec tu jucunda diferto :
 Cogitur ad lites furgere uterque novas.
 Tu, cum fceminei poffint ceflare labores,
 Lanificam revocas ad fua penfa manum.
 Omnia perpeterer. fed furgere mane puellas 25
 Quis, nifi cui non eft ulla puella, ferat ?
 Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet ;
 Neu fugerent vultus fidera mota tuos!
 Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
 Aut caderet fpiffa nube retentus equus ! 30
 Invida, quo properas ? quod erat tibi filius ater,
 Materni fuerat pectoris ille color.
 [Quid ? fi non Cephali quondam flagraffet amore,
 An putat ignotam nequitiam efle fuam ?]
 Tithono vellem de te narrare liceret : 35
 Fabula non coelo turpior ulla foret.
 Illum dum refugis, longo quia frigidus ævo,
 Surgis ad invifas a fene mane rotas.
 At fi quem manibus Cephalum complexa teneres ;
 Clamares, Lente currite noctis equi. 40
 Cur ego plectar amans ? fi vir tibi marcet ab annis.
 Num me nupifti conciliante feni ?
 Adfpece, quot fomnos juveni donarit amato
 Luna : neque illius forma fecunda tuæ.
 Ipfe Deum genitor, ne te tam fæpe videret, 45
 Commifit noctes in fua vota duas.
 Jurgia finieram : fcires audiffe ; rubebat.
 Nec tamen adfueti tardius orta dies.

ELEGIA XIV.

D Icebam, Medicare tuos defifte capillos.
 Tingere quam poffis, jam tibi nulla coma eft ;
 At, fi paffa fores, quid erat fpatiofius illis ?
 Contigerant inum, qua patet ufque, latus.
 Quid ? quod erant tenues, et quos ornare timeres ; 5
 Vela colorati qualia Seres habent ?
 Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
 Cum leve deferta fub trabe neftit opus ?

Nec tamen ater erat, nec erat tamen aureus illis,

Sed, quamvis neuter, mixtus uterque color.

Qualem, clivosæ madidis in vallibus Idæ,

Ardua direpto cortice cedrus habet.

Adde, quod et dociles, et centum flexibus apti,

Et tibi nullius causa doloris erant.

Non acus abrupit, non vallis pectinis, illos :

Ornatrix tuto corpore semper erat.

Ante meos sæpe est oculos ornata ; nec unquam

Brachia directa faucia fecit acu.

Sæpe etiam, nondum digestis mane capillis,

Purpureo jacuit semisupina toro.

Tum quoque erat neglecta decens : ut Thracia Baccho,

Cum temere in viridi gramine lassâ jacet.

Cum graciles essent tamen, et lanuginis instar ;

Heu mala vexatæ quanta tulere comæ !

Quam se præbuerunt ferro patienter et igni ;

Ut fieret torto flexilis orbe sinus !

Clamabam, Scelus est, istos scelus urere crines.

Sponte decent : capiti, ferrea, parce tuo.

Vim procul hinc remove. non est qui debeat uri ;

Erudit admotas ipse capillus acus.

Formosæ periere comæ : quas vellet Apollo,

Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.

Illis contulerim, quas quondam nuda Dione

Pingitur humenti sustinuisse manu.

Quid male dispositos quereris periisse capillos ?

Quid speculum mœsta ponis, inepta, manu ?

Non bene consuetis a te spectaris ocellis :

Ut placeas, debes immemor esse tui.

Non te cantatæ læserunt pellicis herbæ ;

Non anus Hæmonia perfida lavit aqua.

Nec tibi vis morbi nocuit ; (procul omen abesto)

Nec minuit densas invida lingua comas.

Facta manu culpaque tua dispendia sentis :

Ipsa dabas capiti mixta venæa tuo.

Nunc tibi captivos mittet Germania crines :

Culta triumphatæ munere gentis eris.

O quam sæpe, comas aliquo mirante, rubebis ;
 Et dices, Empta nunc ego merce probor !
 Nescio quam pro me laudat nunc iste Sicambram ;
 Fama tamen, memini, cum fuit ista mei. 50
 Me miserum ! lacrymas male continet ; oraque dextra
 Protegit, ingenuas picta rubore genas.
 Sustinet antiquos gremio spectare capillos,
 (Hei mihi !) non illo munera digna loco.
 Collige cum vultu mentem : reparabile damnum est : 55
 Postmodo nativa conspiciere coma.

E L E G I A X V.

Q U I D mihi, Livor edax, ignavos objicis annos ;
 Ingeniique vocas carmen inertis opus ?
 Non me more patrum, dum strenua sustinet ætas,
 Præmia militiæ pulverulenta sequi :
 Nec me verbosas leges edificere : nec me 5
 Ingrato vocem prostituisse foro.
 Mortale est, quod quæris, opus. mihi fama perennis
 Quæritur : in toto semper ut orbe canar.
 Vivet Mæonides, Tenedos dum stabit et Ide :
 Dum rapidas Simois in mare volvet aquas. 10
 Vivet et Ascræus, dum mustis uva tumebit :
 Dum cadet incurva falce resecta Ceres.
 Battiades semper toto cantabitur orbe ;
 Quamvis ingenio non valet, arte valet.
 Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno : 15
 Cum Sole et Luna semper Aratus erit.
 Dum fallax servus, durus pater, improba lena
 Vivent, dum meretrix blanda, Menandros erit.
 Ennius arte carens, animosique Accius oris,
 Casurum nullo tempore nomen habent. 20
 Varronem primamque ratem quæ nesciat ætas,
 Aureaque Æsonio terga petita duci ?
 Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
 Exitio terras cum dabit una dies.
 Tityrus, et fruges, Æneïaque arma legentur : 25
 Roma, triumphati dum caput orbis eris.

Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
 Discuntur numeri, culte Tibulle, tui.
 Gallus et Hesperis, et Gallus notus Eois,
 Et sua cum Gallo nota Lycoris erit. 30
 Ergo, cum filices, cum dens patientis aratri,
 Depereant ævo, carmina morte carent.
 Cedant carminibus Reges, Regumque triumphis:
 Cedat et auriferi ripa beata Tagi.
 Vilia miretur vulgus: mihi flavus Apollo 35
 Pocula Castaliæ plena ministret aquæ.
 Sustineamque coma metuentem frigora myrtum:
 Atque a sollicito multus amante legar.
 Pascitur in vivis Livor: post fata quiescit,
 Cum suus ex merito quemque tuetur honos. 40
 Ergo etiam, cum me supremus adederit ignis,
 Vivam: parsque mei multa superstes erit.

P. OVIDII NASONIS
 A M O R U M
 L I B E R S E C U N D U S .

E L E G I A I .

H O C quoque composui, Pelignis natus aquosis,
 Ille ego nequitiae Naso poeta meæ.
 Hoc quoque iussit Amor. procul hinc, procul este severæ:
 Non estis teneris apta theatra modis.
 Me legat in sponsi facie non frigida virgo: 5
 Et rudis ignoto tactus amore puer.
 Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, saucius arcu
 Agnoscat flammæ conscia signa suæ:

Miratusque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
 Composuit casus iste poëta meos ? 10
 Ausus etiam (memini) cœlestia dicere bella,
 Centimanumque Gygen ; et fatis oris erat :
 Cum male se Tellus ulta est, ingestaque Olympo
 Ardua devexum Pelion Ossâ tulit.
 In manibus nimbos, et cum Jove fulmen habenti, 15
 Quod bene pro cœlo mitteret ille suo,
 Clausit amica fores. ego cum Jove fulmen omisi :
 Excidit ingenio Juppiter ipse meo.
 Juppiter, ignoscas : nil ine tua tela juvabant :
 Clausa tuo majus janua fulmen erat. 20
 Blanditias elegosque leves, mea tela, resumpsi :
 Mollierunt duras lenia verba fores.
 Carmina sanguineæ deducunt cornua Lunæ ;
 Et revocant niveos Solis eantis equos.
 Carmine diffiliunt, abruptis facibus, angues, 25
 Inque suos fontes versa recurrit aqua.
 Carminibus cessere fores : insertaque posti,
 Quamvis robur erat, carmine victa sera est.
 Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles ?
 Quid pro me Atrides alter et alter agant ? 30
 Quique tot errando, quot bello, perdidit annos ?
 Raptus et Hæmonii flebilis Hector equis ?
 At, facie teneræ laudata sæpe puellæ,
 Ad vatem, pretium carminis, ipsa venit.
 Magna datur merces. heroum clara valete 35
 Nomina : non apta est gratia vestra mihi.
 Ad mea formosæ vultus adhibete puellæ
 Carmina, purpureus quæ mihi dicat Amor.

ELEGIA II.

QUEM penes est dominam servandi cura, Bagoï,
 Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
 Hesternâ vidi spatiantem luce puellam,
 Illa, quæ Danai porticus agmen habet.
 Protinus, ut placuit, misi, scriptoque rogavi. 5
 Rescripuit trepida, Non licet, illa manu.

24 P. OVIDII NASONIS

Et, cur non liceat, quærenti reddita causa est ;
 Quod nimium dominæ cura molesta tua est.
 Si sapias, ô custos, odium (mihi crede) mereri
 Desine. quem metuit quisque, perisse cupit. 10
 Vir quoque non sapiens : quid enim servare labores,
 Unde nihil, quamvis non tueare, perit ?
 Sed gerat ille suo morem furiosus amor :
 Et castum, multis quod placet, esse putet.
 Huic furtiva tuo libertas munere detur ; 15
 Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
 Conscius esse velis : domina est obnoxia servo.
 Conscius esse times : dissimulare licet.
 Scripta leget secum : matrem misisse putato.
 Venerit ignotus : postmodo notus eat. 20
 Ibit ut adfectam, quæ non languebit, amicam
 Visere ; iudiciis ægra sit illa tuis.
 Si faciet tarde, ne te mora longa fatiget,
 Imposita gremio stertere fronte potes.
 Nec tu, linigeram fieri quid possit ad Ilin, 25
 Quæsieris : nec tu curva theatra time.
 Conscius assiduos commissi tollet honores :
 Quis minor est autem, quam tacuisse, labor ?
 Ille placet, versatque domum, neque verbera senit :
 Ille potens : alii, fordida turba, jacent. 30
 Huic, veræ ut lateant causæ, finguntur inanes :
 Atque ambo domini, quod probat una, probant.
 Cum bene vir traxit vultum, rugasque coëgit ;
 Quod voluit fieri blanda puella, facit.
 Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nestat. 35
 Et simulet lacrymas, carnificemque vocet.
 Tu contra objiciens, quæ tuto diluat illa,
 In verum, falso crimine, deme fidem.
 Sic tibi semper honos, sic curta peculia crescent :
 Hæc face, et exiguo tempore liber eris. 40
 Adspicis indicibus nexas per colla catenas :
 Squalidus orba fide pectora carcer habet.
 Quærit aquas in aquis, et poma fugacia captat
 Tantalus : hoc illi garrula lingua dedit.

Dum nimium servat custos Junonius Iō,
 Ante suos annos occidit ; illa Dea est. 45
 Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
 Unde vir incestum scire coactus erat.
 Poena minor merito. nocuit mala lingua duobus.
 Vir doluit ; famæ damna puella tulit. 50
 Crede mihi ; nulli sunt crimina grata marito :
 Nec quemquam, quamvis audiat illa, juvant.
 Seu tepet, indicium securas perdis ad aures ;
 Sive amat, officio fit miser ille tuo.
 Culpa nec ex facili, quamvis manifesta, probatur : 55
 Judicis illa sui tuta favore venit.
 Viderit ipse licet ; credet tamen ipse neganti :
 Damnabitque oculos ; et sibi verba dabit.
 Adspiciat dominæ lacrymas ; plorabit et ipse :
 Et dicet, Poenas garrulus iste dabit. 60
 Quam dispar certamen inis ! tibi verbera victo
 Adjunt : in gremio judicis illa sedet.
 Non scelus adgredimur : non ad miscenda coïmus
 Toxicæ : non stricto fulminat ense manus.
 Quærimus, ut tuto per te possimus amare. 65
 Quid precibus nostris mollius esse potest ?

E L E G I A III.

H EI mihi, quod dominam nec vir, nec foemina, servas ;
 Mutua nec Veneris gaudia nosse potes !
 Qui primus pueris genitalia membra recidit ;
 Vulnere, quæ facit, debuit ipse pati.
 Mollis in obsequium, facilisque rogantibus esses ? 5
 Si tuus in quavis prætepuisset amor.
 Non tu natus equo, non fortibus utilis armis :
 Bellica non dextræ convenit hasta tuæ.
 Ista mares tractent : tu spes depone viriles :
 Sint tibi cum domina signa ferenda tua. 10
 Hanc imple meritis : hujus tibi gratia profuit.
 Si careas illa, quis tuus usus erit ?
 Est etiam facies, sunt apti lusibus anni :
 Indigna est pigro forma perire situ.

Fallere te potuit, quamvis habere molestus : 15
 Non caret effectu, quod voluere duo.
 Aptius ut fuerit precibus tentasse, rogamus :
 Dum bene ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IV.

NON ego mendosos ausim defendere mores ;
 Falsaque pro vitiis arma movere meis.
 Confiteor ; si quid prodest delicta fateri :
 In me nunc demens crimina, fassus, eo.
 Odi : nec possum cupiens non esse, quod odi : 5
 Heu quam, quæ studeas ponere, ferre grave est !
 Nam defunt vires ad me mihi jusque regendum :
 Auferor, ut rapida concita puppis aqua.
 Non est certa meos quæ forma irritet amores :
 Centum sunt causæ, cur ego semper amem. 20
 Sive aliqua est oculos in se dejecta modestos ;
 Uror : et insidiæ sunt pudor ille meæ.
 Sive procax aliqua est ; capior, qua rustica non est :
 Spemque dat in molli mobilis esse toro.
 Aspera si visa est, rigidasque imitata Sabinas ; 15
 Velle, sed ex alto dissimulare, puto.
 Sive es docta ; places raras dotata per artes ;
 Sive rudis ; placita es simplicitate tua.
 Est, quæ Callimachi præ nostris rustica dicat
 Carmina : cui placeo, protinus ipsa placet. 20
 Est etiam, quæ me vatem, mea carmina culpet :
 Culpantis cupiam sustinuisse semur.
 Molliter incedit ; motu capit. altera dura est ;
 At poterit tacto mollior esse viro.
 Hæc quia dulce canit, flestitque facillima vocem, 25
 Oscula cantanti rapta dedisse velim.
 Hæc querulas agili percurrit pollice chordas :
 Tam doctas quis non possit amare manus ?
 Illa placet gestu, numerosaque brachia ducit,
 Et tenerum molli torquet ab arte latus : 30
 Ut taceam de me, qui causa tangor ab omni ;
 Illic Hippolytum pone ; Priapus erit.

- Tu, quia tam longa es, veteres Heroïdas æquas :
 Et potes in toto multa jacere toro.
 Hæc habilis brevitæ sua ; corrumpor utraque : 35
 Conveniunt voto longa brevisque meo.
 Non est culta ; subit quid cultæ accedere possit :
 Ornata est ; dotes exhibet illa suas.
 Candida me capiet, capiet me flava puella :
 Est etiam fusco grata colore Venus. 40
 Seu pendent nivea pulli cervice capilli ;
 Leda fuit nigra conspicienda coma.
 Seu flavent ; placuit croceis Aurora capillis :
 Omnibus historiis se meus aptat amor.
 Me nova sollicitat, me tangit serior ætas : 45
 Hæc melior specie corporis : illa sapit.
 Denique quas tota quisquam probet Urbe puellas ;
 Noster in has omnes ambitiosus amor.

E L E G I A V.

- Nullus amor tanti est ; (abeas, pharetrate Cupido)
 Ut mihi sint toties maxima vota mori.
 Vota mori mea sunt : cum te peccasse recordor :
 Hei mihi, perpetuum nata puella malum !
 Non mihi deletæ nudant tua facta tabellæ : 5
 Non data furtive munera crimen habent.
 O utinam arguerem sic, ut non vincere possem !
 Me miserum ! quare tam bona causa mea est ?
 Felix, qui quod amat, defendere fortiter audet :
 Cui sua, Non feci, dicere amica potest. 10
 Ferreus est, nimiumque suo favet ille dolori,
 Cui petitur victa palma cruenta rea.
 Ipse miser vidi, cum me dormire putares,
 Sobrius adposito crimina vestra mero.
 Multa supercilio vidi vibrante loquentes : 15
 Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
 Non oculi tacuere tui, conscriptaque vino
 Mensa ; nec in digitis littera nulla fuit.
 Sermonem agnovi, (quid non videatur amanti ?)
 Verbaque pro certis iussa valere notis.

- Jamque frequens ierat mensa conviva remota :
 Compositi juvenes unus et alter erant.
 Improba tum vero jugentes oscula vidi.
 Illa mihi lingua nexa fuisse liquet.
 Qualia nec fratri tulerit germana severo ;
 Sed tulerit cupido mollis amica viro :
 Qualia credibile est, nec Phœbum ferre Dianæ ;
 Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.
 Quid facis, exclamo ; quo nunc mea gaudia defers ?
 Injiciam dominas in mea jura manus.
 Hæc tibi sint mecum, mihi sint communia tecum :
 In bona cur quisquam tertius ista venit ?
 Hoc ego ; quæque dolor linguæ dictavit : at illi
 Conscia purpureus venit in ora pudor.
 Quale coloratum Tithoni eonjuge cœlum
 Subrabet : aut sponso visa puella novo.
 Quale rosæ fulgent inter sua lilia mixtæ :
 Aut ubi cantatis Luna laborat equis :
 Aut quod, ne longis flavescere possit ab annis,
 Mæonîs Assyrium fœmina tinxit ebur.
 His erat, aut alicui color ille similinus horum :
 Et nunquam casu pulchrior illa fuit.
 Spectabat terram ; terram spectare decebat :
 Mœsta erat in vultu ; mœsta decenter erat.
 Sicut erant, (et erant culti) laniare capillos ;
 Et fuit in teneras impetus ire genas.
 Ut faciem vidi, fortes cecidere lacerti :
 Defensa est armis nostra puella suis.
 Qui modo sævus eram, supplex ultroque rogavi,
 Oscula ne nobis deteriora daret.
 Risit, et ex animo dedit optima : qualia possent
 Excutere irato tela trifulca Jovi.
 Torqueor infelix, ne tam bona sumpserit alter :
 Et volo non ex hac illa fuisse nota.
 Hæc quoque, quam docui, multo meliora fuerunt ;
 Et quiddam visa est addidicisse novi.
 Quod nimium placuere, malum est : quod tota labellis
 Lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.

Nec tamen hoc unum doleo : non oscula tantum
 Juncta queror; quamvis hæc quoque juncta queror : 60
 Illa, nisi in lecto, nusquam potuere doceri :
 Nescio quis pretium grande magister habet.

E L E G I A VI.

P Sittacus, Eöis imitatrix ales ab Indis,
 Occidit. exequias ite frequenter, aves.
 Ite, piæ volucres ; et plangite pectora pennis ;
 Et rigido teneras ungue notate genas.
 Horrida pro mœstis lanietur pluma capillis : 5
 Pro longa resonent carmina vestra tuba.
 Quid scelus Isinarii quereris, Philomela, tyranni ?
 Expleta est annis ista querela suis.
 Alitis in raræ miserum devertite funus:
 Magna, sed antiqui, causa doloris Itys. 10
 Omnes, quæ liquido librat in aëre cursus;
 Tu tamen ante alias, turtur amice, dole.
 Plena fuit vobis omni concordia vita,
 Et stetit ad finem longa tenaxque fides.
 Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Orestæ : 15
 Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.
 Quid tamen ista fides ? quid rari forma coloris ?
 Quid vox mutandis ingeniosa sonis ?
 Quid juvat, ut datus es, nostræ placuisse puellæ ?
 Infelix avium gloria, nempe jaces. 20
 Tu poteras virides pennas hebetare smaragdos,
 Tincta gerens rubro punica rostra croco.
 Non fuit in terris vocum simulantior ales :
 Reddebas blæso tam bene verba sono.
 Raptus es invidia. non tu fera bella movebas : 25
 Garrulus, et placidæ pacis amator eras.
 Ecce, coturnices inter sua prœlia vivunt :
 Forsitan et fiant inde frequenter anus.
 Plenus eras minimo : nec præ sermonis amore
 In multos poteras ora vacare cibos. 30
 Nux erat esca tibi ; causæque papavera somni :
 Pellebatque sitim simplicis humor aquæ.

Vivit edax vultur, ducentisque per aëra gyros
 Milliūs, et pluviæ graculus auctor aquæ.
 Vivit et armiferæ cornix invisa Minervæ ; 35
 Illa quidem seclis vix moritura novem.
 Occidit ille loquax, humanæ vocis imago,
 Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
 Optima prima fere manibus rapiuntur avaris ;
 Implentur numeris deteriora suis. 40
 Tristia Phyllacidæ Therfites funera vidit :
 Jamque cinis, vivis fratribus, Hæstor erat.
 Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ ;
 Vota, procelloso per mare rapta Noto ?
 Septima lux aderat, non exhibitura sequentem : 45
 Et stabat vacua jam tibi Parca colo.
 Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato :
 Clamavit moriens lingua, Corinna, vale.
 Colle sub Elysiō nigra nemus ilice frondens,
 Udaque perpetuo gramine terra, viret. 50
 Si qua fides dubiis ; volucrum locus ille piarum
 Dicitur, obscænæ quo prohibentur aves.
 Illic innocui late pascuntur olores :
 Et vivax Phoenix, unica semper avis.
 Explicat ipsa suas ales Junoniæ pennas : 55
 Oscula dat cupido blanda columba mari.
 Psittacus has inter, nemorali sede receptus,
 Convertit volucres in sua verba pias.
 Ossa tegit tumulus : tumulus pro corpore parvus :
 Quo lapis exiguus par sibi carmen habet. 60
 Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulchro.
 Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

ELEGIA VII.

ERGO ego sufficiam reus in nova crimina semper ?
 Ut vincam, toties dimicuisse piget.
 Sive ego marmorei respexi summa theatri ;
 Eligis e multis, unde dolere velis.
 Candida seu tacito me vidit foemina vultu ; 5
 In vultu tacitas arguis esse notas.

Si quam laudavi ; miseros petis ungue capillos :
 Si culpo ; crimen dissimulare putas.
 Sive bonus color est, in te quoque frigidus esse ;
 Seu malus, alterius dicor amore mori. 10
 Atque ego peccati vellem mihi conscius essem :
 Æquo animo pœnam, qui meruere, ferunt.
 Nunc temere insimulas : credendoque omnia frustra,
 Ipsa vetas iram pondus habere tuam.
 Adipice, aut auritus miserandæ fortis asellus 15
 Adfido domitus verberare lentus eat.
 Ecce, novum crimen, follers ornare Cypassis
 Objicitur dominæ contemnerasse torum.
 Dimelius, quam me, si sit peccasse libido,
 Sordida contemptæ fortis amica juvet ! 20
 Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
 Tergaque complecti verberare secta velit ?
 Adde, quod ornandis illa est operata capillis ;
 Et tibi per doctas grata ministra manus.
 Scilicet ancillam, quæ tam tibi fida, rogarem ? 25
 Quid ? nisi ut indicio juncta repulsa foret ?
 Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
 Me non admissi criminis esse reum.

ELEGIA VIII.

POnendis in mille modos perfecta capillis,
 Comere sed solas digna, Cypassi, Deas ;
 Et mihi jucundo non rustica cognita furto ;
 Aptâ quidem dominæ, sed magis apta mihi ;
 Quis fuit inter nos sociati corporis index ? 5
 Sensit concubitus unde Corinna tuos ?
 Num tamen erubui, num, verbo lapsus in ullo,
 Furtivæ Veneris conscia signa dedi ?
 Quid ? quod in ancilla si quis delinquere posset,
 Illum ego contendi mente carere bona ? 10
 Thessalus ancillæ facie Briseïdos arsit :
 Serva Mycenæo Phœbas amata duci.
 Non ego Tantalide major, nec major Achille :
 Quod decuit Reges, cur mihi turpe putem ?
 V O L. V. E

Ut tamen iratos in te defixit ocellos ; 15
 Vidi te totis erubuisse genis.
 At quanto, si forte refers, præsentior ipse,
 Per Veneris feci numina magna fidem !
 Tu Dea, tu jubeas animi perjuria nostri
 Carpathium tepidos per mare ferre Notos. 20
 Pro quibus officiis pretium mihi dulce repende,
 Concubitus hodie, fusca Cypassi, tuos.
 Quid renuis, fingisque novos, ingrata, timores ?
 Unum est e dominis emeruisse fatis.
 Quod si stulta negas, index antea facta fatebor ; 25
 Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
 Quoque loco tecum fuerim, quotiesque, Cypassi,
 Narrabo dominæ, quotque quibusque modis.

ELEGIA IX.

O Nunquam pro me satis indignate Cupido,
 O in corde meo desidiose puer !
 Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
 Lædis ? et in castris vulneror ipse meis ?
 Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos ? 5
 Gloria pugnantes vincere major erat.
 Quid ? non Hæmonius, quem cuspide perculit, heros
 Confossum medica postmodo juvit ope ?
 Venator sequitur fugientia, capta relinquit :
 Semper et inventis ulteriora petit. 10
 Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma :
 Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
 Quid juvat in nudis hamata retundere tela
 Ossibus ? ossa mihi nuda reliquit amor.
 Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellæ : 15
 Hinc tibi cum magna laude triumphus eat.
 Roma, nisi immensum vires promôset in orbem,
 Stramineis esset nunc quoque testa casis.
 Fessus in acceptos miles deducitur agros :
 Mittitur in saltus carcere liber equus : 20
 Longaque subductam celant navalia pinum :
 Tutaque deposito poscitur ense rudis,

Me quoque, qui toties merui sub amore puellæ,
 Defunctum placide vivere tempus erat.
 Vive, Deus, posito, si quis mihi dicat, amore ; 25
 Deprecer : usque adeo dulce puella malum est.
 Cum bene pertæsum est, animique revanuit ardor,
 Nescio quo miseræ turbine mentis agor.
 Ut rapit in præceps dominum, spumantia frustra
 Fræna retentantem, durior oris equus : 30
 Ut subitus, prope jam pressa tellure, carinam
 Tangentem portus ventus in alta rapit :
 Sic me sæpe refert incerta Cupidinis aura ;
 Notaque purpureus tela resumit Amor.
 Fige, puer ; positis nudus tibi præbeor armis ; 35
 Hic tibi sint vires : hic tua dextra facit.
 Huc, tanquam iussæ, veniunt jam sponte sagittæ :
 Vix illis præ me nota pharetra sua est.
 Infelix, tota quicumque quiescere nocte
 Sustinet, et somnos præmia magna vocat. 40
 Stulte, quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago
 Longa quiescendi tempora fata dabunt.
 Me modo decipiant voces fallacis amicæ :
 Sperando certe gaudia magna feram.
 Et modo blanditias dicat ; modo jurgia nescit : 45
 Sæpe fruar domina : sæpe repulsus eam.
 Quod dubius Mars est ; per te, privigne Cupido, est :
 Et movet exemplo vitricus arma tuo.
 Tu levis es, multoque tuis ventosior alis :
 Gaudiaque ambigua dasque negasque fide. 50
 Si tamen exaudis, pulchra cum Matre, rogantem ;
 Inferserta meo pectore regna tene.
 Accedant regno, nimium vaga turba, puellæ :
 Ambobus populis sic venerandus eris.

ELEGIA X.

TU mihi, tu certe, (memini) Græcine, negabas :
 Uno posse aliquem tempore amare duas.
 Per te ego decipior : per te deprensus inermis,
 Ecce duas uno tempore turpis amo,

Utraque formosa est : operosæ cultibus ambæ :
 Artibus, in dubio est, hæc sit, an illa, prior.
 Pulchrior hæc illa est : hæc est quoque pulchrior illa :
 Et magis hæc nobis, et magis illa placet.
 Errant, ut ventis discordibus acta fascelos,
 Dividuumque tenent alter et alter amor. 10
 Quid geminas, Erycina, meos sine fine dolores ?
 Nonne erat in curas una puella fatis ?
 Quid folia arboribus, quid pleno sidera cœlo,
 In freta collectas alta quid addis aquas ?
 Sed tamen hoc melius, quam si sine amore jacerem : 15
 Hostibus eveniat vita severa meis.
 Hostibus eveniat viduo dormire cubili,
 Et medio laxè ponere membra toro.
 At mihi sævus amor somnos abrumpat inertes :
 Simque mei lecti non ego solus onus. 20
 Me mea disperdat, nullo prohibente, puella,
 Si satis una potest : si minus una, duæ.
 Sufficiant graciles, sed non sine viribus, artus :
 Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
 Et lateri dabit in vires alimenta voluptas : 25
 Decepta est opera nulla puella mea.
 Sæpe ego, lascivæ consumpto tempore noctis,
 Utilis, et forti corpore mane fui.
 Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt !
 Dî faciant, lethi causa sit ista mei ? 30
 Induat adversis contraria pectora telis
 Miles, et æternum sanguine nomen emat.
 Quærat avarus opes ; et quæ lassarit arando
 Æquora, perjuro naufragus ore bibat.
 At mihi contingat Veneris languescere motu ; 35
 Cum moriar, medium solvar et inter opus :
 Atque aliquis nostro lacrymans in funere dicat,
 Conveniens vitæ mors fuit ista suæ.

ELEGIA XI.

PRima malas docuit, mirantibus æquoris undis,
 Peliaco pinus vertice cæsa vias :

Quæ concurrentes inter temeraria cautes
 Conspicuam fulvo vellere vexit ovem.
 O utinam, remo ne quis freta longa moveret, 5
 Argo funestas pressa bibisset aquas !
 Ecce fugit notumque torum, sociosque Penates ;
 Fallacesque vias ire Corinna parat.
 Quid tibi (me miserum !) Zephyros Eurosque timebo,
 Et gelidum Borean, egelidumque Notum ? 10
 Non illic urbes, non tu mirabere silvas :
 Una est iniusti cærule forma maris.
 Nec medius tenues conchas, pictosve lapillos,
 Pontus habet : bibuli littoris illa mora est.
 Littora marmoreis pedibus signate, puellæ. 15
 Hæcenus est tutum : cætera cæca via est,
 Et vobis alii ventorum prælia narrent ;
 Quas Scylla infestet, quasve Charybdis aquas :
 Et quibus emineant violenta Ceraunia saxa :
 Quo lateant Syrtes, quove Malæa sinu. 20
 Hæc alii referant. at vos, quod quisque loquentur,
 Credite : credenti nulla procella nocet.
 Sero respicitur tellus, ubi fune soluto
 Currit in immensum panda carina salum.
 Navita sollicitus qua ventos horret iniquos, 25
 Et prope tam lethum, quam prope cernit aquam.
 Quid ! si concussas Triton exasperat undas ?
 Quam tibi nunc toto nullus in ore color :
 Tum generosa voces fecundæ sidera Lædæ :
 Et, Felix, dicas, quam sua terra tenet ! 30
 Tutius est fovisse torum ; legisse libellos ;
 Threïciam digitis increpuisse lyram.
 At, si vana ferunt volucres mea dicta procellæ,
 Æqua tamen puppi sit Galatea tuæ.
 Vestrum crimen erit talis jactura puellæ, 35
 Nereïdesque Deæ, Nereïdumque pater.
 Vade memor nostri, vento reditura secundo :
 Impleat illa tuos fortior aura sinus.
 Tum mare in hæc magnus proclinat littora Nereus :
 Huc venti spirent : huc agat æstus aquas. 40

Ipsa roges, Zephyri veniant in lintea pleni:
 Ipsa tua moveas turgida vela manu.
 Primus ego adspiciam notam de littore pinum;
 Et dicam, Nostros advehit illa Deos:
 Excipiamque humeris, et multa sine ordine carpam 45
 Oscula: pro reditu victima vota cadet.
 Inque tori formam molles sternentur arenæ:
 Et tumulus mensæ quilibet instar erit.
 Illic adposito narrabis multa Lyæo,
 Pene sit ut mediis obruta navis aquis: 50
 Dumque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
 Nec te præcipites extimuisse Notos.
 Omnia pro veris credam, sint ficta licebit:
 Cur ego non votis blandiar ipse meis?
 Hæc mihi quamprimum cælo nitidissimus alto 55
 Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII.

ITE, triumphales, circum mea tempora, lauri.
 Vicinus, in nostro est ecce Corinna sinu.
 Quam vir, quam custos, quam janua firma (quot hostes?)
 Servabant; ne qua posset ab arte capi.
 Hæc est præcipuo victoria digna triumpho: 5
 In qua, quæcunque est, sanguine præda caret.
 Non humiles muri, non parvis oppida fossis
 Cincta, sed est ductu capta puella meo.
 Pergama cum caderent, bello superata bilustri;
 Ex tot, in Atrida pars quota laudis erat? 10
 At mea seposita est, et ab omni milite dissors
 Gloria: nec titulum muneris alter habet.
 Me duce ad hanc voti finem, me milite veni;
 Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
 Nec casum fortuna meis immiscuit actis: 15
 Hucades, o cura parte Triumphe mea.
 Nec belli nova causa mei, nisi rapta fuisset
 Tyndaris, Europæ pax Asiæque foret.
 Fœmina silvestres Lapithas; populumque bimbrem
 Turpiter adposito vertit in arma mero. 20

Fœmina Trojanos iterum fera bella movere
 Impulit in regno, iuste Latine, tuo.
 Fœmina Romanis, etiam nunc Urbe recenti,
 Immisit foceros, armaque sæva dedit.
 Vidi ego pro nivea pugnantem conjugem tauros :
 Spectatrix animos ipsa juvenca dabat.
 Me quoque cum multis, sed me sine cæde, Cupido
 Iussit militiæ signa movere suæ.

25

ELEGIA XIII.

DUM labefactat onus gravidæ temeraria ventris,
 In dubio vitæ lassæ Corinna jacet.
 Illa quidem, clam me tantum molita pericli,
 Ira digna mea : sed cadit ira metu.
 Sed tamen aut ex me conceperat ; aut ego credo
 Est mihi pro factis sæpe, quod esse potest.
 Ili, Parætonium, genaliaque arva Canopi
 Quæ colis, et Memphin, palmiferamque Pharon,
 Quaque celer Nilus, lato dilapsus ab alveo,
 Per septem portus in maris exit aquas ;
 Per tua sinistra precor, per Anubidis ora verendi :
 Sic tua sacra pius semper Osiris amet,
 Pigraque labatur circa donaria serpens,
 Et comes in pompam corniger Apis eat :
 Huc adhibe vultus ; et in una parce duobus :
 Nam vitam dominæ tu dabis ; illa mihi,
 Sæpe tibi sedit certis operata diebus,
 Qua cingit lauros Gallica turma tuas.
 Tuque laborantes utero miserata puellas,
 Quarum tarda latens corpora tendit onus ;
 Lenis ades, precibusque meis fave, Ilithyia :
 Digna est, quam jubeas muneris esse tui.
 Ipse ego thura dabo fumosis candidus aris :
 Ipse feram ante tuos muneris vota pedes.
 Adjiciam titulum, servata Naso Corinna :
 Tu modo fac titulo muneribusque locum.
 Si tamen in tanto fas est monuisse timore ;
 Hac tibi sit pugna dimicuisse satis.

5

10

15

20

25

ELEGIA XIV.

QUID juvat immunes belli cessare puellas,
 Nec fera peltatas agmina velle sequi;
 Si sine Marte, suis patiuntur vulnera telis,
 Et cæcas armant in sua fata manus.
Quæ prima instituit teneros convellere foetus, 5
 Militia fuerat digna perire sua.
 Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
 Sternatur pugnae tristis arena tuæ.
 Si mos antiquis placuisset matribus idem;
 Gens hominum vitio deperitura fuit: 10
Quique iterum generis jaceret primordia nostri
 In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
 Justa recusasset pondera ferre Thetis?
 Ilia si tumido geminos in ventre necasset, 15
 Casurus dominae conditor Urbis erat.
 Si Venus Ænean gravida temerasset in alvo;
 Cæsaribus tellus orba futura fuit.
 Tu quoque, cum posses nasci, formosa, perisses;
 Tentasset, quod tu, si tua mater, opus. 20
 Ipse ego, cum fuerim melius periturus amando,
 Vidissem nullos; matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis;
 Pomaque crudeli vellis acerba manu?
 Sponte fluant matura sua. sine crescere nata. 25
 Est pretium parvæ non leve vita moræ.
 Vestra quid effoditis subjectis viscera telis;
 Et nondum natis dira venena datis?
 Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
 Aque sua cæsum matre queruntur Ityn. 30
 Utraque sæva parens: sed tristibus utraque causis
 Jactura socii sanguinis ulta virum.
 Dicite, quis Tereus, quis vos irritet Iason
 Figere sollicita corpora vestra manu?
 Hoc neque in Armeniis tigres fecere latebris: 35
 Perdere nec foetus ausa læna suos.

At teneræ faciunt, sed non impune, puellæ
 Sæpe, suos utero quæ necat, ipsa perit.
 Ipsa perit, ferturque toro resoluta capillos:
 Et clamant, Merito, qui modo cumque vident. 40
 Ista sed ætherias vanescant dicta per auras:
 Et sint ominibus pondera nulla meis.
 Di faciles, peccasse semel concedite tuto:
 Id fatis est. pœnam culpa secunda ferat.

ELEGIA XV.

Annule, formosæ digitum vincture puellæ,
 In quo censendum nil, nisi dantis amor;
 Munus eas gratum. te læta mente receptum
 Protinus articulis induat illa suis.
 Tam bene convenias, quam mecum convenit illi; 5
 Et digitum iusto commodus orbe teras.
 Felix, a domina tractaberis, annule, nostra:
 Invideo donis jam miser ipse meis.
 O utinam fieri subito mea munera possim
 Artibus Ææis, Carpathiive senis! 10
 Tunc ego te dominæ cupiam tetigisse papillas,
 Et lævam tunicis inferuisse manum.
 Elabar digito, quamvis angustus et hærens;
 Inque sinum mira laxis ab arte cadam.
 Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas, 15
 Neve tenax ceram siccave gemma trahat,
 Humida formosæ tangam prius ora puellæ:
 Tantum ne signem scripta dolenda mihi.
 Si dabor, ut condar loculis; exire negabo,
 Adstringens digitos orbe minore tuos. 20
 Non ego dedecori tibi sim, mea vita, futurus,
 Quodve tener digitus ferre recuset, onus.
 Me gere, cum calidis perfunderis ambribus artus:
 Damnaque sub gemma perfer euntis aquæ.
 Sed puto te nuda mea membra libidine surgent, 25
 Et peragam partes annulus ille viri.
 Irrita quid voveo? parvum proficiscere munus,
 Illa datam tecum sentiat esse fidem.

ELEGIA XVI.

PARS me Sulmo tenet Peligni tertia ruris ;
 Parva, sed irriguis ora salubris aquis.
 Sola licet admoto tellurem fidere findat,
 Et micet Icarii stella proterva canis ;
 Arva pererrantur Peligna liquentibus undis :
 Et viret in tenero fertilis herba solo.
 Terra ferax Cereris, multoque feracior uvæ :
 Dat quoque bacciferam Pallada rarus ager :
 Perque resurgentes rivis labentibus herbas
 Gramineus madidam cespes obumbrat humum. 10
 At meus ignis abest. verbo peccavimus uno :
 Quæ movet ardores, est procul ; ignis adest.
 Non ego, si medius Polluce et Castore ponar,
 In coeli sine te parte fuisse velim.
 Solliciti jaceant, terraque premantur iniqua, 15
 In longas orbem qui secuere vias.
 Aut juvenum comites jussissent ire puellas,
 Si fuit in longas terra secanda vias.
 Tum mihi, si premerem ventosas horridus Alpes,
 (Dummodo cum domina) molle fuisse iter. 20
 Cum domina Libycas ausim perrumpere Syrtes,
 Et dare non æquis vela ferenda notis.
 Non, quæ virgineo portenta sub inguine latrant :
 Nec timeam vestros curva Malça, sinus :
 Non qua, submersis ratibus saturata, Charybdis 25
 Fundit, et effusas ore resorbet aquas.
 Quod si Neptunum ventosa potentia vincit,
 Et subventuros auferet unda Deos ;
 Tu nostris niveos humeris impone lacertos :
 Corpore nos facili dulce feremus onus. 30
 Sæpe petens Hero juvenis tranaverat undas,
 Tunc quoque tranasset ; sed via cæca fuit.
 At sine te, quamvis operosi vitibus agri
 Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
 Et vocet in rivos parentem rusticus undam, 35
 Frigidaque arboreas mulceat aura comas ;

Non ego Pelnos videor celebrare salubres :
 Non ego natalem, rura paterna, locum ;
 Sed Scythiam, Cilicasque feros, viridesque Britannos,
 Quæque Promethêo saxa cruore rubent. 40
 Ulmus amat vitem, vitis non deserit ulmum :
 Separor a domina cur ego sæpe mea ?
 At mihi te comitem juraras usque futuram,
 Per me, perque oculos, sidera nostra, tuos.
 Verba phelliarum, foliis leviora caducis, 45
 Irrita, quo visum est, ventus et unda ferunt.
 Si qua mei tamen est in te pia cura relictæ ;
 Incipe pollicitis addere facta tuis :
 Parvaque quamprimum rapientibus effeda mannis,
 Ipse per admissas concute lora jubas. 50
 At vos, qua veniet, tumidi subsidite montes :
 Et faciles curvis vallibus este viæ.

ELEGIA XVII.

SI quis erit, qui turpe putet servire puellæ ;
 Illo convincar iudice turpis ego.
 Sim licet infamis ; dum me moderatius urat,
 Quæ Paphon, et fluctu pulsa Cythera tenet.
 Atque utinam dominæ miti quoque præda fuisset ; 5
 Formosæ quoniam præda futurus eram.
 Dat facies animos. facies violentia Corinnæ
 (Me miserum !) cur est tam bene nota sibi ?
 Scilicet a speculi sumuntur imagine fastus ;
 Non nisi compositam se prius illa videt. 10
 Non tibi si facies nimium dat in omnia regni ;
 (O facies oculos nata tenere meos !)
 Collatum idcirco tibi me contemnere debes :
 Aptari magnis inferiora licet.
 Creditur et Nymphæ mortalis amore Calypso 15
 Capta, reluctantem detinuisse virum.
 Creditur æquoream Phthio Nereïda Regi,
 Egeriam justo concubuisse Numæ
 Volcano Venerem : quamvis, incude relictæ,
 Turpiter obliquo claudicet ille pede. 20

Carminis hoc ipsum genus impat : sed tamen apte
Jungitur herous cum breviori modo.

Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges :
Te deceat medio jura dedisse toro.

Non tibi crimen ero, nec quo latere remoto : 25
Non erit hic nobis inficiandus amor.

Sint tibi pro magno felicia carmina censu :
Et multæ per me nomen habere volunt.

Novi aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam :
Ut fiat, quid non illa dedisse velit ? 30

Sed neque diversi ripa labuntur eadem
Frigidus Eurotas, populiferque Padus :
Nec nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis :
Ingenio causas tu dabis una meo.

ELEGIA XVIII.

Carmen ad iratum dum tu perducis Achillen,
Primaque juratis induis arma viris ;
Nos, Macer, ignavæ Veneris cessamus in umbra :
Et tener ausuros grandia frangit Amor.

Sæpe meæ, Tandem, dixi, discede, puellæ : 5
In gremio fedit protinus illa meo.

Sæpe, Pudet, dixi. lacrymis vix illa retentis,
Me miseram ! jam te, dixit, amare pudet ?

Implicuitque tuos circum mea colla lacertos :
Et, quæ me perdunt, oscula mille dedit. 10

Vincor ; ingenium sumptis revocatur ab armis :
Resque domi gestas, et mea bella, cano.

Sceptra tamen sumpsi ; curaque Tragedia nostra
Crevit : et huic operi quamlibet aptus eram.

Risit Amor, pallamque meam, pictosque cothurnos, 15
Sceptraque privata tam bene sumpta manu.

Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ :
Deque cothurnato vate triumphat amor.

Quod licet, aut Artes teneri præstitemur Amoris :
(Hei mihi ! præceptis urgeor ipse meis.) 20

Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulyssi,
Scribimus : aut lacrymas Phylli relicta, tuas.

Quod Paris, et Macareus, et quod male gratus Iason,
Hippolytique parens, Hippolytusque legant:

Quodque tenens strictum Dido miserabilis ansem
Dicat, et Æoliæ Lesbis amica lyrae.

Quam celer e toto rediit meus orbe Sabinus,
Scriptaque diversis rettulit ille locis!

Candida Penelope signum cognovit Ulyssis:
Legit ab Hippolyte scripta noverca suo.

Jam pius Æneas miseræ rescripsit Eliæ:

Quodque legat Phyllis, si modo vivit, habet.

Trittis ad Hypsipylen ab Iafone littera venit:

Det votam Phœbo Lesbis armata lyram.

Nec tibi (qua tutum vati, Macer, arma canenti)

Aureus in medio Marte tacetur Amor.

Et Paris est illic, et adultera nobile crimen;

Et comes extincto Laodamia viro.

Si bene te novi; non bella libentius istis

Dicis: et a vestris in mea castra redis.

ELEGIA XIX.

SI tibi non opus est servata, stulte, puella;

At mihi fac ferves: quo magis ipse velim.

Quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius urit:

Ferreus est, si quis, quod finit alter, amat.

Speremus pariter, pariter metuamus amantes,

Et faciat voto rara repulsa locum.

Quo mihi fortunam, quæ nunquam fallere curet?

Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.

Viderat hoc in me vitium versuta Corinna;

Quaque capi possem, callida norat opem.

Ah quoties fani capitis mentita dolores,

Cunstantem tardo jussit abire pede!

Ah quoties finxit culpam, quantumque libebat,

Infantis speciem præbuit ipsa, nocens!

Sic ubi vexarat, tepidosque refoverat ignes;

Rursus erat votis comis et apta meis.

Quas mihi blanditias, quam dulcia verba parabat!

Oscula (Dî magni) qualia, quotque dabat!

Tu quoque, quæ nostros rapuisti nuper ocellos,
 Sæpe face infidias, sæpe rogata nega: 20
 Et sine me ante tuos projectum in limine postes
 Longa pruinosa frigora nocte pati.
 Sic mihi durat amor, longosque adolefcit in usus:
 Hoc iuvat: hæc animi sunt alimenta mei.
 Pinguis amor, nimiumque patens, in tædia nobis 25
 Vertitur; et stomacho, dulcis ut esca, nocet.
 Si nunquam Danaën habuisset ahenea turris;
 Non esset Danaë de Jove facta parens.
 Dum servat Juno sinuatam cornibus Iö;
 Facta est, quam fuerat, gratior illa Jovi. 30
 Quod licet et facile est, quisquis cupit, arbore frondes
 Carpat, et e magno flumine potet aquam.
 Si qua volet regnare diu; deludat amantem:
 Hei mihi, quod monitis torqueor ipse meis!
 Cuilibet eveniat, nocet indulgentia nobis. 35
 Quod sequitur, fugio: quod fugit, usque sequor.
 At tu, formosæ nimium secure puellæ,
 Incipe jam prima claudere nocte forem.
 Incipe, quis toties furtim tua limina pulset,
 Quærere: quid latrent nocte silente canes. 40
 Quo ferat, et referat follers ancilla tabellas:
 Cur toties vacuo secubet ipsa toro.
 Mordeat ista tuas aliquando cura medullas:
 Daque locum nostris materiamque dolis.
 Ille potest vacuo furari littore arenas, 45
 Uxorem stulti si quis amare potest.
 Jamque ego præmoneo; nisi tu servare puellam
 Incipis, incipiet desinere esse mea.
 Multa diuque tuli: speravi sæpe futurum,
 Cum bene servasses, ut bene verba darem. 50
 Lentus es, et pateris nulli patienda marito:
 At mihi concessi finis amoris erit.
 Scilicet infelix nunquam prohibebor adire?
 Nox mihi sub nullo vindice semper erit?
 Nil metuam? per nulla traham suspiria somnos? 55
 Nil facies, cur te jure perisse velim?

Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito ?

Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.

Quin alium, quem tanta juvet patientia, quæris ?

Me tibi rivalem si juvat esse, veta.

60

*****

P. OVIDII NASONIS

A M O R U M

LIBER TERTIUS.

ELEGIA I.

STAT vetus, et multos incidua silva per annos:

Credibile est illi numen inesse loco.

Fons sacer in medio, speluncaque pumice pendens:

Et latere ex omni dulce queruntur aves.

Hic ego dum spatior tectus nemoralibus umbris,

Quod mea, quærebam, Musa moveret opus.

Venit odoratos Elegeia nexa capillos:

Et, puto, pes illi longior alter erat.

Forma decens: vestis tenuissima, cultus amantis:

In pedibus vitium causa decoris erat.

Venit et ingenti violenta Tragœdia passu:

Fronte comæ torva, palla jacebat humi.

Læva manus sceptrum late regale movebat:

Lydius alta pedum vincla cothurnus erat.

Et prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi,

O argumenti lente poëta tui ?

Nequitiam vinosa tuam convivia narrant:

Narrant in multas compita festa vias.

Sæpe aliquis digito vatem designat euntem:

Atque ait, Hic ille est, quem ferus urit Amor.

20

Fabula (nec sentis) tota jactaris in Urbe ;
 Dum tua præterito facta pudore refers.
 Tempus erat thyrso pulsum graviore moveri :
 Cessatum fatis est : incipe majus opus.
 Materia premis ingenium. cane facta virorum : 25
 Hæc animo, dices, area digna meo est.
 Quod teneræ cantent, lussit tua Musa, puellæ ;
 Primaque per numeros acta juvena suos.
 Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen :
 Implebit leges spiritus iste meas. 30
 Hastenus : et movit pictis innixa cothurnis
 Densum cæsarie terque quaterque caput.
 Altera (si memini) limis subrisit ocellis :
 Fallor, an in dextra myrtea virga fuit ?
 Quid gravibus verbis, animosa Tragœdia, dixit ; 35
 Me premis ? an nunquam non gravis esse potes ?
 Imparibus tamen es numeris dignata moveri :
 In me pugnavisti versibus usa meis.
 Non ego contulerim sublimia carmina nostris :
 Obruit exiguas regia vestra fores. 40
 Sum levis ; et mecum levis est, mea cura, Cupido :
 Non sum materia fortior ipsa mea.
 Rustica sit sine me lascivi mater Amoris.
 Huic ego proveni lena, comesque Deæ.
 Quam tu non poteris duro referare cothurno, 45
 Hæc est blanditiis janua laxa meis.
 Et tamen emerui plus, quam tu, posse, ferendo
 Multa, supercilio non patienda tuo.
 Per me decepto didicit custode Corinna
 Liminis adstricti sollicitare fidem ; 50
 Delabique toro tunica velata recincta ;
 Atque impercussos nocte movere pedes.
 Vel quoties foribus duris incisa pependi,
 Non verita a populo prætereunte legi !
 Quin ego me memini, dum custos sævus abiret, 55
 Ancillæ missam delituisse sinu.
 Quid, cum me munus natali mittis ? at illa
 Rumpit, et adposita barbara merfit aqua ?

Prima tuæ movi felicia semina mentis.

Manus habet, quod te jam petit, ista meum,
Desierant; cœpi: Per vos utramque rogamus,
In vacuas aures verba timentis eant.

60

Altera me sceptro decoras, altoque cothurno:
Jam nunc contactio magnus in ore sonor.

Altera das nostro victurum nomen amori:

65

Ergo ades, et longis versibus adde breves.
Exiguam vati concede, Tragedia, tempus:

Tu labor æternus: quod petit illa, breve est.
Mota dedit veniam. teneri properentur amores,
Dum vacat; a tergo grandius urget opus.

70

ELEGIA. II.

NON ego nobilium sedeo studiosus equorum:
Cui tamen ipse faves, vincat ut ille precor.

Ut loquerer tecum veni, tecumque federem:
Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.

Tu cursus spectas, ego te, spectemus uterque
Quod juvat, atque oculos pascat uterque suos.

5

O, cuicumque faves, felix agitator equorum!
Ergo illi curæ contigit esse tuæ;

Hoc mihi contingat; sacro de carcere missis
Insistam forti mente vehendus equis.

10

Et modo lora dabo; modo verberare terga notabo:
Nunc stringam metas interiore rota.

Si mihi currenti fueris conspecta, morabor:
Deque meis manibus lora remissa fluent.

Ah quam pene Pelops Pisæa concidit hasta,
Dum spectat vultus, Hippodamia, tuos!

15

Nempe favore suæ vicit tamen ille puellæ.
Vincamus dominæ quisque favore suæ.

Quid frustra refugis; cogit nos linea jungi:
Hæc in lege loci commoda Circus habet.

20

Tu tamen, a dextra quicumque es, parce puellæ:
Contactu lateris læditur ista tui.

Tu quoque, qui spectas post nos, tua contrahe crura,
Si pudor est, rigido nec preme terga genu.

Sed nimium demissa jacent tibi pallia terræ : 25
 Collige ; vel digitis en ego tollo meis.
 Invida vestis eras, quæ tam bona crura tēgebas :
 Quoque magis spectes, Invida vestis eras.
 Talia Milanion Atalantes crura fugacis
 Optavit manibus sustinuisse suis. 30
 Talia succinctæ pinguntur crura Dianæ,
 Cum sequitur fortes, fortior ipsa, feras.
 His ego non visis arsi. quid fiet ab istis ?
 In flammam flammæ, in mare fundis aquas.
 Suspitor ex istis et cætera posse placere, 35
 Quæ bene sub tenui condita veste latent.
 Vis tamen interea faciles arcessere ventos,
 Quos faciat nostra mota tabella manu ?
 An magis hic meus est animi, non æris, æstus,
 Captaque fœmineus pectora torret amor ? 40
 Dum loquor, alba levi sparsa est tibi pulvere vestis :
 Sordide de niveo corpore pulvis abi.
 Sed jam pompa venit. linguis animisque favete.
 Tempus adest plausus : aurea pompa venit.
 Prima loco fertur passis Victoria pennis : 45
 Huc ades ; et meus hic fac, Dea, vincat amor.
 Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis :
 Nil mihi cum pelago : me mea terra capit.
 Plaudite tuo, miles, Marti : nos odimus arma :
 Pax juvat, et media Pace repertus Amor. 50
 Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit :
 Artifices in te verte, Minerva, manus.
 Ruricolæ Cereri, teneroque adfurgite Baccho :
 Pollucem pugiles, Castora placet eques.
 Nos tibi, blanda Venus, puerisque potentibus arcu 55
 Plaudimus. inceptis adnue, Diva, meis.
 Daque novæ mentem dominæ, patiaturs amari :
 Adnuit ; et motu signa secunda dedit.
 Quod Dea promissit, promittas ipsa rogamus :
 Pace loquar Veneris : tu Dea major eris. 60
 Per tibi tot juro testes, pompamque Deorum,
 Te dominam nobis tempus in omne peti.

Sed pendent tibi crura : potes, si forte juvabit,
Caneellis primos inseruisse pedes.

Maxima jam vacuo Prætor spectacula Circo,
Quadrjuges æquo carcere misit equos.

65

Cui studeas video : vincet cuicumque favebis.
Quid cupias ipsi scire videntur equi.

Me miserum ! metam spatioso circuit orbe :

Quid facis ? admoto proximus axe subit.

70

Quid facis, infelix ? perdis bona vota puellæ :

Tende precor valida lora sinistra manu.

Favimus ignavo, sed enim revocate, Quirites ;

Et date jactatis undique signa togis.

En revocant, at, ne turbet toga mōta capillos,

75

In nostros abdas te licet usque sinus.

Jamque patent iterum referato carcere postes :

Evolat admissis discolor agmen equis.

Nunc saltem supera, spatioque insurge patenti :

Sint mea, sint dominæ sac rata vota meæ.

80

Sunt dominæ rata vota meæ : mea vota superfunt.

Ille tenet palman : palma petenda mihi est.

Risit, et argutis quiddam promisit ocellis :

Hoc satis hic, alio cætera redde loco.

ELEGIA III.

ESSE Deos, i, crede. fidem jurata sefellit :

Et facies illi, quæ fuit ante, manet.

Quam longos habuit nondum perjura capillos ;

Tam longos, postquam numina lufit, habet,

Candida candorem roseo suffusa rubore

85

Ante stetit : niveo lueet in ore rubor.

Pes erat exiguus : pedis est aptissima forma

Longa decensque fuit : longa decensque manet.

Argutos habuit, (radiant ut sidus) ocellos ;

Per quos mentita est perfida sæpe mihi.

10

Scilicet æterno falsum jurare puellis

Dī quoque concedunt ; formaque numen habet.

Perque suos illam nuper jurasse recorder,

Perque meos oculos ; et dolere mei.

Dicite, Dî; si vos impune sefellerit illa, 15
 Alterius meritis cur ego damna tuli?
 At non invidiæ vobis Cepheïa virgo est,
 Pro male formosa iussa parente mori.
 Non fatis est, quod vos habui sine pondere testes,
 Et mecum lulos ridet inulta Deos: 20
 Ut sua per nostram redimat perjuriam pœnam,
 Victimam deceptis decipientis ero?
 Aut sine re nomen Deus est, frustra que timetur;
 Et stulta populos credulitate movet:
 Aut, si quis Deus est, teneras amat ille puellas; 25
 Et nimium solas omnia posse jubet.
 Nobis fatifero Mavors adcingitur ense:
 Nos petit invicta Palladis hasta manu.
 Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus:
 In nos alta Jovis dextera fulmen habet. 30
 Formosas Superi metuunt offendere læsi:
 Atque ultro, quæ se non timuere, timent.
 Et quisquam pia thura focis imponere curet?
 Certe plus animi debet inesse viris.
 Juppiter igne suo lucos jaculatur et arces. 35
 Missaque perjuras tela ferire vetat.
 Tot mernere peti. Semele miserabilis arsit:
 Officio est illi pœna reperta suo.
 At si venturo se subduxisset amanti,
 Non pater in Baccho matris haberet onus. 40
 Quid queror, et toti facio convicia cœlo?
 Dî quoque habent oculos: Dî quoque pectus habent.
 Si Deus ipse forem; numen sine fraude liceret
 Fœmina mendaci falleret ore meum.
 Ipse ego jurarem verum jurare puellas; 45
 Et non de tetricis dicerer esse Deus.
 Tu tamen illorum moderatius utere dono:
 Aut oculis certe parce, puella, meis.

ELEGIA IV.

DURE vir, imposito teneræ custode puellæ,
 Nil agis, ingenio quæque tuenda suo.

Si qua metu dempto casta est ; ea denique casta est :

Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.

Ut jam servaris bene corpus ; adultera mens est :

5

Nec custodiri, ni velit, illa potest.

Nec mentem servare potes, licet omnia claudas.

Omnibus occlusis intus adulter erit.

Cui peccare licet, peccat minus. ipsa potestas

Semina nequitiae languidiora facit.

10

Desine (crede mihi) vitia irritare vetando :

Obsequio vincas aptius illa tuo.

Vidi ego nuper equum, contra sua vincla tenacem,

Ore reluctanti fulminis ire modo.

Constitit, ut primum concessas sensit habenas,

15

Froenaeque in effusa laxa jacere juba.

Niximur in vetitum semper, cupimusque negata :

Sic interdictis imminet æger aquis.

Centum fronte oculos, centum cervice gerebat

Argus : et hos unus sæpe fefellit Amor.

20

In thalamum Danaë saxo ferroque perennem

Quæ fuerat virgo tradita, mater erat.

Penelope mansit, quamvis custode carebat,

Inter tot juvenes intemerata procos.

Quidquid servatur, cupimus magis : ipsaque furem

25

Cura vocat. pauci, quod finit alter, amant.

Nec facie placet illa sua, sed amore mariti :

Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.

Non proba sit, quam vir servat, sed adultera. chara est ;

Ipsæ timor pretium corpore majus habet.

30

Indignere licet ; juvat inconcessa voluptas.

Sola placet ; Timeo, dicere si qua potest.

Nec tamen ingenuam jus est servare puellam.

Hic metus externæ corpora gentis agat.

Scilicet ut possit custos, Ego, dicere, feci,

35

In laudem servi casta sit illa tui.

Rusticus est nimium, quem lædit adultera conjux ;

Et notos mores non satis Urbis habet :

In qua Martigenæ non sunt sine crimine nati

Romulus Iliades, Iliadesque Remus.

40

Quo tibi formosam, si non nisi casta placebat ?
 Non possunt ullis ista coïre modis.
 Si sapis indulge dominæ ; vultusque severos
 Exue : nec rigidi jura tuere viri.
 Et cole, quos dederit (multos dabit) uxor amicos : 45
 Gratia sic minimo magna labore venit.
 Sic poteris juvenum convivia semper inire :
 Et, quæ non dederis, multa videre domi.

ELEGIA V.

NOX erat : et somnus lassos submisit ocellos.
 Terruerunt animum talia visa meum.
 Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus
 Stabat ; et in ramis multa latebat avis.
 Area gramineo suberat viridissima prato : 5
 Uvida de guttis lene sonantis aquæ.
 Ipse sub arboreis vitabam frondibus æstus ;
 Fronde sub arborea sed tamen æstus erat.
 Ecce, petens variis immixtas floribus herbas,
 Constitit ante oculos candida vacca meos. 10
 Candidior nivibus, tunc cum cecidere recentes ;
 In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
 Candidior, quod adhuc spumis stridentibus albet,
 Et modo siccata, lacte, relinquit ovem.
 Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus : 15
 Cumque sua teneram conjuge preffit humum.
 Dum jacet, et lente revocatas ruminat herbas,
 Atque iterum pasto pascitur ante cibo ;
 Visus erat, somno vires adimente ; ferenti
 Cornigerum terræ deposuisse caput. 20
 Huc levibus cornix pennis delapsa per auras
 Venit ; et in viridi garrula sedit humo.
 Terque bovis nivæ petulanti pectora rostro
 Fodit ; et albentes abstulit ore jubar.
 Illa locum taurumque diu cunctata relinquit : 25
 Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
 Utque procul vidit carpentes pabula tauros ;
 (Carpebant tauri pabula læta procul)

Illic se rapuit, gregibusque immiscuit illis ;

Et petiit herbæ fertilioris humum.

30

Dic, age, nocturnæ, quicumque es, imaginis augur

(Si quid habent veri) visa quid ista ferant.

Sic ego : nocturnæ sic dixit imaginis augur,

Expendens animo singula visa suo :

Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,

35

Sed male vitabas, æstus amoris erat.

Vacca puella tua est. aptus color ille puellæ.

Tu vir, et in vacca compare taurus eras.

Pectora quod rostro cornix fodiebat acuto ;

Ingenium dominæ lena movebit anus.

40

Quod cunctata diu taurum sua vacca reliquit ;

Frigidus in viduo destituere toro.

Livor, et adverso maculæ sub pectore nigræ,

Pectus adulterii labe carere negant.

Dixerat interpres. gelido mihi sanguis ab ore

45

Fugit ; et ante oculos nox stetit alta meos.

ELEGIA VI.

A Mnis, arundinibus limosas obsite ripas,

Ad dominam propero ; siste parumper aquas.

Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu

Concava trajecto cymba rudente vehat.

Parvus eras, memini ; nec te transire refugi

5

Summaque vix talos contigit unda meos.

Nunc ruis adposito nivibus de monte solutis ;

Et turpi crassas gurgite volvis aquas.

Quid properasse juvat ? quid parca dedisse quieti

Tempora ? quid nocti conseruisse diem ?

10

Si tamen hic standum ; si non datur artibus ullis

Ulterior nostro ripa premenda pedi ?

Nunc ego, quas habuit pennas Danaeius heros,

Terribili densum cum tulit angue caput ;

Nunc opto currum ; de quo Cerealia primum

15

Semina venerunt in rude missa solum.

Prodigiola loquor veterum mendacia vatun ;

Nec tulit hæc ; nec fert, nec seret ulla dies.

Tu potius, ripis effuse capacibus amnis,
 (Sic æternus eas) labere sine tuo. 20
 Non eris invidiæ, torrens, (mihi crede) ferendæ,
 Si dicar per te forte retentus amans.
 Flumina deberent juvenes in amore juvare ?
 Flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
 Inachus in Melie Bithynide pallidus iste 25
 Dicitur, et gelidis incaluisse vadis.
 Nondum Troja fuit lustris obsessa duobus,
 Cum rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
 Quid ? non Alpheon diversis currere terris
 Virginis Arcadiæ certus adegit amor ? 30
 Te quoque promissam Xantho, Penæe, Creüsam
 Phthiotum terris occuluisse ferunt.
 Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe,
 Natarum Thebe quinque futura parens ?
 Cornua si tua nunc ubi sint, Achelœe, requiram ; 35
 Herculis irata fracta querere manu.
 Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti ;
 Una tamen tanti Deïanira fuit.
 Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
 Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ, 40
 Fertur in Euadne collectam Asopide flammam
 Vincere gurgitibus non potuisse suis.
 Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus ;
 Cedere iussit aquam : iussa recessit aqua.
 Nec te prætereo, qui, per cava saxa volutans, 45
 Tiburis Argei spumifer arva rigas.
 Illa cui placuit, quanvis erat horrida cultu,
 Ungue notata comas, ungue notata genas.
 Illa, gemens patrique nefas, delictaque Martis,
 Errabat nudo per loca sola pede. 50
 Hanc amnis rapidis anxia vult ab undis ;
 Raucaque de mediis sustulit ora vadis :
 Atque ita, Quid nostras, inquit, teris anxia ripas,
 Illa ab Idæo Laomedonte genus ?
 Quo cultus abire tui ? quid sola vagaris ? 55
 Vitta nec evinctas impedit alba comas ?

Quid fles, et madidos lacrymis corrumpis ocellos ?

Pectoraque insana plangis aperta manu ?

Ille habet et filices, et vivum in pectore ferrum,

Qui tenero lacrymas lentus in ore videt.

69

Ilia, pone metus ; tibi regia nostra patebit :

Teque colent amnes. Ilia, pone metus.

Tu centum, aut plures, inter dominabere Nymphas :

Nam centum, aut plures flumina nostra tenent.

Ne me sperne, precor, tantum, Trojana propago :

65

Munera promissis uberiora feres.

Dixerat. illa, oculos in humum dejecta modestos,

Spargebat tepidos flebilis imbre sinus.

Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,

Currendi vires eripiente metu.

76

Sera tamen scindens inimico pollice crinem,

Edidit indignos ore tremante sonos :

O utinam mea lecta forent, patrioque sepulchro

Condita, dum poterant virginis ossa legi ?

Cur modo Vestalis tædas invitor ad ullas

75

Turpis, et Iliacis inticienda focis ?

Quid moror ? en digitis designor adultera vulgi :

Desit famosus, qui notet ora, pudor.

Hæcenus ; et vestem tumidis prætendit ocellis :

Atque ita se in rapidas perdita misit aquas.

80

Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis

Dicitur ; et socii jura dedisse tori.

Te quoque credibile est aliqua caluisse puella :

Sed nemora et silvæ crimina vestra tegunt.

Dum loquor, increvit latis spatiosius undis,

85

Nec capit admissas alveus altus aquas.

Quid mecum, furiose, tibi ? quid mutua differs

Gaudia ? quid coeptum, rustice, rumpis iter ?

Quid, si legitimum flueres, si nobile flumen ?

Si tibi per terras maxima fama foret ?

90

Nomen habes nullum, rivis collecte caducis ;

Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.

Fontis habes instar pluviamque nivesque solutas ;

Quas tibi divitias pigra ministrat hiems.

V O L. V.

G

Ant lutulentus agis brumali tempore cursus : 95
 Aut premis arentem pulverulentus humum.
 Quis te tum potuit sitiens haurire viator ?
 Quis grata dixit voce, Perennis eas ?
 Damnosus pecori curris, damnosior agris :
 Forſitan hæc alios ; me mea damna movent. 100
 Huic ego væ demens narrabam fluminum amores ?
 Jaſtaſſe indigno nomina tanta pudet.
 Neſcio quid ſpectans, Acheloon et Inachon amnes,
 Et potui nomen, Nile, referre tuum.
 At tibi pro meritis opto, non candide torrens, 105
 Sint rapidi ſoles, ſiccaque ſemper hiems.

ELEGIA VII.

AT non formoſa eſt, at non bene culta puella ;
 At, puto, non votis ſæpe petita meis !
 Hanc tamen in nullos tenui male languidus uſus,
 Sed jacui pigro crimen onuſque toro.
 Nec potui cupiens, pariter cupiente puella, 5
 Inguinis effœti parte juvante frui.
 Illa quidem noſtro ſubjecit eburnea collo
 Brachia, Sithonia candidiora nive :
 Oſculaque inferuit cupidæ luſtancia linguæ :
 Lalcivum femori ſuppoſuitque femur. 10
 Et mihi blanditiæ dixit, Dominumque vocavit :
 Et quæ præterea publica verba juvant.
 Taſta tamen veluti gelida mea membra cicuta,
 Segnia propoſitum deſtituere ſuum.
 Truncus iners jacui, ſpecies, et inutile pondus : 15
 Nec ſatis exactum eſt, corpus an umbra forem.
 Quæ mihi ventura eſt (ſiquidem ventura) ſeneſtus,
 Cum deſit numeris ipſa juvena ſuis ?
 Ah pudet annorum ! quo me juvenemque virumque,
 Nec juvenem, nec me ſenſit amica virum. 20
 Sic flammas aditura pias æterna ſacerdos
 Surgit, et a charo fratre verenda ſoror.
 At nuper bis flava Chie, ter candida Pitho,
 Ter Libas officio continuata meo.

- Exigere a nobis angusta nocte Corinnam, 25
 Me memini numeros sustinuisse novem.
 Num mea Theſſalico languent devota veneno
 Corpora? num miſero carmen et herba nocent?
 Sagave Pœnicea deſiſcit nomina cera,
 Et medium tenues in jecur egit acus? 30
 Carmine læſa Ceres ſterilem vaneſcit in herbam:
 Deſciunt læſi carmine fontis aquæ,
 Illicibus glandes, cantataque vitibus uva
 Decidit; et nullo poma movente fluunt.
 Quid vetat et nervos magicas torpere per artes? 35
 Forſitan impatiens ſit latus inde meum.
 Huc pudor acceſſit: facti pudor ipſe nocebat:
 Ille fuit vitii cauſa ſecunda mei.
 At qualem vidi tantum tetigique puellam,
 Sic etiam tunica tangitur ipſa ſua. 40
 Illius ad tactum Pylius juveneſcere poſſit,
 Tithonofque annis fortior eſſe ſuis.
 Hæc mihi contigerat; ſed vir non contigit illi:
 Quas nunc concipiam per nova vota preces?
 Credo etiam magnos, quo ſum tam turpiter uſus, 45
 Muneris oblati pœnituiſſe Deos.
 Optabam certe recipi; ſum nempe receptus:
 Oſcula ferre; tuli: proximus eſſe; fui.
 Quo mihi fortunæ tantum? quo regna ſine uſu?
 Quid niſi poſſedi dives avarus opes? 50
 Sic aret mediis taciti vulgator in undis;
 Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.
 A tenera quiſquam ſic ſurgit mane puella,
 Protinus ut ſanctos poſſit adire Deos.
 Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me 55
 Oſcula: non omni ſollicitavit ope.
 Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
 Surdaque blanditiis faxa movere ſuis.
 Digna movere fuit certe vivosque viroſque,
 Sed neque tum vixi; nec vir, ut ante, fui. 60
 Quid juvet, ad ſurdas ſi cantet Phemius aures:
 Quid miſerum Thamyran picta tabella juvet?

At quæ non tacita formavi gaudia mente !
 Quos ego non finxi disposuique modos !
 Nostra tamen jacuere, velut præmoriua, membra 65
 Turpiter, hesternæ languidiora rosa.
 Quæ nunc ecce rigent intempestiva, valentque :
 Nunc opus exposcunt, militiamque suam.
 Quid istic pudibunda jaces, pars pessima nostri ?
 Sic sum pollicitis captus et ante tuis. 70
 Tu dominam fallis : per te deprensus inermis
 Tristitia cum magno damna pudore tuli.
 Hanc etiam non est mea dedignata puella
 Molliter admota sollicitare manu.
 Sed postquam nullas consurgere posse per artes, 75
 Immemoremque sui procubuisse videt ;
 Quid me ludis, ait ? quis te, male sane, jubebat
 Invitum nostro ponere membra toro ?
 Aut te trajectis Ææa venefica lanis
 Devovet : aut alio lassus amore venis. 80
 Nec mora : desiluit tunica velata recincta :
 Et decuit nudos proripuisse pedes.
 Neve suæ possent intactam scire ministræ ;
 Dedecus hoc sumpta diffimulavit aqua.

ELEGIA VIII.

ET quisquam ingenuas etiamnum suscipit artes,
 Aut tenerum dotes carmen habere putat ?
 Ingenium quondam fuerat pretiosius auro :
 At nunc barbaries grandis, habere nihil. 5
 Cum pulchre nostri dominæ placuere libelli ;
 Quo licuit libris, non licet ire mihi.
 Cum bene laudavit, laudato janua clausa est :
 Turpiter huc illuc ingeniosus eo.
 Ecce recens dives, parto per vulnera censu,
 Præfertur nobis sanguine pastus eques. 10
 Hunc potes amplecti formosis, vita, lacertis ?
 Hujus in amplexus, vita, jacere potes ?
 Si nescis, galeam caput hoc portare solebat :
 Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.

Læva manus, cui nunc serum male convenit aurum, 15

Scuta tulit. dextram tange, cruenta fuit.

Qua periit aliquis, potes hanc contingere dextram?

Heu! ubi mollities pectoris illa tui?

Cerne cicatrices, veteris vestigia pugnae:

Quæsitum est illi corpore, quidquid habet. 20

Forſitan et, quoties hominem jugulaverit, ille

Indicet. hoc faſſas tangis, avara, manus?

Ille ego Muſarum purus, Phœbique ſacerdos

Ad rigidas canto carmen inane fores.

Diſcite, qui ſapitis, non quæ nos ſcimus inertes, 25

Sed trepidas acies, et fera caſtra ſequi:

Proque bono verſu primum deducite pilum:

Hoc tibi, ſi velles, poſſet, Homere, dari.

Juppiter admonitus nihil eſſe potentius auro,

Corruptæ pretium virginis ipſe fuit. 30

Dum merces aberat; durus pater, ipſa ſevera,

Ærati poſtes, ferrea turris erat:

Sed poſtquam ſapiens in munera venit adulter;

Præbuit ipſa ſinus: et, dare jūſſa dedit.

At cum regna ſenex cœli Saturnus haberet; 35

Omne lucrum tenebris alta premebat humus.

Æraque et argentum, cumque auro pondera ferri

Manibus admōrat: nullaque maſſa fuit.

At meliora dabat; curvo ſine vomere fruges,

Pomaque, et in quercu mella reperta cava. 40

Nec valido quiſquam terras findebat aratro:

Signabat nullo limite menſor humum.

Non freta demiffi verrebant eruta remi:

Ultima mortali tum via littus erat.

Contra te ſollers, hominum Natura, fuiſti; 45

Et nimium damnis ingenioſa tuis.

Quo tibi, turritis incingere mœnibus urbes?

Quo tibi, diſcordes addere in arma manus?

Quid tibi cum pelago? terra contenta fuiſſes:

Cur non et cœlum tertia regna petis? 50

Qua licet, adfectas cœlum quoque. templa Quirinus,

Liber, et Alcides, et modo Cæſar, habent.

60 P. OVIDII NASONIS

Eruimus terra solidum pro frugibus aurum :
 Possidet inventas sanguine miles opes.
 Curia pauperibus clausa est: dat census honores. 55
 Inde gravis iudex; inde severus eques.
 Omnia possideant: illis Campusque Forumque
 Serviat. hi pacem crudaque bella gerant.
 Tantum ne nostros avidi prædentur amores;
 Et satis est, aliquid pauperis esse finant. 60
 At nunc, exæquet tetricas licet illa Sabinas,
 Imperat ut captæ, qui dare multa potest.
 Me prohibet custos: in me timet illa maritum:
 Si dederim, tota cedit uterque domo.
 O, si neglecti quisquam Deus ultor amantis, 65
 Tam male quæsitâ pulvere mutet opes!

ELEGIA IX.

MEmnona si mater, mater ploravit Achillen,
 Et tangunt magnas tristitia fata Deas;
 Flebilis indignos, Elegeia, solve capillos:
 Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit!
 Ille tui vates operis, tua fama Tibullus 5
 Ardet in extructo corpus inane rogo.
 Ecce, puer Veneris fert everfamque pharetram,
 Et fractos arcus, et sine luce facem.
 Adspice, demissis ut eat miserabilis alis;
 Pectoraque infecta tundat aperta manu. 10
 Excipiunt sparsi lacrymas per colla capilli,
 Oraque singultu concutiente sonant.
 Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
 Egressum tectis, pulcher Iule, tuis.
 Nec minus est confusa Venus, moriente Tibullo, 15
 Quam juveni rupit cum ferus inguen aper.
 At sacri vates, et Divûm cura vocatur?
 Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
 Scilicet omne sacrum mors importuna profanat:
 Omnibus obscuras injicit illa manus. 20
 Quid pater Ismario, quid mater, profuit Orpheo?
 Carmine quid victas obstupuisse seras?

Et Linon in silvis idem pater et Linon, altis
Dicitur invita concinuisse lyra.

Adjice Mæoniden, a quo, ceu fonte perenni,
Vatum Piëriis ora rigantur aquis ;

25

Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno,
Diffugiunt avidos carmina sola rogos.

Durat opus vatum, Trojani fama laboris,
Tardaue nocturno tela retexta dolo.

30

Sic Nemesis longum, sic Delia, nomen habebunt ;
Altera, cura recens, altera, primus amor.

Quid vos sacra juvant ? quid nunc Ægyptia profunt
Sistra ? quid in vacuo secubuisse toro ?

Cum rapiant mala fata bonos, (ignoscite fasio)
Sollicitor nullos esse putare Deos.

35

Vive pius ; moriere pius. cole sacra ; colentem
Mors gravis a templis in cava busta trahet.

Carminibus confide bonis : jacet ecce Tibullus ;
Vix manet e tanto parva quod urna capit.

40

Tene, sacer Vates, flammæ rapuere rogales ;
Pectoribus pasci nec timuere tuis ?

Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
Urere, quæ tantum sustinere nefas.

Avertit vultus, Erycis quæ possidet arces.

45

Sunt quoque : qui lacrymas continuasse negent.

Sed tamen hoc melius, quam si Phæacia tellus
Ignotum vili supposuisset humo.

Hinc certe madidos fugientis preffit ocellos
Mater ; et in cineres ultima dona tulit :

50

Hinc soror in partem misera cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.

Cumque tuis sua junxerunt Nemesisque priorque
Oscula : nec solos destituere rogos.

Delia discedens, Felicius, inquit, amata
Sum tibi : vixisti, dum tuus ignis eram.

55

Cui Nemesis, Quid, ait, tibi sint mea damna dolori ?
Me tenuit moriens deficiente manu.

Si tamen e nobis aliquid, nisi nomen et umbra,
Restat ; in Elysia valle Tibullus erit.

60

62 P. OVIDII NASONIS

Obvius huic venias, hederâ juvenilia cinctus
 Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
 Tu quoque (si falsum est temerati crimem amici)
 Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
 His comes umbra tua est; si quid modo corporis umbra est:
 Auxisti numeros, culte Tibulle, pios. (65
 Ossa quieta, precor, tuta requiescite in urna:
 Et sit humus cineri non onerosa tuo.

ELEGIA X.

Annua venerunt Cerealis tempora sacri:
 Secubat in vacuo sola puella toro.
 Flava Ceres, tenues spicis redimita capillos,
 Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
 Te, Dea, munificam gentes ubicunque loquuntur: 5
 Nec minus humanis invidet ulla bonis.
 Ante nec hirsuti torrebant farra coloni:
 Nec notum terris area nomen erat.
 Sed glandem quercus, oracula prima, ferebant:
 Hæc erat, teneri cespitis herba, cibus. 10
 Prima Ceres docuit turgescere semen in agris;
 Falce coloratas subsecuitque comas.
 Prima jugo tauros supponere colla coëgit;
 Et veterem curvo dente revellit humum.
 Hunc quisquam lacrymis lætari credit amantum, 15
 Et bene tormentis secubituque coli?
 Nec tamen est (quamvis agros amet illa feraces)
 Rustica: nec viduum pectus amoris habet.
 Cretes erunt testes; nec fingunt omnia Cretes:
 Cretes, nutrito terra superba Jove. 20
 Illic, sideram qui mundi temperat arcem,
 Exiguus tenero lac bibit ore puer.
 Magna fides testi: testis laudatur alumno:
 Fassuram Cererem crimina nota puto.
 Viderat læsum Cretæa Diva sub Ida 25
 Figentem certa terga ferina manu.
 Vidit, et ut teneræ flammam rapuere m edullæ;
 Hinc pudor, ex alia parte trahébât amor.

Victus amore pudor. sulcos arere videres,
 Et fata cum minima parte redire sui. 30
 Cum bene jactati pulsarant arva ligones,
 Ruperat et duram vomer aduncus humum,
 Seminaque in latos ierant æqualiter agros;
 Irrita decepti vota colentis erant.
 Diya, potens frugum, silvis cessabat in altis; 35
 Deciderant longæ spicea ferta comæ.
 Sola fuit Crete foecundo fertilis anno.
 Omnia, qua tulerat se Dea, messis erant.
 Ipse locus nemorum canebat frugibus Ide,
 Et ferus in silva farra metebat aper. 40
 Optavit Minos similes sibi legifer annos:
 Optavit Cereris longus ut esset amor.
 Quod tibi secubitus tristes, Dea flava, fuissent;
 Hoc cogor sacris nunc ego ferre tuis.
 Cur ego sim tristis, cum sit tibi nata reperta; 45
 Regnaque, quam Juno, sorte minore regat?
 Festa dies, Veneremque vocat, cantusque merumque:
 Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

ELEGIA XI.

Multa diuque tuli: vitiis patientia victa est.
 Cede fatigato pectore, turpis Amor.
 Scilicet adserui jam me, fugique catenas:
 Et quæ depuduit ferre, tulisse pudet.
 Vicimus; et domitum pedibus calcamus Amorem: 5
 Venerunt capiti cornua fera meo.
 Perfer, et obdura: dolor hic tibi proderit olim:
 Sæpe tulit lassus fuccus amarus opem.
 Ergo ego sustinui, foribus tam sæpe repulsus, 10
 Ingenium dura ponere corpus humo.
 Ergo ego nescio cui, quem tu complexa tenebas,
 Excubui clausam, servus ut, ante domum.
 Vidi, cum foribus lassus prodiret amator,
 Invalidum referens emeritumque latus.
 Hoc tamen est levius, quam quod sum visus ab illo: 15
 Eveniat nostris hostibus ille pudor.

Quando ego non fixus lateri spatiantis adhæsi,
 Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
 Scilicet et populo per me cantata placebas :
 Causa fuit multis noster amoris amor. 20
 Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ,
 Et perjuratos in mea damna Deos?
 Quid juvenum tacitos inter convivia nutus;
 Verbaque compositis dissimulata notis?
 Distā erat ægra mihi: præceps amensque cucurri : 25
 Veni; et rivali non erat ægra meo.
 His, et quæ taceo, duravi sæpe ferendis:
 Quære alium, pro me qui queat ista pati.
 Jam mea, votiva puppis redimita corona,
 Læta tumescentes æquoris audit aquas. 30
 Desine blanditias, et verba potentia quondam,
 Perdere. non ego sum stultus, ut ante fui.
 Luscantur, pectusque leve in contraria tendunt,
 Hac amor, hac odium: sed, puto, vincit amor.
 [Odero, si potero: si non, invitum amabo : 35
 Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.]
 Nequitiam fugio: fugientem forma reducit:
 Averfor morum crimina: corpus amo.
 Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum:
 Et videor voti nescius esse mei. 40
 Aut formosa fores minus, aut minus improba, vellem:
 Non facit ad mores tam bona forma malos.
 Facta movent odium; facies exorat amorem:
 Me miserum! vitiis plus valet illa suis.
 Parce, per o lecti socialia jura, per omnes 45
 (Qui dent fallendos se tibi sæpe) Deos,
 Perque tuam faciem, magni mihi numinis instar,
 Perque tuos oculos, qui rapuere meos;
 Quidquid eris, mea semper eris. tu selige tantum,
 Me quoque velle velis, anne coactus amem? 50
 Lintea dem potius, ventisque ferentibus utar;
 Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XII.

QUIS fuit ille dies, quo tristia semper amanti
 Omina non albæ concinuisistis aves?
 Quodve putem sidus nostris occurrere fatis?
 Quosve Deos in me bella movere querar?
 Quæ modo dicta mea est, quam cœpi solus amare, 5
 Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
 Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
 Sic erat: ingenio prostitit illa meo.
 Et merito. quid enim formæ præconia feci?
 Vendibilis culpa facta puella mea est, 1
 Me lenone placet. duce me perductus amator:
 Janua per nostras est adaperta manus.
 An profint, dubium; nocuerunt carmina certe:
 Invidiæ nostris illa fuere bonis.
 Cum Thebe, cum Troja forent, cum Cæsaris acta; 15
 Ingenium movit sola Corinna meum.
 Aversis utinam tetigissem carmina Musis;
 Phœbus et inceptum destituisset opus!
 Nec tamen, ut testes mos est audire poëtas,
 Malueram verbis pondus abesse meis. 20
 Per nos Scylla, patri canos furata capillos,
 Pube premit rabidos inguinibusque canes.
 Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues:
 Victor Abantiades alite fertur equo.
 Idem per spatium Tityon porreximus ingens: 25
 Et tria vipereo fecimus ora cani.
 Fecimus Enceladon jaculantem mille lacertis;
 Ambiguæ captos virginis ore viros.
 Æolios Ithacis inclusimus utribus Euros:
 Proditor in medio Tantalus amne sitit. 30
 De Niobe silicem, de virgine fecimus urfam:
 Concinit Odrysiū Cecropis ales Ityn.
 Juppiter aut in aves, aut se transformat in aurum:
 Aut fecat imposita virgine taurus aquas.
 Protea quid referam, Thebanaque femina, dentes? 35
 Qui vomerent flammæ ore, fuisse boves?

Flere genis electra tuas, Auriga, sorores ?
 Quæque rates fuerint, nunc maris esse Deas ?
 Aversumque diem mensis furialibus Atrei ?
 Duraque percussam saxa secuta lyram ?
 Exit in immentum fœcunda licentia vatum :
 Obligat historica nec sua verba fide.
 Et mea debuerat falso laudata videri
 Fœmina, credulitas nunc mihi vestra nocet.

42

ELEGIA XIII.

CUM mihi pomiferis conjux foret orta Phaliscis ;
 Moenia contigimus victa, Camille, tibi,
 Casta sacerdotes Junoni festa parabant
 Per celebres ludos, indigenamque bovem.
 Grande moræ pretium, ritus cognoscere : quamvis
 Difficilis clivis huc via præbet iter.
 Stat vetus, et densa prænubilus arbore lucus :
 Adspice ; concedas numen inesse loco.
 Accipit ara preces, votivaque thura piorum ;
 Ara per antiquas facta sine arte manus.
 Hinc ubi præsonuit sollenni tibia cantu ;
 It per velatas annua pompa vias.
 Ducuntur niveæ, populo plaudente, juvencæ,
 Quas aluit campis herba Phalisca suis :
 Et vituli, nondum metuenda fronte minaces ;
 Et minor ex humili victima porcus hara :
 Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo :
 Invisa est dominæ sola capella Deæ.
 Illius indicio silvis inventa sub altis
 Dicitur inceptam destituisse fugam.
 Nunc quoque per pueros jaculis incessitur index ;
 Et pretium auctori vulneris ipsa datur.
 Qua ventura Dea est, juvenes timidæque puellæ
 Præverrunt latas veste jacente vias.
 Virginei crines auro gemmaque premuntur :
 Et tegit auratos palla superba pedes.
 More patrum Grajo velatæ vestibus albis
 Tradita supposito vertice sacra ferunt.

5

10

15

20

25

Ore favent populi, tunc cum venit aurea pompa :

Ipſa ſacerdotes ſubſequiturque ſuas.

3

Argiva eſt pompæ facies. Agamemnone cæſo,

Et ſcelus et patrias fugit Hæſus opes.

Jamque pererratis profugus terraque, fretoque,

Mœnia felici condidit alta manu.

Ille ſuos docuit Junonia ſacra Phaliſcos.

35

Sint mihi, ſint populo ſemper amica ſuo.

ELEGIA XIV.

NON ego, ne pecces, cum ſis formoſa, reuſo ;

Sed ne ſit miſero ſcire neceſſe mihi.

Nec te noſtra jubet fieri cenſura pudicam :

Sed, tantum tentes diſſimulare, rogat.

Non peccat, quæcunque poteſt peccaſſe negare :

5

Solaque famoſam culpa profeſſa facit.

Quis furor eſt, quæ nocte latent, ſub luce fateri ?

Et quæ clam facias, facta referre palam ?

Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti

Adpoſita populum ſubmovet ante ſera.

10

Tu tua prostitutes famæ peccata ſiniſtræ ;

Commiſſi perages indiciumque tui ?

Sit tibi mens melior, ſaltemve imitere pudicas ;

Teque probam, quamvis non eris, eſſe putem.

Quæ facis, hæc facito ; tantum feciſſe negato :

15

Nec pudeat coram verba modeſta loqui.

Eſt qui nequitiam locus exigat. omnibus illum

Deliciis imple : ſtet procul inde pudor.

Hinc ſimul exieris ; laſcivia protinus omnis

Abſit : et in lecto crimina ponetuo.

20

Illic nec tunicam tibi ſit poſuiſſe rubori ;

Nec femori impoſitum ſuſtinuiſſe femur :

Illic purpureis condatur lingua labellis ;

Inque modos Venerem mille figuret amor.

Illic nec voces, nec verba juvantia ceſſent :

25

Spondaque laſciva mobilitate tremat.

Indue cum tunicis metuentem crimina vultum :

Et pudor obſcænum diſſiteatur opus.

Da populo, da verba mihi : sine nescius errem ;
 Et liceat stulta credulitate frui. 32
 Cur toties video mitti recipique tabellas ?
 Cur pressus prior est interiorque torus ?
 Cur plus, quam somno, turbatos esse capillos ;
 Collaque, conspicio, dentis habere notam ?
 Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos : 35
 Si dubitas famæ parcere ; parce mihi.
 Mens abit, et morior ; quoties peccasse fateris :
 Perque meos artus frigida gutta fluit.
 Tunc amo : tunc odi frustra, quod amare necesse est :
 Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim. 40
 Nil equidem inquiram ; nec, quæ celare parabis,
 Insequar : et falsi criminis instar erit.
 Si tamen in media deprensa tenebere culpa,
 Et fuerint oculis probra videnda meis ;
 Quæ beæ visa mihi fuerint, bene visa negato : 45
 Concedent verbis lumina nostra tuis.
 Prona tibi vinci cupientem vincere palma est :
 Sit modo, Non feci, dicere lingua memor.
 Cum tibi contingat verbis superare duobus ;
 Et si non causa, iudice vince tuo. 50

ELEGIA XV.

QUære novum vatem, tenerorum mater Amorum :
 Raditur hic Elegis ultima meta meis.
 Quos ego composui, Peligni ruris alumnus :
 Nec me deliciæ dedecuerunt meæ.
 Si quid id est, usque a proavis vetus ordinis hæres, 5
 Non modo militiæ turbine factus eques.
 Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo :
 Pelignæ dicar gloria gentis ego.
 Quam sua libertas ad honesta coegerat arma,
 Cum timuit socias anxia Roma manus. 10
 Atque aliquis spectans hostes Sulmonis aquosi
 Moenia, qua campi jugera pauca tenent ;
 Quæ tantum, dicet, potuistis ferre poetam,
 Quantulacunque estis, vos ego magna voco.

Culte puer, puerique parens Amathusia culti,

15

Aurea de campo vellite signa meo.

Corniger increpuit thyrsos graviores Lyæus :

Pulsanda est magnis area major equis.

Imbelles Elegi, genialis Musa, valete ;

Possit mea mansurum fata superstes opas.

20

P. OVIDII NASONIS

ARTIS

AMATORIAE

LIBER PRIMUS.

SI quis in hoc artem populo non novit amandi ;
Me legat ; et lecto carmine doctus amet .
Arte citæ, veloque rates, remoque moventur :
Arte leves currus, arte regendus Amor.
Curribus Automedon, lentisque erat aptus habenis : 5
Tiphys in Hæmonia puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit Amori.
Tiphys et Automedon dicar Amoris ego.
Ille quidem ferus est, et qui mihi sæpe repugnet :
Sed puer est ; ætas mollis et apta regi. 10
Phillyrides puerum cithara perfecit Achillem ;
Atque animos placida contudit arte feros.
Qui toties socios, toties exterruit hostes ;
Creditor annosum pertinuisse senem.
Quas Heclor sensurus erat, poscente magistro, 15
Verberibus jussas præbuit ille manus.
Æacidæ Chiron, ego sum præceptor Amoris,
Sævus uterque puer : natus uterque Dea.
Sed tamen et tauri cervix oneratur aratro :
Frænaque magnanimi dente teruntur equi. 20
Et mihi cedit Amor : quamvis mea vulneret arcu
Pectora, jactatas excutiatque faces.
Quo me fixit Amor, quo me violentius ussit ;
Hoc melior facti vulneris-ultor ero.

ARTIS AMATORIÆ LIB. I. 71

Non ego, Phœbe, datas a te mihi mentior artes : 25
 Nec nos aëriæ voce monemur avis :
 Nec mihi sunt visæ Clio Cliusque sorores,
 Servanti pecudes vallibus, Asra, tuis.
 Usus opus movet hoc. vati parete perito.
 Vera canam. cœptis, mater Amoris, ades. 30
 Esse procul vittæ tenues, insigne pudoris ;
 Quæque tegis medios, instita longa, pedes,
 Nos Venerem tutam, concessaque furta, canemus :
 Inque meo nullum carmine crimen erit.
 Principio, quod amare velis, reperire labora, 35
 Qui nova nunc primum miles in arma venis.
 Proximus huic labor est, placitam exorare puellam :
 Tertius, ut longo tempore duret amor.
 Hic modus ; hæc nostro signabitur area curru :
 Hæc erit admissa meta terenda rota. 40
 Dum licet, et loris passim potes ire solutis ;
 Elige, cui dicas, Tu mihi sola places.
 Hæc tibi non tenues veniet delapsa per auras :
 Quærenda est oculis apta puella tuis.
 Scit bene venator, cervis ubi retia tendat : 45
 Scit bene, qua frendens valle moretur aper.
 Aucupibus noti frutices. qui sustinet hamos,
 Novit quæ multo pisce natentur aquæ.
 Tu quoque, materiam longo qui quæris amori,
 Ante frequens quo sit disce puella loco. 50
 Non ego quærentem vento dare vela jubebo :
 Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
 Andromedan Perseus nigris portarit ab Indis,
 Raptaque sit Phrygio Graja puella viro.
 Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas ; 55
 Hæc habet, ut dicas, quidquid in orbe fuit.
 Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos ;
 Æquore quot pisces, fronde teguntur aves ;
 Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas :
 Mater et Æneæ constat in urbe sui. 60
 Seu caperis primis et adhuc crescentibus annis ;
 Ante oculos veniet vera puella tuos :

Sive cupis juvenem ; juvenes tibi mille placebunt :

Cogeris voti nescius esse tui.

Seu te forte juvat fera et sapientior ætas ;

65

Hoc quoque (crede mihi) plenius agmen erit.

Tu modo Pompeja lentus spatia sub umbra,

Cum sol Herculei terga leonis adit :

Aut ubi muneribus nati sua munera mater

70

Addidit, externo marmore dives opus :

Nec tibi vitetur, quæ priscis sparsa tabellis

Porticus auctoris Livia nomen habet.

Quaque parare necem miseris patruclibus ausæ

Belides, et stricto stat ferus ense pater.

75

Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis ;

Culæque Judæo septima sacra Syro.

Neu fuge linigeræ Memphisica templa juvenæ :

Multas illa facit, quod fuit ipsa Jovi.

Et fora conveniunt (quis credere possit ?) amori ;

Flammaque in arguto sæpe reperta foro.

80

Subdita qua Veneris factio de marmore templo

Appias expressis aëra pulsat aquis.

Illo sæpe loco capitur consultus Amori :

Quique aliis cavit, non cavet ipse sibi.

Illo sæpe loco defunt sua verba deserto :

85

Resque novæ veniunt, causaque agenda sui est.

Hunc Venus e templis, quæ sunt confinia, ridet :

Qui modo patronus, nunc cupit esse cliens.

Sed tu præcipue curvis venare theatris :

Hæc loca sunt voto fertiliora tuo.

90

Illic invenies, quod ames, quod ludere possis,

Quodque semel tangas, quodque tenere velis.

Ut redit itque frequens longum formica per ægmen,

Granifero solitum cum vehit ore cibum ;

Aut ut apes, saltusque suos et olentia nactæ

95

Pascua, per flores et thyma summa volant ;

Sic ruit in celebres cultissima foemina ludos :

Copia judicium sæpe morata meum.

Spēctatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ :

Ille locus casti damna pudoris habet.

100

ARTIS AMATORIÆ LIB. I. 73

Primus sollicitos fecisti, Romule, ludos :
 Cum juvit viduos rapta Sabina viros.
 Tunc neque marmoreo pendeabant vela theatro :
 Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
 Illic, quas tulerant nemorosa Palatia, frondes 105
 simpliciter positæ ; scena sine arte fuit.
 In gradibus sedit populus de cespite factis ;
 Quilibet hirsutas fronde tegente comas.
 Respiciunt, oculisque notant sibi quisque puellam,
 Quam velit : et tacito pectore multa movent 110
 Dumque, rudem præbente modum tibicine Thusco,
 Ludius æquatam ter pede pulsat humum ;
 In medio plausu (plausus tunc arte carebat)
 Rex populo prædæ signa petenda dedit.
 Protinus exiliunt. animum clamore fatentes, 115
 Virginibus cupidas injiciuntque manus.
 Ut fugiunt aquilas, timidissima turba, columbæ,
 Utque fugit visos agna novella lupos ;
 Sic illæ timuere viros sine more ruentes :
 Constitit in nulla, qui fuit ante, color. 120
 Nam timor unus erat ; facies non una timoris :
 Pars laniat crines : pars sine mente sedet :
 Altera mœsta filet ; frustra vocat altera matrem :
 Hæc queritur ; stupet hæc : hæc manet ; illa fugit.
 Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ : 125
 Et potuit multas ipse decere pudor,
 Si qua repugnârat nimium, comitemque negârat ;
 Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.
 Atque ita, Quid teneros lacrymis corrumpis ocellos ?
 Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero. 130
 Romule, militibus scisti dare commoda solus :
 Hæc mihi si dederis commoda, miles ero.
 Scilicet ex illo sollennia more theatra
 Nunc quoque formosis infidiosa manent.
 Nec te nobilium fugiat certamen equorum : 135
 Multa capax populi commoda Circus habet.
 Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris :
 Nec tibi per nutus accipienda nota est.

- Proximus a domina, nullo prohibente, sedeto :
 Junge tuum lateri, qua potes, usque latus : 140
 Et bene, quod cogit si nolis, linea jungi ;
 Quod tibi tangenda est lege puella loci.
 Hic tibi quæraturn focii sermonis origo :
 Et moveant primos publica verba sonos.
 Cujus equi veniant, facito, studiose, requiras : 145
 Nec mora ; quisquis erit, cui favet illa, fave.
 At cum pompa frequens cœlestibus ibit eburnis ?
 Tu Veneri dominæ plaude favente manu :
 Utque sit, in gremium pulvis si forte puellæ
 Deciderit, digitis excutiendus erit. 150
 Et, si nullus erit pulvis, tamen excute nullum :
 Quælibet officio causa sit apta tuo.
 Pallia si terra nimium demissa jacebunt ;
 Collige, et immunda sedulus effor humo.
 Protinus officii pretium, patiente puella, 155
 Contingent oculis crura videnda tuis.
 Respice præterea post vos quicumque sedebit :
 Ne premat opposito mollia terga genu.
 Parva leves capiunt animos. fuit utile multis,
 Pulvinum facili composuisse manu. 160
 Profuit et tenui ventum movisse tabella ;
 Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.
 Hos aditus Circusque novo præbebit amori,
 Sparfaque sollicito tristis arena foro.
 Illa sæpe puer Veneris pugnavit arena : 165
 Et qui spectavit vulnere, vulnus habet.
 Dum loquitur, tangitque manum, poscitque libellam ;
 Et quærit, posito pignore, vincat uter ;
 Saucius ingemuit, telumque volatile sensit :
 Et pars spectati muneris ipse fuit. 170
 Quid ? modo cum belli navalis imagine Cæsar
 Perfidas induxit Cæcropidasque rates ?
 Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
 Venere : atque ingens orbis in Urbe fuit.
 Quis non invenit, turba quod amaret in illa ? 175
 Eheu, quam multos advena torât Amor !

Ecce parat Cæsar domito, quod defuit, orbi
 Addere. nunc, Oriens ultime, noster eris,
 Parthe, dabis pœnas : Crassi gaudete sepulti,
 Signaque barbaricas non bene passa manus. 180
 Ultor adest ; primisque ducem profitetur in armis :
 Bellaque non puero tractat agenda puer.
 Parcite natales, timidi, numerare Deorum :
 Cæsaribus virtus contigit ante diem.
 Ingenium cœleste suis velocius annis 185
 Surgit ; et ignavæ fert male damna moræ.
 Parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues
 Pressit : et in cunis jam Jove dignus erat.
 Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, fuisti,
 Cum timuit thyrsos India victa tuos ! 190
 Auspiciis animisque patris, puer, arma movebis :
 Et vinces animis auspiciisque patris.
 Tale rudimentum tanto sub nomine debes ;
 Nunc juvenum princeps, deinde future senum.
 Cum tibi sint fratres ; fratres ulciscere læsos : 195
 Cumque pater tibi sit ; jura tuere patris.
 Induit arma tibi genitor patriæque tuusque :
 Hostis ab invito regna parente rapit.
 Tu piâ tela feres, sceleratas ille sagittas :
 Stabunt pro signis jusque piumque tuis. 200
 Vincuntur causa Parthi ; vincantur et armis :
 Eôas Latio dux meus addat opes.
 Marsque pater, Cæsarque pater, date numen eunti.
 Nam Deus e vobis alter es, alter eris.
 Auguror en ; vinces : votivaque carmina reddam : 205
 Et magno nobis ore sonandus eris.
 Consistes ; aciemque meis hortabere verbis :
 O desint animis ne mea verba tuis !
 Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam ;
 Telaque, ab averso quæ jacet hostis equo. 210
 Quid fugis, ut vincas, quid victo, Parthe, relinquis ?
 Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.
 Ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum,
 Quatuor in niveis aureis ibis equis ?

- Ibunt ante duces, onerati colla catenis; 215
 Ne possint tuti, qua prius, esse fuga.
 Spectabunt læti juvenes, mixtæque puellæ :
 Diffundetque animos omnibus ista dies.
 Atque aliqua ex illis cum Regum nomina quæret,
 Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ ; 220
 Omnia responde : nec tantum si qua rogabit ;
 Et quæ nescieris, ut bene nota refer.
 Hic est Euphrates, præcinctus arundine frontem :
 Cui coma dependet cærule, Tigris erit.
 Hos facito Armenios : hæc est Danaëia Persis : 225
 Urbs in Achæmeniis vallibus ista fuit.
 Ille, vel ille, duces. et erunt, quæ nomina dicas :
 Si poteris, vere : si minus, apta tamen.
 Dant etiam positis aditum convivia mensis :
 Est aliquid, præter vina, quod inde petas. 230
 Sæpe illic positi teneris adducta lacertis
 Purpureus Bacchi cornua preffit Amor.
 Vinaque cum bibulas sparsere Cupidinis alas,
 Permanet, et capto stat gravis ille loco.
 Ille quidem pennas velociter excutit udas : 235
 Sed tamen et spargi pectus amore nocet.
 Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos :
 Cura fugit multo diluiturque mero
 Tunc veniunt risus ; tunc pauper cornua sumit :
 Tunc dolor et curæ, rugaque frontis abit. 240
 Tunc aperit mentes, ævo rarissima nostro,
 Simplicitas ; artes excutiente Deo.
 Illic sæpe animos juvenum rapuere puellæ :
 Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
 Hic tu fallaci nimium ne crede lucernæ : 245
 Iudicio formæ noxque merumque nocent.
 Luce deas cœloque Paris spectavit aperto ;
 Cum dixit Veneri, Vincis utramque, Venus.
 Nocte latent mendæ, vitioque ignoscitur omni :
 Horaque formosam quamlibet illa facit. 250
 Consule de gemmis, de tincta murice lana ;
 Consule de facie corporibusque diem.

ARTIS AMATORIÆ LIB. I. 77

- Quid tibi fœmineos cœtus, venatibus aptos,
Enumerem ? numero cedit arena meo.
- Quid referam Bajas, prætextaque littora velis, 255
Et, quæ de calido sulfure fumat, aquam ?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit ;
Non hæc (ut fama est) unda salubris erat.
Ecce suburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partaque per gladios regna nocente manu. 260
Illa quod est virgo, quod tela Cupidinis odit ;
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hæstenus, unde legas quod ames, ubi retia ponas,
Præcipit imparibus vœsta Thalia rotis.
Nunc tibi, quæ placuit, quas sit capienda per artes, 265
Dicere præcipuæ molior artis opus.
Quisquis ubique viri, dociles advertite mentes ;
Pollicitisque favens, vulgus, adeste meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
Posse capi ; capies : tu modo tende plagas. 270
Vere prius volucres taceant, æstate cicadæ ;
Mænalius lepori det sua terga canis :
Fœmina quam juveni, blande tentata, repugnet :
Hæc quoque, quam poteris credere nolle, volet.
Utque viro furtiva Venus, sic grata puellæ : 275
Vir male dissimulat : testius illa cupit.
Conveniat maribus, ne quam nos ante rogemus ;
Fœmina jam partes victa rogantis agat.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro :
Fœmina cornipedi semper adhinnit equo. 280
Fortior in nobis, nec tam furiosa libido :
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
Arsit ; et est laqueo fortiter ulta nefas ?
Myrrha patrem, sed non quo filia debet, amavit : 285
Et nunc obducto cortice pressa latet.
Illius et lacrymis, quas arbore fundit odora,
Ungimur ; et dominæ nomina gutta tenet.
Forte sub umbrosis nemorosæ vallibus Idæ
Candidus, armenti gloria, taurus erat ; 290

Signatus tenui media inter cornua nigro.

Una fuit labes ; cætera lactis erant.

Illum Gnosiaesque Cydoneæque iuvençæ

Optarunt tergo sustinuisse suo.

Pasiphaë fieri gaudebat adultera tauri :

295

Invida formosas oderat illa boves.

Nota cano. non hoc, centum quæ sustinet urbes,

Quamvis sit mendax, Creta negare potest.

Ipsa novas frondes, et prata tenerrima, tauro

Fertur inadfueta subsecuisse manu.

300

It comes armentis ; nec ituram cura moratur

Conjugis : et Minos a bove victus erat.

Quo tibi, Pasiphaë, pretiosas sumere vestes ?

Iste tuus nullas sentit adulter opes.

Quid tibi cum speculo montana armenta petenti ?

305

Quid toties positas fingis, inepta, comas ?

Crede tamen speculo, quod te negat esse juvençam :

Quam cuperes fronti cornua nata tuæ !

Sive placet Minos ; nullus quæratul adulter :

Sive mirum vavis fallere ; falle viro.

310

In nemus et saltus thalamo regina relicto

Fertur, ut Aonio concita Baccha Deo.

Ah quoties vaccam vultu spectavit iniquo,

Et dixit, Domino cur placet ista meo !

Adspice, ut ante ipsum teneris exultet in herbis :

315

Nec dubito, quin se stulta decere putet.

Dixit ; et ingenti jamdudum de grege duci

Iussit ; et immeritam sub juga panda trahi :

Aut cadere ante aras commentaque sacra coëgit :

Et tenuit læta pellicis exta manu.

320

Pellicibus quoties placavit numina cæsis :

Atque ait, exta tenens, Ite, placete meo !

Et modo se Europen fieri, modo postulat lō :

Altera quod bos est ; altera vincta bove.

Hanc tamen implevit, vacca deceptus acerna,

225

Dux gregis : et partu proditus auctor erat.

Cressa Thyestæo si se abstinuisset amore ;

(O quantum est, uni posse placere viro !)

Non medium rupisset iter, curruque retorto
 Auroram versis Phœbus adisset equis. 333
 Filia purpureos Niso furata capillos;
 Pube premit rabidos inguinibusque canes.
 Qui Martem terra, Neptunum effugit in undis,
 Coniugis Atrides victima dira fuit.
 Cui non defleta est Ephyrææ flamma Cretissæ? 335
 Et nece natorum sanguinolenta parens?
 Flevit Amyntorides per inania lumina Phoenix:
 Hippolytum pavidi diripuistis equi.
 Quid fodis immeritis, Phineu, sua lumina natis?
 Poena reversura est in caput ista tuum. 340
 Omnia fœminea sunt ista libidine mora:
 Acrior est nostra, plusque furoris habet.
 Ergo age, ne dubita cunctas superare puellas:
 Vix erit e multis quæ neget una tibi.
 Quæ dant, quæque negant, gaudent tamen esse rogatæ:
 Ut jam fallaris, tuta repulsa tua est. 345
 Sed cur fallaris, cum sit nova grata voluptas?
 Et capiant animos plus aliena suos?
 Fertilior seges est alienis semper in agris:
 Vicinumque pecus grandius uber habet. 350
 Sed prius anciliam captandæ nosse puellæ
 Cura sit: accessus molliat illa tuos.
 Proxima consiliis dominæ sit ut illa videto;
 Neve parum tacitis conscia fida jocis.
 Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando: 355
 Quod petis, e facili, si volet illa, feres.
 Illa legat tempus (medici quoque tempora servant)
 Quo facilis dominæ mens sit, et apta capi.
 Mens erit apta capi tunc, cum lætissima rerum,
 Ut seges in pingui luxuriabit humo. 360
 Pectora dum gaudent, nec sunt adstricta dolore,
 Ipsa patent: blanda cum subit arte Venus.
 Tum, cum tristis erat, defensa est Ilios armis:
 Militibus gravidum læta recepit equum.
 Tum quoque tentanda est, cum pellice læsa dolebit: 365
 Tum facias opera, ne sit inulta, tua.

Hanc matutinos pectens ancilla capillos
 Incitet : et velo remigis addat opem.
 Et, secum tenui suspirans murmure, dicat ;
 Ut puto, non poteris ipsa referre vicem. 370
 Tum de te narret : tum persuadentia verba
 Addat ; et insano juret amore mori.
 Sed propera, ne vela cadant, auræque residant :
 Ut fragilis glacies, interit ira mora.
 Quæris, an hanc ipsam profit violare ministram ? 375
 Talibus admissis alea grandis inest.
 Hæc a concubitu sit sedula ; tardior illa :
 Hæc dominæ munus te parat, illa sibi.
 Casus in eventu est. licet hæc indulgeat ausis ;
 Consilium tamen est abstinuissè meum. 380
 Non ego per præceps et acuta cacumina vadam :
 Nec juvenum quisquam, me duce, captus erit.
 Si tamen illa tibi, dum dat, recipitque tabellas,
 Corpore, non tantum sedulitate, placet ;
 Fac domina potiari prius ; comes illa sequatur : 385
 Non tibi ab ancilla est incipienda Venus.
 Hoc unum moneo (si quid modo creditur arti ;
 Nec mea dicta rapax per mare ventus agit.)
 Aut non tentaris, aut perface. tollitur index ;
 Cum semel in partem criminis ipsa venit. 390
 Non avis utiliter viscatis effugit alis :
 Non bene de laxis cassibus exit aper.
 Saucius arrepto piscis teneatur ab hamo :
 Perprime tentatam : nec, nisi victor, abi.
 Tum neque te prodet communi obnoxia culpæ : 395
 Factaque erunt dominæ dictaque nota tibi.
 Sed bene celetur. bene si celabitur index,
 Notitiæ suberit semper amica tuæ.
 Tempora qui solis operosa colentibus arva,
 Fallitur, et nautis adspicienda putat. 400
 Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis :
 Nec semper viridi concava puppis aquæ.
 Nec teneras semper tutum captare puellas :
 Sæpe dato melius tempore fiet idem.

- Sive dies aderit natalis ; sive Calendæ, 405
 Quas Venerem Marti continuasse juvat :
 Sive erit ornatus, non ut fuit ante, figillis ;
 Sed Regum expositas Circus habebit opes ;
 Differ opus. tunc tristis hiems, tunc Pliades instant :
 Tunc tener æquorea mergitur Hædus aqua. 410
 Tunc bene definitur : tunc, si qui creditur alto,
 Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
 Tu licet incipias, qua flebilis Allia luce
 Vulneribus Latiis sanguinolenta fuit :
 Quaque die redeunt, rebus minus apta gerendis, 415
 Culta Palæstino septima festa Syro.
 Magna superstîtio tibi sit natalis amicæ :
 Quaque aliquid dandum est, illa sit atra dies.
 Cum bene vitaris ; tamen auferet. invenit artem
 Fœmina, qua cupidi carpat amantis opes. 420
 Institor ad dominam veniet discinctus emacem :
 Expediet merces teque sedente suas.
 Quas illa, inspicias, sapere ut videre, rogabit :
 Oscula deinde dabit : deinde rogabit, emas.
 Hoc fore contentam multos jurabit in annos : 425
 Nunc opus esse sibi, nunc bene dicet emi.
 Si non esse domi, quos des, causabere nummos ;
 Littera poscetur ; ne didicisse juvet.
 Quid ? quasi natali cum poscit munera libo ;
 Et, quoties opus est, nescitur ipsa sibi ? 430
 Quid ? cum mendaci damno mœstissima plorat ;
 Elapsusque cava fingitur aure lapis ?
 Multa rogant reddenda dari : data reddere nolunt :
 Perdis ; et in damno gratia nulla tuo.
 Non mihi, sacrilegas meretricum ut prosequar artes, 435
 Cum totidem linguis, sint satis ora decem.
 Cera vadum tentet, rasis infusa tabellis :
 Cera tuæ primum nuntia mentis eat.
 Blanditias ferat illa tuas : imitataque amantem
 Verba ; nec exiguas, quisquis es, adde preces. 440
 Hæctora donavit Priamo, prece motus, Achilles :
 Flebitur iratus voce rogante Deus.

32 P. OVIDII NASONIS

- Promittas facito : quid enim promittere lædit ?
 Pollicitis dives quilibet esse potest.
 Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum : 445
 Illa quidem fallax, sed tamen apta Dea est.
 Si dederis aliquid, poteris ratione relinqui :
 Præteritum tulerit, perdideritque nihil.
 At quod non dederis, semper videre daturus :
 Sic dominum sterilis, sæpe fefellit ager. 450
 Sic, ne perdiderit, non cessat perdere lusor :
 Et revocat cupidas alea blanda manus.
 Hoc opus, hic labor est : primo sine munere jungi :
 Ne dederit gratis ; quæ dedit, usque dabit.
 Ergo eat ; et blandis peraretur littera verbis : 455
 Exploretque animos, primaque tentet iter.
 Littera Cydippen, pomo perlata, fefellit :
 Infamiaque est verbis capta puella suis.
 Disce bonas artes, (moneo, Romana juvenus ;
 Non tantum, trepidos ut tueare reos. 460
 Quam populus, iudexque gravis, lectusque senatus ;
 Tam dabit eloquio victa puella manus.
 Sed lateant vires ; nec sis in fronte disertus :
 Effugiant ceræ verba molesta tuæ.
 Quis, nisi mentis inops teneræ declamet amicæ ? 465
 Sæpe valens odii littera causa fuit.
 Sit tibi credibilis sermo, consuetaque verba :
 Blanda tamen, præsens ut videre loqui.
 Si non accipiet scriptum, illectumque remittet ;
 Lecturam spera : propositumque tene. 470
 Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci :
 Tempore lenta pati ficera decentur equi.
 Ferreus adiduo consumitur annulus usu :
 Interit adidua vomer aduncus humo.
 Quid magis est saxo durum ? quid mollius unda ? 475
 Dura tamen molli saxa cavanur aqua.
 Penelopen ipsam (perita modo) tempore vinces :
 Capta vides sero Pergama ; capta tamen :
 Legerit, et nolit rescribere ; cogere noli :
 Tu modo blanditias fac legat usque tuas. 480

Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis :
 Per numeros venient ista gradusque suos.
 Forsitan et primo veniet tibi littera tristis ;
 Quæque roget, ne se sollicitare velis.
 Quod rogat illa, timet : quod non rogat, optat, ut infes :
 Insequere ; et voti postmodo compos eris. (485
 Interea, sive illa toro resupina feretur ;
 Lesticam dominæ dissimulanter adi :
 Neve aliquis verbis odiosas offerat aures,
 Quam potes, ambiguis callidus abde notis.
 Seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur 490
 Porticus ; hic socias tu quoque junge moras.
 Et modo præcedas facito ; modo terga sequaris :
 Et modo festines ; et modo lentus eas.
 Nec tibi de mediis aliquot transire columnas 495
 Sit pudor, aut lateri continuasse latus.
 Nec sine te curvo sedeat spatiosa theatro :
 Quod spectes, humeris adferet illa suis.
 Illam respicias, illam mirere licebit ;
 Multa supercilio, multa loquare notis. 500
 Et plaudas, aliquam mimo saltante puellam ;
 Et faveas illi, quisquis agatur amans.
 Cum surget, surges ; donec sedet illa, sedebis :
 Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
 Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos : 505
 Nec tua mordaci pumice crura teras.
 Ista jubet faciant, quorum Cybeleia mater
 Concinitur Phrygiis exululata modis.
 Forma viros neglecta decet. Minoïda Theseus
 Abstulit, a nulla tempora comptus acu. 510
 Hippolytum Phædra, nec erat bene cultus, amavit :
 Cura Deæ, filvis aptus, Adonis erat.
 Munditiæ placeant : fuscantur corpora Campo :
 Sit bene conveniens, et sine labe toga.
 Linguaque ne rigeat : careant rubigine dentes : 515
 Ne vagus in laxa pes tibi pelle natet.
 Nec male deformet rigidos tonsura capillos :
 Sit coma, sit docta barba relecta manu.

Et nihil emineant, et sint sine sordibus unguës :
 Inque cava nullus fiet tibi nare pilus. 520
 Nec male odorati sit tristis anhelitus oris :
 Nec lædant nares virque paterque gregis.
 Cetera lascivæ faciant, concede, puellæ :
 Et si quis male vir quærit habere virum.
 Ecce suum vatem Liber vocat. hic quoque amantes 525
 Adjuvat ; et flammæ, qua calet ipse, favet.
 Gnosis in ignotis amens errabat arenis,
 Qua brevis æquoreis Dîa feritur aquis.
 Utque erat a somno tunica velata recincta,
 Nuda pedem, croceas irreligata comas ; 530
 Thesea crudelem surdas clamabat ad undas,
 Indigno teneras imbre rigante genas.
 Clamabat, flebatque funul ; sed utrumque decebat :
 Nec facta est lacrymis turpior illa suis.
 Jamque iterum tundens mollissima pectora palmis, 535
 Perfidus ille abiit : quid mihi fiet ? ait.
 Quid mihi fiet ? ait. sonuerunt cymbala toto
 Littore, et attonita tympana pulsa manu.
 Excidit illa metu, rupitque novissima verba :
 Nullus in exanimi corpore sanguis erat. 540
 Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis :
 Ecce leves Satyri. prævia turba Dei :
 Ebrius ecce senex pando Silenus asello,
 Vix sedet ; et pressas continet arte júbas.
 Dum sequitur Bacchas, Bacchæ fugiuntque petuntque ; 545
 Quadrupedem ferula dum malus urguet eques ;
 In caput aurico cecidit delapsus asello :
 Clamarunt Satyri, Surge age, surge, Pater.
 Jam Deus e curru, quem summum texerat uvis,
 Tigribus adjunctis aurea lora dabat. 550
 Et color, et Theseus, et vox ab ære puellæ :
 Terque fugam petit : terque retenta metu.
 Horruit, ut steriles, agitat quas ventus, aristæ :
 Ut levis in madida canna palude tremit.
 Cur deus, En adsum tibi cura fidelior, inquit : 555
 Pone metum, Bacchi, Gnosias, uxor eris.

ARTIS AMATORIÆ LIB. I. 85

Manus habe cœlum : cœlo spectabile fidus
 Sæpe reges dubiam Cressa Corona ratem,
 Dixit : et e curru, ne tigres illa timeret,
 Desilit : imposito cessit arena pedi. 360
 Implicitamque sinu (neque enim pugnare valebat)
 Abstulit : ut facile est omnia posse Deo.
 Pars Hymenææ, canunt : pars clamant, Evie evohe !
 Sic coëunt sacro nupta Deusque toro.
 Ergo, ubi contigerint positi tibi munera Bacchi, 365
 Atque erit in focii fœmina parte tori ;
 Nycteliumque patrem, nocturnaue sacra precare,
 Ne jubeant capiti vina nocere tuo.
 Hic tibi multa licet sermone licentia testo
 Dicere, quæ dici sentiat illa sibi ? 370
 Blanditiasque leves tenui perscribere vino ;
 Ut dominam in mensa se legat illa tuam :
 Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem :
 Sæpe tacens vocem verbaque vultus habet.
 Fac primus rapias illius tacta labellis 375
 Pocula ; quaque bibet parte puella, bibas.
 Et quodcunque cibi digitis libaverit illa,
 Tu pete : dumque petes, sit tibi tacta manus.
 Sint etiam tua vota viro placuisse puellæ :
 Utilior vobis factus amicus erit. 380
 Huic, si forte bibes, sortem concede priorem :
 Huic detur capiti dempta corona tuo.
 Sive erit inferior, seu par, prior omnia sumat :
 Neu dubites illi verba secunda loqui.
 Tuta frequensque via est, per amicum fallere nomen. 385
 Tuta frequensque licet sit via ; crimen habet.
 Inde procurator nimium quoque multa procurat,
 Et sibi mandatis plura videnda putat.
 Certa tibi a nobis dabitur mensura bibendi :
 Officium præstent mensque pedesque suum. 390
 Jurgia præcipue, vino stimolata, caveto,
 Et nimium faciles ad fera bella manus.
 Occidit Eurytion stulte data vina bibendo :
 Aptior est dulci mensa merumque joco.

Si vox est, canta : si mollia brachia, salta : 595
 Et, quacunque potes dote placere, place.
 Ebrietas ut vera nocet, sic ficta juvabit :
 Fac titubet blæso subdola lingua sono :
 Ut, quidquid facies diceſſe protervius æquo,
 Credatur nimium cauſa fuiſſe merum. 600
 Et, Bene, dic, dominæ; bene, cum quo dormiat illa :
 Sed male ſit tacita mente precare viro,
 At, cum diſcedet menſa conviva remota ;
 (Ipſa tibi acceſſus turba locumque dabit)
 Inſere te turbæ : leviterque admotus eunti, 605
 Velle latus digitis ; et pede tange pedem.
 Colloquio jam tempus adeſt. fuge ruitice longe
 Hinc pudor : audentem Forſque Venuſque juvant.
 Non tua ſub noſtras veniat ſacundia leges :
 Fac tantum incipias, ſponte diſertus eris. 610
 Et tibi agendus a.nans, imitandaque vulnera verbis :
 Hinc tibi quæraur qualibet arte fides.
 Nec credi labor eſt : ſibi quæque videtur amanda :
 Peſſima ſit, nulli non ſua forma placet.
 Sæpe tamen vere cœpit ſimulator amare : 615
 Sæpe, quod incipiens ſinxerat eſſe, fuit.
 Quo magis ô faciles imitantibus eſte, puellæ :
 Fiet amor verus, qui mode falſus erat.
 Blanditiis animum furtim deprehendere nunc ſit :
 Ut pendens liquida ripa ſubitur aqua. 620
 Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos ;
 Et teretes digitos, exiguumque pedem.
 Delectant etiam caſtas præconia formæ :
 Virginibus curæ grataque forma ſua eſt.
 Nam cur in Phrygiis Junonem et Pallada ſilvis 625
 Nunc quoque judiciũ non tenuiſſe pudet ?
 Laudatas oſtentat avis Junonia pennas :
 Si tacitus ſpectes, illa recondit opes.
 Quadrupedes, inter rapidi certamina curſus,
 Depexæque jubæ, plauſaque colla, juvant. 630
 Nec timide promitte: trahunt promiſſa puellas:
 Pollicito teſtes quoſlibet adde Deos.

- Juppiter ex alto perjurâ ridet amantum ;
 Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
 Per Styga Junoni falsum jurare solebat 635
 Juppiter : exemplo nunc favet ipse suo.
 Expedi esse Deos : et, ut expedit, esse putemus :
 Dentur in antiquos thura merumque focos.
 Nec secura quies illos. similisque sopori
 Detinet. innocue vivite ; numen adest. 640
 Reddite depositum : pietas sua fœdera servet :
 Fraus absis : vacuas cœdis habete manus.
 Ludite, si sapitis, solas impune puellas :
 Hac magis est una fraude pudenda fides
 Fallite fallentes : ex magna parte profanum 645
 Sunt genus. in laqueos, quos posuere, cadant.
 Dicitur Ægyptos caruisse juvantibus arva
 Imbribus ; atque annos sicca fuisse novem.
 Cum Thrasius Busrin adit, monstratque piari
 Hospitis effuso sanguine posse Jovem. 650
 Illi Busris, Fies Jovis hostia primus,
 Inquit : et Ægypto tu dabis hospes aquam.
 Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
 Torruit. infelix imbuit auctor opus.
 Justus uterque fuit. neque enim lex æquior ulla, 655
 Quam necis artifices arte perire sua.
 Ergo, (ut perjuras merito perjurâ fallunt)
 Exemplo doleat femina lusa suo.
 Et lacrymæ profunt : lacrymis adamanta movebis :
 Fac madidas videat, si potes, illa genas. 660
 Si lacrymæ (neque enim veniunt in tempore semper)
 Deficient ; uncta lumina tange manu.
 Quis sap ens blandis non misceat oscula verbis ?
 Illa licet non det ; non data sume tamen.
 Pugnabit primo fortassis ; et Improbe, dicet : 665
 Pugnando vinci sed tamen illa volet.
 Tantum, ne noceant teneris mala rapte labellis,
 Neve queri possit dura fuisse, cave.
 Oscula qui sumpsit, si non et cætera sumet ;
 Hæc quoque, quæ data sunt, perdero dignus erit. 670

Quantum defuerat pleno post oscula voto ;
 Hei mihi! rusticitas, non pudor ille fuit.
 Vim licet adpelles ; grata est vis ista puellis :
 Quod iuvat, invitæ sæpe dedisse volunt.
 Quæcunque est subita Veneris violata rapina,
 Gaudet : et improbitas muneris instar habet. 675
 At quæ, cum cogi posset, non tacta recessit,
 Ut simulet vultu gaudia, tristis erit.
 Vim passa est Phoebe ; vis est adlata sorori :
 Et gratus raptæ raptor uterque fuit. 680
 Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
 Scyrias Hæmonio juncta puella viro.
 Jam Dea laudatæ dederat sua præmia formæ,
 Colle sub Idæo vincere digna duas.
 Jam nurus ad Priamum diverso venerat orbe ; 685
 Grajaque in Iliacis mœnibus uxor erat.
 Jurabant omnes in læsi verba mariti :
 Nam dolor unius, publica causa fuit.
 Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
 Veste virum longa dissimulatus erat. 690
 Quid facis, Æacide? non sunt tua munera lænæ :
 Tu titulos alia Palladis arte petas.
 Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta tenendo est :
 Pensa quid in dextra, qua cadet Hector, habes ?
 Rejice succinctos operoso stamine fusos : 695
 Quassanda est ista Pelias hacta manu.
 Forte erat in thalamo virgo regalis eodem :
 Hæc illum stupro comperit esse virum.
 Viribus illa quidem victa est, ita credere oportet :
 Sed voluit vinci viribus illa tamen. 700
 Sæpe, Mane, dixit, cum jam properaret Achilles :
 Fortia nam posita sumpserat arma colo.
 Vis ubi nunc illa est? quid blanda voce moraris
 Auctorem stupri, Deïdamia, tui?
 Scilicet, ut pudor est quondam cœpisse priorem, 705
 Sic alio gratum est incipiente pati.
 Ah nimia est juveni propriæ fiducia formæ,
 Expectat si quis, dum prior illa roget!

- Vir prior accedat: vir verba precantia dicat :
Excipiet blandas comiter illa preces. 710
Ut potiare, roga: tantum cupit illa rogari:
Da causam voti principiumque tui.
Iuppiter ad veteres supplex Heroïdas ibat:
Corripuit magnum nulla puella Jovem.
Si tamen a precibus tumidos accedere flatus 715
Senferis? incepto parce, referque pedem.
Quod refugit, multæ capiunt: odere, quod instat:
Lenius instando tædia tolle tui.
Nec semper Veneris spes est profitenda roganti:
Intret amicitiae nomine tectus amor. 720
Hoc adita vidi tetricæ data verba puellæ:
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color: æquoris unda
Debet, et a radiis sideris esse niger.
Turpis et agricolæ, qui vomere semper adunco, 725
Et gravibus rastris sub Jove versat humum.
Et tibi, Palladiæ petitur cur palma coronæ,
Candida si fuerint corpora; turpis eris.
Palleat omnis amans: hic est color aptus amanti:
Hic decet: hoc vulku non valuisse putent. 730
Pallidus in Lyrice sylvis errabat Orion:
Pallidus in lenta Naiïde Daphnis erat.
Arguat et macies animum: nec turpe putaris,
Palliolum nitidis imposuisse comis.
Attenuent juvenum vigilatæ corpora noctes; 735
Curaque, et e magno qui sit amore, dolor.
Ut voto potiare tuo, miserabilis esto:
Ut, qui te videat, dicere possit, Amas.
Conquerar, an moneam, mixtum fas omne nefasque?
Nomen amicitia est, nomen inane fides. 740
Hei mihi! non tutum est, quod ames, laudare sodali:
Cum tibi laudanti credidit, ipse subit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis:
Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
Hermionen Pylades, quo Pallada Phæbus, amabat: 745
Quodque tibi geminus, Tyndari, Castor erat.

Si quis idem sperat ; jacturas poma myricas
 Speret : et in medio flumine mella petat.
 Nil, nisi turpe juvat : curæ est sua cuique voluptas :
 Hæc quoque ab alterius grata dolore venit, 750
 Heu facinus : non est hostis metuendus amanti :
 Quos credis fidos, effuge ; tutus eris.
 Cognatum fratremque cave, carumque sodalem :
 Præbebit veros hæc tibi turba metus.
 Finiturus eram : sed sunt diversa puellis 755
 Pectora. mille animos excipe mille modis.
 Nec tellus eadem parit omnia. vitibus illa
 Convenit ; hæc oleis ; hæc bene farra virent.
 Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ :
 Qui sapit, innumeris moribus aptus erit. 760
 Utque leves Proteus modo se tenuabit in undas ;
 Nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirtus aper.
 Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis :
 Hos cava contentæ retia fune trahunt.
 Nec tibi conveniat cunctos modus unus ad annos : 765
 Longius insidias cerva videbit anus.
 Si doctus *videare* rudi, petulanſve pudenti ;
 Diffidet miseræ protinus illa sibi.
 Inde fit, ut, quæ se timuit committere honesto,
 Vilis in amplexus inferioris eat. 770
 Pars superat cœpti, pars est exhausta, laboris :
 Hic teneat nostras anchora jacta rates.

P. OVIDII NASONIS

ARTIS

AMATORIÆ

LIBER SECUNDUS.

DICITE, iô Pæan : et, iô, bis dicite, Pæan :
Decidit in casses præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palma:
Præferar Ascræo Mæonioque seni.
Talis ab armiferis Priameïus hospes Amyclis
Candida cum rapta conjuge vela dedit.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vesta peregrinis Hippodamia rotis.
Quid properas, juvenis ? mediis tua pinus in undis
Navigat : et longe, quem peto, portus abest.
Non satis est venisse tibi me vate puellam.
Arte mea capta est : arte tenenda mea est.
Nec minor est virtus, quam quærere, parta tueri :
Causus inest illic : hic erit artis opus.
Nunc mihi, si quando, Puer et Cytherea, favete :
Nunc Erato : nam tu nomen amoris habes.
Magna paro ; quas possit Amor remanere per artes
Dicere, tam vasto pervagus orbe puer.
Et levis est, et habet geminas, quibus evolet, alas :
Difficile est illis imposuisse modum.
Hospitis effugio præstruxerat omnia Minos :
Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus ut clausit conceptum crimine matris
Semibovemque virum semivirumque bovem ;

VOL. V.

K

Sit modus exilio, dixit, iustissime Minos: 25
 Accipiat cineres terra paterna meos.
 Et quoniam in patria, fatis agitatus iniquis,
 Vivere non potui, sit mihi posse mori.
 Da reditum puero senis est si gratia vilis:
 Si non vis puero parcere, parce seni. 30
 Dixerat hæc. sed et hæc, et multo plura licebat
 Dicere: regressus non dabat ille viro.
 Quod simulac sensit, Nunc, o nunc, Dædale, dixit,
 Materiam, qua sis ingeniosus, habes,
 Possidet en terras, et possidet æquora Minos: 35
 Nec tellus nostræ, nec paret unda fugæ.
 Restat iter cœlo: cœlo tentabimus ire:
 Da veniam cœpto, Juppiter alte, meo.
 Non ego sidereas adfecto tangere sedes:
 Qua fugiam dominum nulla, nisi ista, via est. 40
 Per Styga detur iter: Stygias tranabimus undas:
 Sint mihi naturæ jura novanda meæ.
 Ingenium mala sæpe movent. quis crederet unquam,
 Aërias hominem carpere posse vias?
 Remigium volucres disponit in ordine pennas: 45
 Et leve per lini vincula nectit opus:
 Imaque pars ceris adstringitur igne solutis:
 Finitusque novæ jam labor artis erat.
 Tractabat ceramque puer pennasque renidens,
 Nescius hæc humeris arma parata suis. 50
 Cui pater, His, inquit, patria est adeunda carinis:
 Hac nobis Minos effugiendus ope.
 Aëra non potuit Minos; alia omnia clausit:
 Quem licet, inventis aëra rumpe meis.
 Sed tibi nec virgo Tegeæa, comesque Bootæ 55
 Enfiger Orion adspiciendus erit.
 Me pennis sectare datis. ego prævius ibo:
 Sit tua cura sequi: me duce tutus eris.
 Nam sive ætherias vicino sole per auras
 Ibimus; impatiens cera caloris erit. 60
 Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
 Mobilis æquoreis penna madescet aquis.

ARTIS AMATORIÆ LIB II. 93

Inter utrumque vola : ventos quoque, nate, timeto ;

Quaque ferent auræ, vela secunda dato.

Dum monet ; aptat opus puero, monstratque moveri : 65

Erudit infirmas ut sua mater aves.

Inde sibi factas humeris adcommodat alas :

Inque novum timide corpora librat iter.

Jamque volaturus parvæ dedit oscula nato :

Nec patriæ lacrymas continuere genæ. 70

Monte minor collis, campis erat altior æquis :

Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.

Et movet ipse suas, et nati respicit alas

Dædalus ; et cursus sustinet usque suos.

Jamque novum delectat iter : positoque timore 75

Icarus audaci fortius arte volat.

Hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,

Vidit ; et inceptum dextra reliquit opus.

Jam Samos a læva fuerant Naxosque relictæ,

Et Paros, et Clario Delos amata Deo. 80

Dextra Lebynthos erant silvisque umbrosa Calymne,

Cinctæque piscosis Astypalæa vadis :

Cum puer, incautis nimium temerarius ausus,

Altius egit iter, deseruitque ducem.

Vincla labant ; et cera Deo propiore liquecit : 85

Nec tenues ventos brachia mota tenent.

Territus e summo despexit in æquora cælo :

Nox oculis pavido venit oborta metu.

Tabuerant ceræ ; nudos quatit ille lacertos :

Et trepidat ; nec, quo sustineatur, habet. 90

Decidit ; atque cadens, Pater, o pater, auferor, inquit :

Clauserunt virides ora loquentis aquæ.

At pater infelix, jam non pater, Icare, clamat,

Icare, clamat, ubi es ? quove sub axe volas ?

Icare : clamabat : pennas adspexit in undis : 95

Ossa tegit tellus ; æquora nomen habent.

Non potuit Minos hominis compescere pennas :

Ipse Deum volucrem detinuisse paro.

Fallitur, Hæmonias si quis decurrit ad artes ;

Datque, quod a teneri fronte revellit equi. 100

Non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbæ ;
 Mixtaque cum magicis nænia Marfa sonis,
 Phæbas Æsoïden, Circe tenuisset Ulyssen ;
 Si modo servari cærmine possit amor.
 Nec data profuerint pallentia philtra puellis : 105
 Philtra nocent animis ; vinque furoris habent.
 Sît procul omne nefas. ut ameris, amabilis esto ;
 Quod tibi non facies, solave forma dabit.
 Sis licet antiquo Nireus adamatus Homero ;
 Naiadumque tener crimine raptus Hylas. 110
 Ut doninam teneas, nec te mirere relictum,
 Ingenii dotes corporis adde bonis.
 Forma bonum fragile est. quantumque accedit ad annos,
 Fit minor ; et spatio carpitur ipsa suo.
 Nec violæ semper, nec hiantia lilia florent ; 115
 Et riget amissa spina relicta rosa.
 Et tibi jam cani venient, formosæ, capilli :
 Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
 Jam molire animum, qui duret, et adstrue formæ,
 Solus ad extremos permanet ille rogos. 120
 Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
 Cura sit ; et linguas edidicisse duas.
 Non formosus erat, sed erat sacundus Ulysses :
 Et tamen æquoreas torfit amore Deas.
 O quoties illum doluit properare Calypso ; 125
 Remigioque aptas esse negavit aquas !
 Hæc Trojæ casus iterumque iterumque rogabat :
 Ille referre aliter sæpe solebat idem.
 Littore constiterant : illic quoque pulchra Calypso
 Exigit Odrysiî fota cruenta ducis. 130
 Ille levi virga, (virgam nam forte tenebat)
 Quod rogat, in spisso littore pingit opus.
 Hæc, inquit, Troja est : (muros in littore fecit :)
 Hic tibi sit Simois : hæc mea castra puta.
 Campus erat, (campumque facit) quem cæde Dolonis 135
 Sparsumus, Hæmonios dum vigil optat equos.
 Illic Sithonii fuerant tentoria Rheii :
 — Hæc ego sum raptis parte receptus equis.

ARTIS AMATORIÆ LIB. II. 65

Pluraque pingebat : subitus cum Pergama fluctus
 Abstulit, et Rheſi cum duce caſtra ſuo. 140
 Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
 Perdiderint undæ nomina quanta, vides ?
 Ergo age, fallaci timide confide figuræ,
 Quisquis es : aut aliquid corpore pluris habe.
 Dextera præcipue capit indulgentia mentes : 145
 Aſperitas odium, ſævaque verba, movent.
 Odinus accipitrem, quia ſemper vivit in armis,
 Et pavidum ſolitos in pecus ire lupos.
 At caret inſidiis hominum, quia mittis, hirundo :
 Quasque colat turres Chaonis ales habet. 150
 Eſte procul lites, et amaræ procella linguæ :
 Dulcibus eſt verbis mollis alendus amor.
 Lite fugent nuptæque viros, nuptasque mariti :
 Inque vicem credant res ſibi ſemper agi.
 Hoc decet uxores : dos eſt uxoria lites : 155
 Audiat optatos ſemper amica ſonos.
 Non legis juſſu lectum veniſtis in unum :
 Fungitur in vobis munere legis amor.
 Blanditias molles, auremque juvantia verba
 Adfer ; ut adventu læta ſit illa tuo. 160
 Non ego divitibus venio præceptor Amoris :
 Nil opus eſt illi, qui dabit, arte mea.
 Secum habet ingenium. qui, cum libet, Accipe, dicit :
 Cedimus : inventis plus placet ille meis.
 Pauperibus vates ego ſum ; quia pauper amavi : 165
 Cum dare non poſſem munera, verba dabam.
 Pauper amet caute : timeat maledicere pauper :
 Multaque, divitibus non patienda, ſerat.
 Me meminſi iratum dominæ turbaffe capillos :
 Hæc mihi quam multos abſtulit ira dies ! 170
 Nec puto, nec ſenſi tunicam laniaffe ; ſed ipſa
 Dixerat : et pretio eſt illa redempta meo.
 At vos, qui ſapitis, veſtri peccata magiſtri
 Effugite : et culpæ damna timete meæ.
 Proelia cum Parthis, cum culta pax ſit amica ; 175
 Et jocus, et cauſas quidquid amoris habet.

- Si nec blanda fatis, nec erit tibi comis amanti ;
 Perfer, et obdura. postmodo mitis erit.
 Fleſtitur obſequio curvatus ab arbore ramus :
 Frangis ; ſi vires experiere tuas. 180
- Obſequio tranantur aquæ : nec vincere poſſis
 Flumina ; ſi contra, quam rapit unda, nates.
 Obſequium tigresque domat Numidaſque lcones :
 Ruſtica paulatim taurus aratra ſubit.
 Quid fuit aſperius Nonacrina Atalanta ? 185
 Succubuit meritis trux tamen illa viri.
 Sæpe ſuos caſus, nec mitia facta puellæ
 Fleſſe ſub arboribus Milaniona ferunt.
 Sæpe tulit juſſo fallacia retia collo :
 Sæpe fera torvos cuspide fixit apros. 190
- Senſit et Hylæi contentum ſaucius arcum :
 Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
 Non te Mænalias armatum ſcandere ſilvas,
 Nec jubeo collo retia ferre tuo.
 Pectora me miſſis jubeo præbere ſagittis : 195
 Artis erunt cauto mollia juſſa meæ,
 Cede repugnanti ; cedendo victor abibis :
 Fac modo, quas partes illa jubebit, agas.
 Arguet, arguito ; quidquid probat illa, probato :
 Quod dicet, dicas : quod negat illa, neges. 200
- Riſerit, adride : ſi flebit, flere memento :
 Imponat leges vultibus illa tuis.
 Seu ludet, numeroſque manu jaſtabit eburnos ;
 Tu male jaſtato, tu male jaſta dato.
 Seu jacies talos, victam ne poena ſequatur, 205
 Damnoſi facito ſtent tibi sæpe carces :
 Sive latrocinii ſub imagine calculus ibit ;
 Fac pereat vitreo miles ab hoſte tuns.
 Ipſe tene diſtenta ſuis umbracula virgis :
 Ipſe face in turba, qua venit illa, locum. 210
- Nec dubita tereti ſcamnum producere leſto :
 Et tenero ſoleam deme, vel adde, pedi.
 Sæpe etiam dominæ, quamvis horrebis et ipſe,
 Algentis manus eſt caſſacienda ſinu.

- Nec tibi turpe puta (quamvis sit turpe, placebit) 215
 Ingenua speculum sustinuisse manu.
 Ille, fatigatæ perdendo monstra novercæ,
 Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit.
 Inter Iōniacas calathum tenuisse puellas
 Creditur, et lanas excoluisse rudes. 220
 Paruit imperio dominæ Tirynthius heros :
 I nunc ; et dubita ferre, quod ille tulit :
 Jussus adesse foro, jussâ maturius hora
 Fac semper venias ; nec nisi serus abi.
 Occurras aliquo tibi dixerit, omnia differ : 225
 Curre ; nec inceptum turba moretur iter.
 Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit :
 Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.
 Rure eris, et dicet venias, (Amor odit inertes)
 Si rota defuerit, tu pede carpe viam. 230
 Nec grave te tempus sitiensve Canicula tardet,
 Nec via per jactas candida facta nives.
 Militiæ species amor est : discedite segnes :
 Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
 Nox, et hiems, longæque viæ, sævique dolores 235
 Mollihus his castris, et labor omnis inest.
 Sæpe feres imbrem cœlesti nube solutum ;
 Frigidus, et nuda sæpe jacebis humo.
 Cynthus Admeti vaccas pavisse Pheræas
 Fertur, et in parva delituisse casa. 240
 Quod Phœbum decuit, quem non decet ? exue factus,
 Curam mansuri quisquis amoris habes.
 Si tibi per tutum planumque negabitur ire,
 Atque erit adposita janua fulta sera ;
 At tu per præceps tecto delabere aperto : 245
 Det quoque furtivas alta fenestra vias.
 Læta erit, ut causam tibi se sciet esse pericli :
 Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
 Sæpe tua poteras, Leandre, carere puella :
 Tranabas ; animum nosset ut illa tuum. 250
 Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima ;
 Nec tibi sit servos demeruisse pudor.

- Nomine quemque suo (nulla est jactura) saluta :
 Junge tuis humiles, ambitiose, manus.
 Sed tamen et servo (levis est impensa) roganti 255
 Porrige fortunæ munera parva tuæ.
 Porrige et ancillæ, qua pœnas luce pependit
 Lusa maritali Gallica veste manus.
 Fac plebem (mihi crede) tuam : sit semper in illa
 Janitor, et thalami qui jacet ante fores. 260
 Nec dominam jubeo pretioso munere dones :
 Parva, sed e parvis callidus apta dato.
 Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant ;
 Adferat in calatho rustica dona puer.
 Rure suburbano poteris tibi dicere missa ; 265
 Illa vel in Sacra sint licet empta Via.
 Adferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat ;
 At nunc castaneas non amat illa nuces.
 Quin etiam turdoque licet missaque columba
 Te memorem dominæ testificare tuæ. 270
 Turpiter his emitur spes mortis, et orba senectus :
 Ah pereant, per quos munera crimen habent !
 Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere versus ?
 Hei mihi ! non multum carmen honoris habet.
 Carmina laudantur : sed munera magna petuntur : 275
 Dummodo sit dives, barbarus ipse placet.
 Aurea nunc vere sunt sæcula. plurimus auro
 Venit honos : auro conciliatur amor.
 Ipse licet Musis venias comitatus, Homere ;
 Si nihil adtuleris, ibis, Homere, foras. 280
 Sunt tamen et doctæ, rarissima turba, puellæ :
 Altera non doctæ turba, sed esse volunt.
 Utraque laudentur per carmina : carmina lector
 Commendet dulci qualiacunque sono.
 His ergo, aut illis, vigilatum carmen in ipsas, 285
 Forsitan exigui muneris instar erit.
 At, quod eris per te facturus, et utile credis,
 Id tua te facito semper amica roget.
 Libertas alicui fuerit promissa tuorum ;
 Hanc tamen a domina fac petat ille tua. 290

si poenam seruo, si vincula saeva remittis ;
 Quod facturus eras, debeat illa tibi.
 Utilitas tua sit : titulus donetur amicæ :
 Perde nihil : partes illa potentis agat.
 Sed te, cuicumque est retinendæ cura puellæ, 295
 Attonitum forma fac putet esse sua.
 Sive erit in Tyriis ; Tyrios laudabis amictus :
 Sive erit in Coïs ; Coä decere puta.
 Aurata est, ipso tibi sit pretiosior auro :
 Gausapa si sumpsit ; gausapa sumpta proba. 300
 Adtiterit tunicata ; Moves incendia ; clama :
 Sed timida, caveat frigora, voce roga.
 Compositum discrimen erit ; discrimina lauda :
 Torserit igne comam ; torte capille place.
 Brachia saltantis, vocem mirare canentis : 305
 Et, quod deserit, verba querentis habe.
 Ipsos concubitus, ipsum venerere licebit,
 Quod iuvat ; et querula gaudia voce notes.
 Ut fuerit torva violentior illa Medusa ;
 Fiet amatori lenis et æqua suo. 310
 Tantum, ne pateas turbis simulator in illis,
 Effice : nec vultu destrue dicta tuo.
 Si latet ars, prodest ; adfert deprensa pudorem :
 Atque adimit merito tempus in omne fidem.
 Sæpe sub autumnum (cum formosissimus annus, 315
 Plenaque purpureo subrubet uva mero ;
 Cum modo frigoribus premimur, modo solvimur æstu)
 Aëre non certo corpora languor habet.
 Illa quidem valeat : sed, si male firma cubabit,
 Et vitium cœli senserit ægra sui ; 320
 Tunc amor et pietas tua sit manifesta puellæ :
 Tunc fere, quod plena postmodo falce metas.
 Nec tibi morosi veniant fastidia morbi ;
 Perque tuas fiant, quæ sinet ipsa, manus.
 Et videat flentem ; nec tædeat oscula ferre : 325
 Et sicco lacrymas combibat ore tuas.
 Multa vove ; sed cuncta palam : quotiesque libebit,
 Quæ referas illi, somnia læta vide.

Et veniat, quæ lustraret anus lectumque locumque :

Præferat et tremula sulphur et ova manu.

334

Omniſibus his inerunt gratæ veſtigia curæ :

In tabulas multis hæc via fecit iter.

Ne tamen officiis odium quæſatur ab ægra ;

Sit tuus in blanda ſedulitate modus.

Neve cibo prohibe, nec amari pocula ſucci

335

Porrige : rivalis miſceat illa tuus.

Sed non, cui dederis a littore carbaſa, vento

Utendum, medio cum potiere freto.

Dum novus errat amor, vires ſibi colligat uſu :

Si bene nutrieris, tempore firmus erit.

340

Quem taurum metuis, vitulum mulcere ſolebas :

Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.

Næſcitur exiguus, ſed opes acquirit eundo ;

Quaque venit, multas accipit amnis aquas.

Fac tibi conſueſcat : nil conſuetudine majus :

345

Quam tibi dum capias, tædia nulla fuge.

Te ſemper videat : tibi ſemper præbeat aurem :

Exhibeat vultus noxque dieſque tuos.

Cum tibi major erit fiducia, poſſe requiri ;

Tum procul, abſenti cura futurus, abi.

350

Da requiem. requietus ager bene credita reddit :

Terraque cœleſtes arida ſorbet aquas.

Phyllida Demophoon præſens moderatius uſſit :

Exarſit velis acrius illa datis.

Penelopen abſens ſolers torquebat Ulyſſes :

355

Phyllacides aberat, Laodamia, tuus.

Sed mora tuta brevis : lenteſcunt tempore curæ ;

Vanefcitque abſens et novus intrat, amor.

Dum Menelaus abeſt, Helene ne ſola jaceret,

Hospitis eſt tepido nocte recepta ſinu.

360

Qui ſupor hic, Menelaë, fuit ? tu ſolus abibas :

Iſdem ſub teſtis hoſpes et uxor erant.

Accipitri timidus credis, ſurioſe, columbas ?

Plenum montano credis ovile lupo ?

Nil Helene peccat ; nil hic committit adulter :

365

Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.

ARTIS AMATORIÆ LIB. II. 101

Cogis adulterium, dando tempusque locumque :
 Quo, nisi consilio est usa puella tuo ?
 Quid faciat ? vir abest ; et adest non rusticus hospes :
 Et timet in vacuo sola cubare toro. 370
 Viderit Atrides : Helenen ego crimine solvo :
 Usa est humani commoditate viri.
 Sed neque fulvus aper media tam sævus in ira,
 Fulmineo rabidos cum rotat ore canes :
 Nec lea, cum catulis lactentibus ubera præbet : 375
 Nec brevis ignaro vipera læsa pede :
 Fœmina quam, focii deprensa pellice lecti,
 Ardet ; et in vultu pignora mentis habet.
 Inferrum flammæque ruit: positoque decore
 Fertur, ut Aonii cornibus ista Dei. 380
 Conjugis admissum, violataque jura maritæ,
 Barbara per natos Phasias ulta suos.
 Altera dira parens (hæc est, quam cernis, hirundo)
 Adspice, signatum sanguine pectus habet.
 Hoc bene compositos, hoc firmos solvit amores : 385
 Crimina sunt cautis ista timenda viris.
 Nec mea vos uni damnat censura puellæ :
 Dî melius ! vix hoc nupta tenere potest.
 Ludite : sed furto celetur culpa modesto :
 Gloria peccati nulla petenda sui. 390
 Nec dederis munus, cognosse quod altera possit :
 Nec sint nequitæ tempora certa tuæ.
 Et, ne te latebris capiat sibi fœmina notis,
 Non uno est omnis convenienda loco.
 Et quoties scribes, totas prius ipse tabellas 395
 Inspice. plus multæ, quam sibi missa, legunt.
 Læsa Venus iusta arma movet, telumque remittit :
 Et, modo quod quæsta est, ipse querare, facit.
 Dum fuit Atrides una contentus, et illa
 Casta fuit ; vitio est improba facta viri. 400
 Audierat laurumque manu vittasque ferentem
 Pro nata Chrysen non valuisse sua.
 Audierat, Lyrnesi, tuos abducta dolores ;
 Bellaque per turpes longius isse moras.

Hæc tamen audierat : Priameïda viderat ipsam : 415

Victor eras prædæ præda pudenda tuæ.

Inde Thyestiaden thalamoque animoque recepit ;

Et male peccantem Tyndaris ulta virum.

Quæ bene celaris, si qua tamen acta patebunt,

Illa licet pateant, tu tamen usque nega. 416

Tum neque subiectus, solito neque blandior esto :

Hæc animi multum signa nocentis habent.

Sed lateri nec parce tuo. pax omnis in uno

Concubitu : prior hoc inficienda Venus.

Sunt, qui præcipiant herbas, satureia, nocentes 418

Sumere : (iudiciis ista venena meis.)

Aut piper urticæ mordacis semine miscent ;

Tritaque in annoso flava pyrethra mero.

Sed Dea non patitur sic ad sua gaudia cogi,

Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx. 420

Candidus, Alcathoï qui mittitur urbe Pelasga,

Bulbus, et, ex horto quæ venit, herba salax,

Ovaque fumantur, fumantur Hymettia mella,

Quasque tulit folio pinus acuta nuces.

Docta, quid ad medicas, Erato, deverteris artes ? 425

Interior curru meta terenda meo est.

Qui modo celabas monitu tua crimina nostro ;

Flecte iter, et monitu detege furta meo.

Nec levitas culpanda mea est. non semper eodem

Impositos vento panda carina vehit. 330

Nam modo Threicio Borea, modo currimus Euro :

Sæpe tument Zephyro lintea, sæpe Noto.

Adspice, ut in curru modo det fluitantia rector

Lora, modo admissos arte retentet equos.

Sunt quibus ingrate timida indulgentia servit : 435

Et, si nulla subest æmula, languet amor,

Luxuriant animi rebus plerumque secundis ;

Nec facile est æqua commoda mente pati.

Ut levis absumptis paulatim viribus ignis

Ipse latet, summo candet in igne cinis : 440

Sed tamen extinctas admoto sulfure flammæ

Invenit ; et lumen, quod fuit ante, -redit :

ARTIS AMATORIÆ LIB. II. 163

Sic, ubi pigra situ securaque pectora torpent,
 Acribus est stimulis eliciendus amor.
 Fac timeat de te, tepidamque recalface mentem : 445
 Palleat indicio criminis illa tui.
 O quater, et quoties numero comprehendere non est,
 Felicem, de quo læsa puella dolet !
 Quæ, simul invitus crimen pervenit ad aures,
 Excidit ; et miseræ voxque colorque fugit. 450
 Ille ego sum, cujus laniet furiosa capillos :
 Ille ego sum, teneras cui petat ungue genas :
 Quem videat lacrymans : quem torvis spectet ocellis :
 Quo sine non possit vivere ; posse velit.
 Si spatium quæras ; breve sit, quo læsa queratur : 455
 Ne lenta vires colligat ira mora.
 Candida jamdudum cingantur colla lacertis :
 Inque tuos flens est accipienda sinus.
 Oscula da flenti : Veneris da gaudia flenti :
 Pax erit : hoc uno solvitur ira modo, 460
 Cum bene sævierit, cum certa videbitur hostis ;
 Tum pete concubitûs fœdera : mitis erit.
 Illic depositis habitat Concordia telis :
 Illo (crede mihi) Gratia nata loco est.
 Quæ modo pugnarunt, jungunt sua rostra columbæ ; 465
 Quarum blanditias, verbaque murmur habet.
 Prima fuit rerum confusa sine ordine moles :
 Unaque erant facies sidera, terra, fretum.
 Mox cœlum impositum terris : humus æquore cincta est :
 Inque suas partes cessit inane Chaos. 470
 Silva feras, volucres aër accepit habendas :
 In liquida, pisces, delituistis aqua.
 Tum genus humanum solis errabat in agris :
 Idque meræ vires, et rude corpus erat.
 Silva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes : 475
 Jamque diu nulli cognitus alter erat :
 Blanda truces animos fertur moluisse voluptas :
 Constiterant uno stemina virque loco.
 Quid facerent ? ipsi nullo didicere magistro :
 Arte Venus nulla dulce peregit opus. 480

Ales habet, quod amet : cum quo sua gaudia jungat,
 Invenit in media foemina piscis aqua.
 Cerva parem sequitur ; serpens serpente tenetur :
 Haeret adulterio cum cane nexa canis.
 Laeta salitur ovis : tauro quoque laeta juvenca est : 485
 Sustinet immundum sima capella marem.
 In furias agitantur equae, spatioque remota
 Per loca dividos amne sequuntur equos.
 Ergo age ; et iratae medicamina fortia praebe :
 Illa feri requiem sola doloris habent. 490
 Illa Machaonios superant medicamina succos :
 His, ubi peccaris, restituendus eris.
 Haec ego cum canerem, subito manifestus Apollo
 Movit inauratae pollice fila lyrae.
 In manibus laurus : sacris inducta capillis 495
 Laurus erat : vates ille videndus agit.
 Is mihi, Lascivi, dixit, praceptor Amoris,
 Duc, age, discipulos ad mea templa tuos.
 Est ibi diversum fama celebrata per orbem
 Littera : cognosci quae sibi quemque jubet. 500
 Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit ;
 Atque opus ad vires exiget omne suas.
 Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa :
 Cui color est, humero saepe patente cubet.
 Qui sermone placet, taciturna silentia rumpat : 505
 Qui canit arte, canat : qui bibit arte, bibat.
 Sed neque declament medio sermone disertis :
 Nec sua non sanus scripta poeta legat.
 Sic monuit Phoebus : Phoebos parete monenti :
 Certa Dei sacro est hujus in ore fides. 510
 Ad propiora vocor. quisquis sapienter amabit,
 Vincet, et e nostra, quod petet, arte feret.
 Credita nec semper fulci cum scenore reddunt :
 Nec semper dubias adjuvat aura ratas.
 Quod juvat, exiguum ; plus est, quod laedit amantes : 515
 Proponant animo multa ferenda suo.
 Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla ;
 Cæcula quot baccas Pallados arbor habet ;

- Littore quot conchæ; tot sunt in amore dolores :
 Quæ patimur, multo spicula felle madent : 520
 Dicta erit iſſe foras, quam tu fortasſe videbis :
 Iſſe foras, et te falſa videre, puta.
 Clauſa tibi fuerit promiſſa janua nocte :
 Perfer et immunda ponere corpus humo.
 Forſitan et vultu mendax ancilla ſuperbo 525
 Dicet, Quid noſtras obſidet iſte fores ?
 Poſtibus et duræ ſupplex blandire puellæ ;
 Et capiti demptas in fore pone roſas.
 Cum volet, accedes : cum te vitabit, abibis :
 Dedecet ingenuos tædia ferre ſui. 530
 Effugere hinc non eſt, quare tibi poſſit amica
 Dicere ? non omni tempore ſenſus adeſt.
 Nec malediſta puta, nec verbera ferre puellæ,
 Turpe, nec ad teneros oſcula ferre pedes.
 Quid moror en parvis ? animus majoribus inſtet : 535
 Magna canam : toto peſtore, vulgus, ades.
 Ardua molimur : ſed nulla, niſi ardua, virtus :
 Difficilis noſtra poſcitur arte labor.
 Rivalem patienter habe ; victoria tecum
 Stabit : eris magni victor in arce Jovis. 540
 Hæc tibi non hominem, ſed quercus crede Pelafgas
 Dicere, nil iſtis ars mea majus habet.
 Innuet illa, feras : ſcribet, ne tange tabellas :
 Unde volet, veniat : quoque libebit, eat.
 Hoc in legitima præſtent uxore mariti; 545
 Cum tener, ad partes tu quoque, ſomne, venis.
 Hac ego, confiteor, non ſum perfectus in arte :
 Quid faciam ? monitis ſum minor ipſe meis.
 Mene palam noſtræ det quiſquam ſigna puellæ ?
 Et patiar ? nec me quolibet ira ferat ? 550
 Oſcula vir dederat (memini) ſuus : oſcula queſtus
 Sam data : barbarie noſter abundat amor.
 Non ſemel hoc vitium nocuit mihi. doctior ille,
 Quo veniunt alii conciliante viro.
 Sed melius neſciſſe fuit. ſine, furta tegantur : 555
 Ne fugiat victo ſaſius ab ore pudor.

Quo magis, ô juvenes, deprendere parcite vestras:
 Peccent: peccantes verba dedisse putent.
 Crescit amor prenis ubi par fortuna duorum est,
 In causa damni perstat uterque sui. 560
 Fabula narratur toto notissima cœlo,
 Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.
 Mars pater, infano Veneris turbatus amore,
 De duce terribili factus amator erat.
 Nec Venus oranti (neque enim Dea mollior ulla est) 565
 Rustica Gradivo, difficilisve fuit.
 Ah quoties lasciva pedes risisse mariti
 Dicitur, et duras igne vel arte manus!
 Marte palam simulat Vulcanum imitata, decebat;
 Multaque cum forma gratia mixta fuit. 570
 Sed bene concubitus primos celare solebant:
 Plena verecundi culpa pudoris erat.
 Indicio Solis (quis Solem fallere possit?)
 Cognita Vulcano conjugis acta suæ.
 Quam mala, Sol, exempla moves? pete munus ab illa: 575
 Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
 Mulciber obscuros lectum circaque superque
 Disponit laqueos: lumina fallit opus.
 Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
 Impliciti laqueis nudus uterque jacent. 580
 Convocat ille Deos. præbent spectacula capti:
 Vix lacrymas Venerem continuïsse putant.
 Non vultus texisse suos, non denique possunt
 Partibus obscænis opposuisse manus.
 Hic aliquis ridens, In me, fortissime Mavors, 585
 Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
 Vix precibus, Neptune, tuis captiva resolvit
 Corpora. Mars Threcen occupat; illa Paphon.
 Hoc tibi profectum, Vulcane: quod ante tegebant,
 Liberius faciunt; ut pudor omnis abest. 590
 Sæpe tamen demens stulte secisse fateris:
 Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ.
 Hoc vetui. vos ecce vetat deprensa Dione
 Infidias illas, quas tulit ipsa, pati.

Nec vos rivali laqueos disponite: nec vos	595
Excipite arcana verba notata manu.	
Ista viri captent (si jam captanda putabunt)	
Quos faciunt justos ignis et unda viros.	
En iterum testor: nihil hic, nisi lege remissum,	
Luditur; in nostris instituta nulla jocis.	600
Quis Cereris ritus ausit vulgare profanis,	
Magnaue Threïcia sacra reperta Samo,	
Exigua est virtus, præstare silentia rebus:	
At contra gravis est culpa, tacenda loqui.	
O bene; quod, frustra captatis arbore pomis,	605
Garrulus in media Tantalus aret aqua!	
Præcipue Cytherea jubet sua sacra taceri:	
Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.	
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis,	
Nec cava vefanis ictibus æra sonant:	610
Attamen inter nos medio versantur in usu:	
Si tamen, inter nos ut latuisse velint.	
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,	
Protegitur læva semireducta manu.	
In medio passimque coit pecus, hoc quoque viso,	615
Avertit vultus sæpe puella suos.	
Conveniunt thalami furtis et janua nostris:	
Parque sub injecta veste pudenda latet.	
Et si non tenebras, ut quiddam nubis opacæ	
Quærimus; atque aliquid luce patente minus.	620
Tunc quoque, cum solem nondum prohibebat et imbrem	
Tegula, sed quercus tecta cibumque dabat;	
In nemore atque antris, non sub Jove, juncta voluptas:	
Tanta rudi populo cura pudoris erat.	
At nunc nocturnis titulos imponimus actis:	625
Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.	
Scilicet excuties omnes ubicunque puellas,	
Cuilibet ut dicas, Hæc quoque nostra fuit:	
Ne desint, quas tu digitis ostendere possis.	
Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.	630
Parva queror: fingunt quidam, quæ vera negarent,	
Et nulli non se concubuisse ferunt.	

Corpora si nequeunt, quæ possunt nomina tractant :

Famaque, non tacto corpore, crimen habet.

I nunc, claude fores, custos odiose, puellæ ; 635

Et centum duris postibus obde seras,

Quid tuti superest, cum nominis extat adulter ;

Et credi, quod non contigit esse, cupit ?

Nos etiam veros parce profitemur amores :

Tectaue sunt solida mystica furta fide. 640

Parcite præcipue vitia exprobrare puellæ,

Utile quæ multis dissimulasse fuit.

Nec suus Andromedæ color est objectus ab illo,

Mobilis in gemino cui pede penna fuit.

Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo : 645

Unus, qui modicam diceret, Hector erat.

Quod male fers, adsuesce ; feres bene. multa vetustas

Lenit : at incipiens omnia sentit amor.

Dum novus in viridi coalescit cortice ramus,

Concuciat tenerum quælibet aura, cadet, 650

Mox eadem ventis spatio durata resistet,

Firmaque adoptivas arbor habebit opes.

Eximit ipsa dies omnes e corpore mendas :

Quodque fuit vitium, desinit esse mora.

Ferre novæ nares taurorum terga recusant : 655

Adsiduo domitas tempore fallit odor.

Noninibus mollire licet mala. fusca vocetur,

Nigrior Illyrica cui pice sanguis erit.

Si pæta est, Veneri similis : si flava, Minervæ :

Sit gracilis, macie quæ mala viva sua est. 660

Dic habilem, quæcumque brevis ; quæ turgida, plenam :

Et lateat vitium proximitate boni.

Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require

Consule : quæ rigidus munera Censor habet.

Præcipue, si flore caret, meliusque peractum 665

Tempus ; et albentes jam legit illa comas.

Utilis, ô juvenes ! aut hæc, aut serior ætas :

Iste feret segetes ; iste serendus ager.

Dum vires annique sinunt, tolerate labores :

Jam veniet tacito curva senecta pede. 670

Aut mare remigiis, aut vomere findite terras ;
 Aut fera belligeras addite in arma manus :
 Aut latus, et vires, operamque adferte puellis :
 Hoc quoque militiæ est : hoc quoque quærit opes.
 Adde, quod est illis operum prudentia major : 675
 Solus et, artifices qui facit, usus adest.
 Illæ munditiis annorum damna rependunt :
 Et faciunt cura, ne videantur anus.
 Utque velis, Venerem jungunt per mille figuras :
 Inveniat plures nulla tabella modos. 680
 Illis sentitur non irritata voluptas :
 Quod juvet, ex æquo foemina virque ferant :
 Odi concubitus, qui non utrumque resolvunt :
 Hoc est, cur pueri tangar amore minus :
 Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse ; 685
 Siccaque de lana cogitat ipsa sua.
 Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas :
 Officium faciat nulla puella mihi.
 Me voces audire juvat sua gaudia passas :
 Utque morer memet, sustineamque, roget. 690
 Adspiciam dominæ victos amentis ocellos :
 Languet ; et tangi se vetet illa diu.
 Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
 Quæ cito post septem lustra venire solent.
 Qui properant, nova musta bibant. mihi fundat avitum
 Consulibus priscis condita testa merum. 695
 Nec platanus, nisi fera, potest obfistere Phœbo :
 Et lædunt nudos prata novella pedes.
 Scilicet Hermionen Helenæ præponere posses ?
 Et melior Gorge, quam sua mater, erat ? 700
 Ad Venerem quicumque voles attingere seram ;
 Si modo duraris, præmia digna feres.
 Conscius ecce duos accepit lectus amantes :
 Ad thalami clausas, Musa, resiste fores.
 Sponte sua, sine te, celeberrima verba loquentur : 705
 Nec manus in lecto læva jacebit iners.
 Invenient digiti, quod agant in partibus illis,
 In quibus occulte spicula figit Amor.

Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector ;
 Nec solum bellis utilis ille fuit. 710
 Fecit et in capta Lyrneside magnus Achilles,
 Cum premeret mollem lassus ab hoste torum.
 Illis te tangi manibus, Briseï, sinebas,
 Imbutæ Phrygia quæ nece semper erant.
 An fuit hoc ipsum, quod te, lasciva, juvaret, 715
 Ad tua victrices membra venire manus ?
 Crede mihi, non est Veneris properanda voluptas ;
 Sed sensim tarda prolicienda mora.
 Cum loca reppereris, quæ tangi foemina gaudet ;
 Non obstat, tangas quo minus illa, pudor. 720
 Adspicies oculos tremulo fulgore micantes,
 Ut sol a liquida sæpe refulget aqua.
 Accedent questus, accedet amabile murmur,
 Et dulces gemitus, aptaque verba joco.
 Sed neque tu dominam velis majoribus usus 725
 Define ; nec cursus ante eat illa tuos.
 Ad metam properate simul. tum plena voluptas ;
 Cum pariter victi foemina virque jacent.
 Hic tibi servandus tenor est : cum libera dantur
 Otia ; furtivum nec timor urget opus. 730
 Cum mora non tuta est ; totis incumbere remis
 Utile, et admissio subdere calcar equo.
 Finis adest operi. palmam date, grata juvenus ;
 Sertaque odoratæ myrtea ferte comæ.
 Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi, 735
 Æacides dextra, pectore Nestor erat ;
 Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
 Automedon curru ; tantus amator ego.
 Me vatem celebrate, viri ; mihi dicite laudes :
 Cantetur toto nomen in orbe meum. 740
 Arma dedi vobis : dederat Vulcanus Achilli :
 Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
 Sed quicumque meo superarit Amazona ferro,
 Inscribat spoliis, Naso magister erat.
 Ecce rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ ; 745
 Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

P. OVIDII NASONIS
A R T I S
A M A T O R I Æ
L I B E R T E R T I U S .

A RMA dedi Danaïs in Amazonas : arma superfunt,
Quæ tibi dem, et turmæ, Penthesilæa, tuæ.
Ite in bella pares : vincant, quibus alma Dione
Faverit, et, toto qui volat orbe, Puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas : 5
Sic etiam vobis vincere turpe, viri.
Dixerit e multis aliquis, Quid virus in anguem
Adjicis ? et rabidæ tradis ovile lupæ ?
Parcite paucarum diffundere crimen in omnes :
Spectetur meritis quæque puella suis. 10
Si minor Atrides Helenen, Helenesque sororem
Quo premat Atrides crimine major habet.
Si scelere Cæclides Talaionæ Eriphyles
Vivus, et in vivis ad Styga venit equis ;
Est pia Penelope, lustris errante duobus, 15
Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phyllaciden : et quæ comes îsse marito
Fertur ; et ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadæ conjux Pagasæa redemit :
Proque sui est uxor funere lata viri. 20
Accipe me, Capaneu ; cineres miscebimur, inquit
Iphias : in medios defiluitque rogos.
Ipsa quoque et cultu est et nomine fœmina Virtus :
Non mirum, populo si favet illa suo.

III P. OVIDII NASONIS

Nec tamen hæ mentes nostra poscuntur ab arte : 25
 Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
 Nil, nisi lascivi per me discuntur amores ?
 Fœmina præcipiam quo sit amanda modo.
 Fœmina nec flammæ, nec sævos discutit arcus :
 Parcior hæc video tela nocere viris. 30
 Sæpe viri fallunt ; teneræ non sæpe puellæ :
 Paucaque, si quæras, crimine fraudis habent.
 Phasida jam matrem fallax dimisit læson :
 Venit in Æsonios altera nupta sinus.
 Quantum in te, Theseu, volucres Ariadna marinas 35
 Pavit, in ignoto sola relicta loco.
 Quære, novem cur iste vias dicatur ; et audi
 Depositis silvas Phyllida fesse comis.
 At famam pietatis habet : tamen hospes et ense
 Præbuit, et causam mortis, Elisa, tuæ.
 Quid vos perdiderit, dicam ? nescistis amare :
 Defuit ars vobis. arte perennat amor.
 Nunc quoque nescirent : sed me Cytherea docere
 Jussit : et ante oculos constitit ipsa meos.
 Tum mihi, Quid miseræ, dixit, meruere puellæ ? 45
 Traditur armatis vulgus inerme viris.
 Illos artifices gemini fecere libelli :
 Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
 Probra Therapnææ qui dixerat ante maritæ,
 Mox cecinit laudes prosperiore lyra. 50
 Si bene te novi, cultas ne læde puellas :
 Gratia, dum vives, ista petenda tibi.
 Dixit : et e myrto (myrto nam vineta capillos
 Constiterat) folium, granaque pauca dedi.
 Sensimus acceptis numen quoque. purior æther 55
 Fulsit, et e toto pectore cessit onus.
 Dum facit ingenium ; petite hinc præcepta, puellæ,
 Quas pudor, et leges, et sua jura sinunt.
 Venturæ memores jam nunc estote senectæ :
 Sic nullum vobis tempus abibit iners. 60
 Dum licet, et veros etiam nunc editis annos ;
 Ludite : eunt anni more fluentis aquæ.

ARTIS AMATORIÆ LIB. III. 113

Nec, quæ præteriit, iterum revocabitur unda :
 Nec, quæ præteriit, hora redire potest.
 Utendum est ætate. cito pede labitur ætas : 65
 Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.
 Hos ego, qui canent frutices, viola ia vidi :
 Hac mihi de spina grata corona data est.
 Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantem,
 Frigida deserta nocte jacebis anus : 70
 Nec tua nocturna frangetur janua rixa :
 Sparsa nec invenies limina mane rosa.
 Quam cito (me miserum !) laxantur corpora rugis,
 Et perit, in nitido qui fuit ore, color !
 Quasque fuisse tibi canas a virgine jures, 75
 Spargentur subitæ per caput omne comæ.
 Anguibz exuitur tenui cum pelle vetustas ;
 Nec faciunt cervos cornua jacta senes.
 Nostra sine auxilio fugiunt bona. carpite florem ;
 Qui, nisi carptus erit, turpiter ipse cadet. 80
 Adde, quod et partus faciunt breviora juventæ
 Tempora. continua messe senescit ager.
 Latmius Endymion non est tibi, Luna, rubori ;
 Nec Cephalus rosæ præda pudenda Deæ.
 Ut Veneri, quem luget adhuc, donetur Adonis ? 85
 Unde habet Ænean Harmonienque suos ?
 Ite per exemplum, genus o mortale, Dearum ;
 Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
 Ut jam decipiant, quid perditis ? omnia constant :
 Mille licet sumant ; deperit inde nihil. 90
 Conteritur ferrum, filices tenuantur ab usu :
 Sufficit, et damni pars caret illa metu.
 Quid vetet adposito lumen de lumine sumi,
 Quisve cavo vastas in mare servet aquas ?
 Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquis : 94
 Quid, nisi quam sumes, dic mihi, perdis aquam ?
 Nec vos prostituit mea vox ; sed vana timere
 Damna vetat. damnis munera vestra carent.
 Sed me flaminibus venti majoris iturum,
 Dum sumus in portu, provehat aura levis. 100

114 P. OVIDII NASONIS

Ordinar a cultu. cultis bene Liber ab uvis
 Provenit ; et culto stat seges alta solo.
 Forma Dei munus : forma quota quæque superbit ?
 Pars vestrum tali munere magna caret.
 Cura dabit faciem : facies neglecta peribit ; 115
 Idaliæ similis sit licet illa Deæ.
 Corpora si veteres non sic coluere puellæ ;
 Nec veteres cultos sic habuere viros.
 Si fuit Andromache tunicas induta valentes ;
 Quid mirum ? duri militis uxor erat. 120
 Scilicet Ajaci conjux ornata venires,
 Cui tegimen septem terga fuere boum ?
 Simplicitas rudis ante fuit : nunc aurea Roma
 Edomiti magnas possidet orbis opes.
 Adspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæque fuerunt ; 115
 Alterius dicas illa fuisse Jovis.
 Curia, concilio quæ nunc dignissima tanto est,
 De stipula, Tatio regna tenente, fuit.
 Quæ nunc sub Phœbo ducibusque Palatia fulgent ;
 Quid, nisi araturis pascua bubus, erant ? 120
 Prisca juvent alios : ego me nunc denique natum
 Gratulor. hæc ætas moribus apta meis.
 Non quia nunc terræ lentum subducitur aurum ;
 Lectaque diverso lictore concha venit.
 Nec quia decrescunt effosso marmore montes : 125
 Nec quia cæruleæ mole fugantur aquæ
 Sed quia cultus adest ; nec nostros mansit in annos
 Rusticitas, priscis illa superstes avis.
 Vos quoque non charis aures onerate lapillis,
 Quos legit in viridi decolor Indus aqua. 130
 Nec prodite graves insuto vestibus auro :
 Per quas nos petitis, sæpe fugatis, opes.
 Munditiis capimur : non sint sine lege capilli.
 Admotæ formam dantque negantque manus.
 Nec genus ornatus unum est : quod quamque decebit,
 Eligat ; et speculum consulat ante suum. 135
 Longa probat facies capitis discrimina pari :
 Sic erat ornatis Laodamia comis.

- Exiguum summa nodum sibi fronte relinqui,
 Ut pateant aures, ora rotunda volunt. 140
- Alterius crines humero jactentur utroque:
 Talis es adsumpta, Phoebe canore, lyra.
 Altera succinctæ religetur more Dianæ:
 Ut solet, attonitas cum petit illa feras.
 Huic decet inflatos laxè jacuisse capillos: 145
 Illa sit adstrictis impedienda comis.
 Hanc placet ornari testudine Cyllenea:
 Sustineat similes fluctibus illa sinus.
- Sed neque ramosa numerabis in ilice glandes;
 Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe feræ; 150
 Nec mihi tot positus numerò comprehendere fas est:
 Adjicit ornatus proxima quæque dies.
 Et neglecta decet multas coma. sæpe jacere
 Hesternam credas; illa repexa modo est.
- Ars casum simulet. sic capta vidit ut urbe 155
 Alcides Iölen, Hanc ego, dixit, amo.
 Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Eue,
 Sustulit in currus, Gnosæ relictæ, suos.
 O quantum indulget vestro Natura decori,
 Quarum sunt multis damna pianda modis! 160
 Nos male detegimur, raptique ætate capilli
 Ut Borea frondes excutiente, cadunt.
 Fœmina canitiem Germanis inficit herbis;
 Et melior vero quæritur arte color.
- Fœmina procedit densissima crinibus emptis; 165
 Proque suis alios efficit ære suos.
 Nec rubor est emisse palam. venire videmus
 Herculis ante oculos, Virgineumque chorum.
- Quid de veste loquar? nec vos, segmenta, requiro;
 Nec quæ bis Tyrio murice, lana, rubes. 170
 Cum tot prædierint pretio leviores colores;
 Quis furor est, census corpore ferre suo?
 Aëris ecce color tum cum sine nubibus aër,
 Nec tepidus pluvias concitat Austro aquas.
- Ecce tibi similis, qui quondam Phryxon et Hellen 175
 Diceris Inoïs eripuisse dolis.

- Hic undas imitatus, habet quoque nomen ab undis :
 Crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
 Ille crocum simulat : croceo velatur amictu
 Roscida luciferos cum Dea jungit equos. 180
- Hic Paphias myrtos : hic purpureas amethystos,
 Albentesve rosas, Threïciamve gruem.
 Nec glandes, Amarylli, tuæ, nec amygdala defunt :
 Et sua velleribus nomina cera dedit.
- Quot nova terra parit flores, cum vere tepenti 185
 Vitis agit gemmas ; pigraque cedit hiems :
 Lana tot, aut plures succos bibit. elige certos :
 Nam non conveniens omnibus omnis erit.
- Pulla decent niveas : Briseïda pulla decebant ;
 Cum rapta est, pulla tum quoque veste fuit. 190
- Alba decent fuscas : albis, Cepheï, placebas,
 Sic tibi vestitæ pressa Seriphos erat.
- Quam pene admonui, ne trux caper iret in alas ;
 Neve forent duris aspera crura pilis !
- Sed non Caucaëa doceo de rupe puellas, 195
 Quæque bibant undas, Myse Calice, tuas.
- Quid, si præcipiam, ne fuscet inertia dentes ;
 Oraque suscepta mane laventur aqua ?
- Scitis et inducta candorem quærere cera ;
 Sanguine quæ vero non rubet ; arte rubet. 200
- Arte, supercilii confinia nuda repletis,
 Parvaque sinceras velat aluta genas.
- Nec pudor est oculos tenui signare favilla ;
 Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
- Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ, 205
 Parvus, sed cura grande libellus opus.
- Hinc quoque præsidium læsæ petitote figuræ :
 Non est pro vestris ars mea rebus iners.
- Non tamen expositas mensa deprendat amator
 Pyxidas: ars faciem dissimulata juvet. 210
- Quem non offendat toto sæx illita vultu,
 Cum fuit in tepidos pondere lapsa sinus ?
- Cesypæ quid redolent, quamvis mittatur Athenis
 Demptus ab immundo vellere succus ovis ?

- Nec coram mixtas cervæ sumpſiſſe medullas, 215
 Nec coram dentes defricuiſſe probem.
 Iſta dabunt faciem ; ſed erunt deformia viſu :
 Multaque, dum fiunt turpia, facta placent.
 Quæ nunc nomen habent operoſi ſigna Myronis,
 Pondus iners quondam, duraque maſſa fuit. 220
 Annulus ut fiat, primo colliditur aurum :
 Quas geritis veſtes, ſordida lana fuit.
 Cum fieret, lapis aſper erat ; nunc nobile ſignum
 Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
 Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus ; 225
 Aptius a ſumma conſpiciare manu.
 Cur mihi nota tuo cauſa eſt candoris in ore ?
 Claude forem thalami, quid rude prodis opus ?
 Multa viros neſcire decet. pars maxima rerum
 Offendat, ſi non interiora tegas. 230
 Aurea quæ pendent ornato ſigna theatro ;
 Inſpice, quam tenuis bractea ligna tegat.
 Sed neque ad illa licet populo, niſi facta, venire :
 Nec niſi ſubmotis forma paranda viris.
 At non peſtendos coram præbere capillos, 235
 Ut jaceant fuſi per tua terga, vetem.
 Illo præcipue, ne ſis moroſa, caveto
 Tempore : nec lapſas ſæpe reſolve comas.
 Tuta ſit ornatrix. odi, quæ fauciat ora
 Unguibus, et rapta brachia figit acu. 240
 Devovet, et dominæ tangit caput illa : ſimulque
 Plorat ad inviſas ſanguinolenta comas.
 Quæ male crinita eſt, cuſtodem in limine ponat ;
 Orneturve Bonæ ſemper in æde Deæ.
 Diſtus eram cuidam ſubito veniſſe puellæ ; 245
 Turbida perverſas induit illa comas
 Hoſtibus eveniat tam fœdi cauſa pudoris ;
 Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
 Turpe pecus mutilum : turpe eſt ſine gramine campus ;
 Et ſine fronde frutex ; et ſine crine caput. 250
 Non mihi veniſtis, Semele, Ledeve, docendæ ;
 Perque fretum falſo, Sîdoni, veſta bove :

- Aut Helene, quam non stulte, Menelæe, reposcis;
 Tu quoque non stulte, Troïe raptor, habes.
 Turba docenda venit, pulchræ turpesque puellæ, 253
 Pluraque sunt semper deteriora bonis.
 Formosæ minus artis opem præceptaque curant :
 Est illis sua dos, forma sine arte potens.
 Cum mare compositum est, securus navita cessat,
 Cum turhet, auxiliis addidet ille suis. 260
 Rara tamen menda facies caret. occule mendas :
 Quamque potes, vitium corporis abde tui.
 Si brevis es, sedeas ; ne stans videre federe :
 Inque tuo jaceas quantulacunque toro.
 Hic quoque, ne possit fieri mensura cubantis, 263
 Insecta lateant fac tibi veste pedes.
 Quæ nimium gracilis, pleno velamina filo
 Sumat : et ex humeris laxus amictus eat.
 Pallida purpureis tangat sua corpora virgis :
 Nigrior ad Pharii confuge piscis opem. 270
 Pes malus in nivea semper celetur aluta :
 Arida nec vinclis crura resolve suis.
 Conveniunt tenues scapulis analectides altis :
 Inflatum circa fascia pectus eat.
 Exiguo signet gestu quodcunque loquetur ; 275
 Cui digiti pingues, et scaber unguis erunt.
 Cui gravis oris odor, nunquam jejuna loquatur ;
 Et semper spatium distet ab ore viri.
 Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
 Dens tibi : ridendo maxima damna feres. 280
 Quis credat ? discunt etiam ridere puellæ :
 Quæritur atque illis hac quoque parte decor.
 Sint modici rictus, sint parvæ utrinque lacunæ ;
 Et summos dentes ima labella tegant.
 Nec sua perpetuo contendant ilia risu : 285
 Sed leve nescio quid scemineumque sonent.
 Est, quæ perverso distorqueat ora cachinno :
 Cum risu læta est altera, flere putes.
 Illa sonat raucum, quiddamque inamabile stridet ;
 Ut rudit ad scabram turpis asella molam. 290

- Quo non ars penetrat ? discunt lacrymare decenter :
 Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
 Quid, cum legitima fraudatur littera voce,
 Blæsaque sit jussu lingua coacta sono ?
 In vitio decor est, quædam male reddere verba : 295
 Discunt posse minus, quam potuere, loqui.
 Omnibus his, quoniam profunt, impendite curam :
 Discite fœmineo corpora ferre gradu.
 Est et in incessu pars non temnenda decoris :
 Adlicit ignotos ille, fugatque viros. 300
 Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
 Excipit ; extensos fertque superba pedes.
 Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
 Ambulat, ingentes varica fertque gradus,
 Sed sit, ut in multis, modus hic quoque. rusticus alter
 Motus ; in incessu mollior alter erit. (3: 5
 Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
 Nuda sit, a læva conspicienda manu.
 Hoc vos præcipue, niveæ, decet. hoc ubi vidi,
 Oscula ferre humero, qua patet, usque libet. 310
 Monstra maris Sirenes erant : quæ voce canora
 Quamlibet admissas detinuere rates.
 His sua Sisyphides auditis pene resolvit
 Corpora. nam fociis illita cera fuit.
 Res est blanda canor : discant cantare puellæ : 315
 Pro facie multis vox sua lena fuit.
 Et modo marmoreis referant audita theatris ;
 Et modo Niliacis carmina lusa modis.
 Nec plestrum dextra, citharam tenuisse sinistra
 Nesciat arbitrio fœmina docta meo. 320
 Saxa ferasque lyra movit Rhodopeius Orpheus,
 Tartareosque lacus, tergeminumq; e canem.
 Saxa tuo cantu, vindex iustissime matris,
 Fecerunt muros officiosa novos.
 Quamvis mutus erat, voci fuisse putatur 325
 Piscis, Arionis fabula nota lyra.
 Disce etiam duplici genalia naulia palma
 Verrere : conveniunt dulcibus illa jocis.

- Sit tibi Callimachi, sit Cōi nota poëtæ,
 Sit quoque vinosi Teïa Musa senis. 330
 Nota sit et Sappho: quid enim lascivius illa?
 Cuive pater vafri luditur arte Getæ.
 Et teneri possis carmen legisse Properti:
 Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum.
 Dictaque Varroni fulvis insignia villis 335
 Vellera, germanæ, Phryxe, querenda tuæ.
 Et profugum Ænean, altæ primordia Romæ;
 Quo nullum Latio clarius extat opus.
 Forsitan et nostrum nomen miscebitur istis;
 Nec mea Lethæis scripta dabuntur aquis. 340
 Atque aliquis dicet, Nostri lege culta magistri
 Carmina, quæ partes instruit ille duas.
 Deve tribus libris, titulus quos signat Amorum,
 Elige, quod docili molliter ore legas.
 Vel tibi composita cantetur Epistola voce; 345
 Ignotum hoc aliis ille novavit opus.
 O ita, Phœbe, velis; ita vos, pia numina vatum,
 Insignis cornu Bacche, novemque Deæ!
 Quis dubitet, quin scire velim saltare puellam;
 Ut moveat posito brachia iussa mero? 350
 Artifices lateris, scenæ spectacula, amantur:
 Tantum mobilitas illa decoris habet.
 Parva monere pudet: talorum ducere jactus
 Ut sciat, et vires, tessera missa, tuas.
 Et modo tres jactet numeros: modo cogitet, apte 355
 Quam subeat partem callida, quamque vocet.
 Cautaque non stulte latronum proelia ludat:
 Unus cum gemino calculus hoste perit.
 Bellatorque sua pressus sine compare bellet;
 Æmulus et cœptum sæpe recurrit iter. 360
 Reticuloque pilæ leves fundantur aperto:
 Nec, nisi quam tolles, ulla movenda pila est.
 Est genus in totidem tenui ratione redactum
 Scriptula, quot menses lubricus annus habet.
 arva tabella capit ternos utrinque lapillos; 365
 In qua vicisse est, continuasse suos.

Mille faceſſe jocos. turpe eſt neſcire puellam
 Ludere : ludendo ſæpe paratur amor
 Sed minimus labor eſt, ſapienter jactibus uti:
 Majus opus, mores compoſuiſſe ſuos. 370
 Dum ſumus incauti, ſtudioque aperimur in ipſo;
 Nudaque per luſus peſtora noſtra patent ;
 Ira ſubit deforme malum, lucrique cupido ;
 Jurgiaque, et rixæ, ſollicituſque dolor.
 Crimina dicuntur : reſonat clamoribus æther : 275
 Invocat iratos et ſibi quiſque Deos.
 Nulla fides ; tabulæque novæ per vota petuntur :
 Et lacrymis vidi ſæpe madere genas.
 Juppiter a vobis tam turpia crimina pellat,
 In quibus eſt ulli cura placere viro. 38
 Hos ignava jocos tribuit Natura puellis :
 Materia ludunt uberiore viri.
 Sunt illis celereſque pilæ, jaculumque, trochique,
 Armaque, et in gyros ire coactus equus.
 Nec vos Campus habet, nec vos gelidiſſima Virgo ; 385
 Nec Thufcus placida devehit amnis aqua.
 At licet, et prodeſt, Pompejas ire per umbras ;
 Virginis ætheriis cum caput ardet equis.
 Viſite laurigero ſacrata Palatia Phœbo :
 Ille Parætonias merſit in alta rates. 390
 Quæque ſoror conjuxque Ducis monumenta pararunt :
 Navalique gener cinctus honore caput
 Viſite turicremas vaccæ Memphitidos aras :
 Viſite conſpicuis terna theatra locis.
 Spectentur tepido maculoſæ ſanguine arenæ ; 395
 Metaque ferventi circueunda rota,
 Quod latet, ignotum eſt : ignoti nulla cupido :
 Fructus abeſt, facies cum bona teſte caret.
 Tu licet et Thamyran ſuperes, et Amœbea cantu ;
 Non erit ignotæ gratia magna lyræ. 400
 Si Venerem Couſ nuſquam potuiſſet Apelles ;
 Merſa ſub æquoreis illa lateret aquis.
 Quid petitur ſacris, niſi tantum fama, poëtis ?
 Hoc votum noſtri ſumma laboris habet.

- Cura Deum fuerunt olim Regumque poetæ : 405
 Præmiaque antiqui magnâ tulere chori.
 Sanctaque majestas, et erat venerabile nomen
 Vatribus : et largæ sæpe dabantur opes.
 Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus :
 Contiguus poni, Scipio magne, tibi. 410
 Nunc ederæ sine honore jacent : operataque doctis
 Cura vigil Mufis nomen inertis habet.
 Sed famæ vigilare juvet. quis nosset Homerum,
 Ilias æternum si latuisset opus ?
 Quis Danaën nosset, si semper clausa fuisset ; 415
 Inque sua turri perlatusset anus ?
 Utilis est vobis, formosæ, turba, puellæ :
 Sæpe vagos ultra limina ferte pedes.
 Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam :
 Et Jovis in multas devolat ales aves. 420
 Se quoque det populo mulier speciosa videndam :
 Quem trahat, e multis forsitan unus erit.
 Omnibus illa locis maneat studiosa placendi :
 Et curam tota mente decoris agat.
 Cuius ubique valet : semper tibi pendeat hamus : 425
 Quo minime credas gurgite, piscis erit.
 Sæpe canes frustra nemorosus montibus errant :
 Inque plagam nullo cervus agente cadit.
 Quid minus Andromedæ fuerat sperare revinctæ,
 Quam lacrymas ulli posse placere suas ? 430
 Funere sæpe viri vir quæritur. ipse solutis
 Crinibus, et fletus non tenuisse, decet.
 Sed vitate viros cultum formamque professor ;
 Quique suas ponunt in statione comas.
 Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis : 435
 Errat, et in nulla sede moratur amor.
 Fœmina quid faciat, cum sit vir levior ipsa ;
 Forsitan et plures possit habere viros ?
 Vix mihi credetis ; sed credite : Troja maneret,
 Præceptis Priami si foret usâ sui. 440
 Sunt qui mendaci specie grassentur amoris,
 Perque aditus tales lucra pudenda petant.

- Nec coma vos fallat liquida nitidissima nardo :
 Nec brevis in rugas cingula pressa suas.
 Nec toga decipiat filo tenuissima : nec si 445
 Annulus in digitis alter et alter erit.
 Forsitan ex horum numero cultissimus ille
 Fur sit ; et uratur vestis amore tuæ.
 Redde meum, clamant spoliatae sæpe puellæ :
 Redde meum, toto voce boante foro. 450
 Has Venus, e templis, multo radiantibus auro,
 Lenta vides lites, Appiadesque tuæ.
 Sunt quoque non dubia quædam mala nomina fama :
 Deceptæ a multis crimen amantis habent :
 Discite ab alterius vestris timuisse querelis : 455
 Janua fallaci nec sit aperta viro.
 Parcite, Cecropides, juranti credere Theseo ;
 Quos faciet testes, fecit et ante, Deos.
 Et tibi, Demophoon, Thesei criminis heres ;
 Phyllide decepta nulla relicta fides. 460
 Si bene promittant, totidem promittite verbis :
 Si dederint, et vos gaudia pacta date.
 Illa potest vigilis flammæ extinguere Vestæ ;
 Et rapere e templis, Inachi, sacra tuis ;
 Et dare mixta viro tritis aconita cicutis ; 465
 Accepto Venerem munere si qua negat.
 Fert animus propius consistere, supprime habenas,
 Musa ; nec admisis excutiare rotis.
 Verba vadam tentent abiectis scripta tabellis ;
 Accipiat missas apta ministra notas 470
 Inspice : quodque leges, ex ipsis collige verbis,
 Fingat, an ex animo, sollicitusque roget.
 Postque brevem rescribe moram. mora semper amantes
 Incitat, exiguum si modo tempus habet.
 Sed neque te facilem juveni promitte roganti : 475
 Nec tamen eduro, quod petit, ore nega.
 Fac timeat speretque simul : quotiesque remittes,
 Spesque magis veniat certa, minorque metus.
 Munda, sed e medio, consuetaque verba, puellæ,
 Scribite. sermonis publica forma placet, 480

Ah quoties dubius scriptis exarsit amator ;
 Et nocuit formæ barbara lingua bonæ !
 Sed quoniam, quamvis vittæ careatis honore,
 Est vobis vestros fallere cura viros ;
 Ancillæ puerive manus ferat apta tabellas : 485
 Pignora nec juveni credite vestra novo.
 Vidi ego pallentes isto terrore puellas
 Servitium miseræ tempus in omne pati.
 Perfidus ille quidem, qui talia pignora servat :
 Sed tamen Ætnæi fulminis instar habet. 490
 Iudice me fraus est concessa, repellere fraudem :
 Armaque in armatos sumere jura sinunt.
 Ducere consue scat multas manus una figuras :
 Ah pereant, per quos ista monenda mihi !
 Nec nisi deletis tutum rescribere ceris : 495
 Ne teneat geminas una tabella manus.
 Fœmina dicatur scribenti semper amator :
 Illa sit in vestris, qui fuit ille, notis.
 Sed libet a parvis animum ad majora referre.
 Plenaque curvato pandere vela sinu ; 500
 Pertinet ad faciem rabidos compescere mores :
 Candida pax homines, trux decet ira feras.
 Ora tument ira ; nigrescunt sanguine venæ ;
 Lumina Gorgoneo sævius igne micant.
 I procul hinc, dixit, non es mihi, tibia, tanti ; 505
 Ut vidit vultus Pallas in amne suos.
 Vos quoque si media speculum spectetis in ira ;
 Cognoscat faciem vix satis ulla suam.
 Nec minus in vultu damnosa superbia vestro :
 Comibus est oculis adliciendus amor. 510
 Odimus immodicos (expertæ credite) fastus :
 Sæpe tacens odii semina vultus habet.
 Spectantem spectæ : ridenti mollia ride.
 Innuet ; acceptas tu quoque redde notas.
 Sic ubi prolusit, rudibus puer ille relictis 515
 Spicula de pharetra promit acuta sua.
 Odimus et mæstas. Tecmessam diligit Ajax :
 Nos, hilarem populum, fœmina læta capit.

- Nunquam ego te, Andromache, nec te, Tecmessa, rogarem,
 Ut mea de vobis altera amica foret. 520
 Credere vix videor, cum cogar credere partu,
 Vos ego cum vestris concubuisse viris.
 Scilicet Ajaci mulier mœstissima dixit,
 Lux mea; quæque solent verba juvare viros?
 Quid vetat a magnis ad res exempla minores 525
 Sumere, nec nomen pertimuisse ducis?
 Dux bonus huic centum commisit vite regendos:
 Huic equites; illi signa tuenda dedit.
 Vos quoque, de nobis quem quisque sit aptus ad usum,
 Inspicite: et certo ponite quemque loco. 530
 Munera det dives: jus qui profitebitur, absit:
 Facundus causam sæpe clientis agat.
 Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum:
 Hic chorus ante alios aptus amare sumus.
 Nos facinus placitæ late præconia formæ: 535
 Nomen habet Nemesis: Cynthia nomen habet.
 Vesper et Eoæ novere Lycordia terræ:
 Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.
 Adde, quod insidiæ sacris a vatibus absunt:
 Et facit ad mores ars quoque nostra suos. 540
 Nec nos ambitio, nec amor nos tangit habendi:
 Contempto colitur lectus et umbra foro.
 Sed facile heremus, validoque perurimur æstu;
 Et nimium certa scimus amare fide.
 Scilicet ingenium placida mollimur ab arte: 545
 Et studio mores convenienter eunt.
 Vatibus Aoniis faciles estote, puellæ:
 Numen inest illis; Piæridesque favent.
 Est Deus in nobis; et sunt commercia cœli:
 Sedibus ætheriis spiritus ille venit. 550
 A doctis pretium scelus est sperare poëtis:
 Me miserum! scelus hoc nulla puella timet.
 Dissimulate tamen, nec prima fronte rapaces
 Este. novus viso casse resistet amans.
 Sed neque victor equum, qui nuper sensit habenas, 555
 Comparibus fretis, artificemque reget.

Nec stabiles annis animos, viridemque juventam
Ut capias, idem limes agendus erit.

Hic rudis, et castris nunc primum notus Amoris,
Qui tetigit thalamos præda novella tuos ;

560

Te solam norit ; tibi semper inhæreat uni :

Cingenda est altis sepihus ista seges :

Effuge rivalem : vinctes, dum sola tenebis :

Non bene cum fociis regna Venulque manent.

Ille vetus miles sensim et sapienter amabit :

565

Multaque tironi non patienda feret.

Nec franget postes, nec sævis ignibus uret ;

Nec dominæ teneras adpetet ungue genas.

Nec scindet tunicasve suas, tunicasve puellæ :

Nec raptus fiendi causa capillus erit.

570

Ista decent pueros, ætate et amore calentes :

Hic fera composita vulnera mente feret.

Ignibus hic lentis uretur, ut humida tæda ;

Ut modo montanis filva recisa jugis.

Certior hic amor est : brevis et foecundior ille :

575

Quæ fugiunt, celeri carpite poma manu.

Omnia tradantur, portas referavimus hosti ;

Et sit in infida prodicione fides.

Quod datur ex facili longum male nutrit amorem :

Miscenda est lætis rara repulsa jocis.

580

Ante fores jaceat : Crudelis janua, clamet :

Multaque submisit, multa misanther agat.

Dulcia non ferimus : succo renovemur amaro :

Sæpe perit ventis obruta cymba suis.

Hoc est, uxores quod non patiatur amari ;

585

Conveniunt illas, cum voluere, viri.

Obde forem ; et duro dicat tibi janitor ore,

Non potes. exclusum te quoque tanget amor.

Ponite jam gladios hebetes ; pugnetur acutis :

Nec dubito, telis quin petar ipse mels.

590

Dum cadit in laqueos captus quoque nuper amator ;

Solum se thalamos speret habere tuos.

Post modo rivalem, partitaque fœdera lecti

Sentiat. has artes tolle ; senescet amor.

Turn bene fortis equus referato carcere currit ; 595
 Cum, quos prætereat, quosque sequatur, habet.
 Quamlibet extinctos injuria suscitât ignes :
 En ego (confiteor) non nisi læsus amo.
 Causa tamen nimium non sit manifesta doloris :
 Pluraque sollicitus, quam sciat, esse putet. 600
 Incitet et ficti tristis custodia servi,
 Et nimium duri cura molesta viri.
 Quæ venit ex tuto, minus est accepta voluptas :
 Ut sis liberior Thaidæ ; finge metus.
 Cum melius foribus possis, admitte fenestra : 605
 Inque tuo vultu signa timentis habe.
 Callida profiliat, dicatque ancilla, Perimus :
 Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
 Admiscenda tamen Venus est secunda timori ;
 Ne tanti noctes non putet esse tuas. 610
 Qua vaser eludi possit ratione maritus,
 Quaque vigil custos, præteriturus eram.
 Nupta virum timeat : rata sit custodia nuptæ :
 Hoc decet : hoc leges jusque pudorque jubent.
 Te quoque servari, modo quam vindicta redemit, 615
 Quis ferat ? ut fallas, ad mea sacra veni.
 Tot licet observent, (adsit modo certa voluntas)
 Quot fuerant Argo lumina ; verba dabis.
 Scilicet obstabit custos, ne scribere possis,
 Sumendæ detur cum tibi tempus aquæ ? 620
 Conscia cum possit scriptas portare tabellas,
 Quas tegat in tepido fascia lata sinu ?
 Cum possit sura chartas celare ligatas ;
 Et vincto blandas sub pede ferre notas ?
 Caverit hæc custos : pro charta conscia tergum 625
 Præbeat ; inque suo corpore verba ferat.
 Tuta quoque est, fallitque oculos e lacte recenti
 Littera : carbonis pulvere tange ; leges.
 Fallet et humiduli quæ fiet acumine lini,
 Et feret occultas pura tabella notas. 630
 Adfuit Acrisio servandæ cura puellæ :
 Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.

Quid faciat custos ; cum sint tot in Urbe theatra ?
 Cum spectet junctos illa libenter equos ?
 Cum sedeat Phariæ sistris operata juvencæ ; 635
 Quoque sui comites ire vetentur, eat ?
 Cum fuget e templis oculos Bona Diva virorum,
 Præterquam si quos illa venire jubet :
 Cum, custode foris tunicas servante puellæ,
 Celent furtivos balnea tuta viros : 640
 Cum, quoties opus est, fallax ægroget amica ;
 Et cedat lecto quamlibet ægra suo :
 Nomine cum doceat, quid agatur, adultera clavis,
 Quasque petas, non det janua sola, vias.
 Fallitur et multo custodis cura Lyæo : 645
 Illa vel Hispano lecta sit uva jugo.
 Sunt quoque quæ faciant altos medicamina somnos ;
 Victaque Lethæa lumina nocte premant.
 Nec male delitiis odiosum conscia tardis
 Detinet ; et longa jungitur ipsa mora. 650
 Quid juvat ambages, præceptaque parca movere ;
 Cum minimo custos munere possit emi ?
 Munera (crede mihi) capiunt hominesque Deosque :
 Placatur donis Juppiter ipse datis.
 Quid sapiens faciat ? stultus quoque munere gaudet : 655
 Ipse vir, accepto munere, mutus erit.
 Sed semel est custos longum redimendus in annum :
 Sæpe dabit, dederit quas semel, ille manus.
 Questus eram (memini) metuendos esse sodales :
 Non tangit solos ista querela viros. 660
 Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent ;
 Et lepus hic aliis exagitandus erit.
 Hæc quoque, quæ præbet lectum studiosa locumque :
 Crede mihi, mecum non semel illa fuit.
 Nec nimium vobis formosa ancilla ministret : 665
 Sæpe vicem dominæ præstitit illa suæ.
 Quo feror insanus ? quid aperto pectore in hostem
 Nitior ; et indicio prodor ab ipse meo ?
 Non avis aucupibus monstrat, qua parte petatur :
 Non docet infestas currere cerva canes. 670

- Viderit utilitas ; præcepta fideliter edam :
 Lemnias gladios in mea fata dabo.
 Efficite (et facile est) ut nos credamus amari :
 Prona venit cupidis in sua vota fides.
 Spectet amabilius juvenem ; suspiret ab imo 675
 Fœmina ; tam fero cur veniatque roget.
 Accedant lacrymæ, dolor et de pellice fictus ;
 Et laniet digitis illius ora suis.
 Jamdudum persuasus erit ; miserebitur ultro :
 Et dicet, Cura carpitur ista mei. 680
 Præcipue, si cultus erit, speculoque placebit,
 Possè suo tangi credet amore Deas.
 Sed te, quæcumque es, moderate injuria turbet ;
 Neu sis audita pellice mentis inops.
 Nec cito credideris. quantum cito credere lædat, 685
 Exemplum vobis non leve Procris erit.
 Est prope purpureos colles florentis Hymetti
 Fons sacer, et viridi cespite mollis humus.
 Silva nemus non alta facit : tegit arbutus herbam :
 Ros maris, et lauri, nigraque myrtus olent. 690
 Nec densæ foliis buxi, fragilesque myricæ,
 Nec tenues cythi, cultaque pinus abest.
 Lenibus impulsæ Zephyris, auraque salubri,
 Tot generum frondes, herbaque summa tremunt.
 Grata quies Cephalo. famulis canibusque relictis 695
 Lassus in hac juvenis sæpe refedit humo.
 Quoque meos releves æstus, cantare solebat,
 Accipienda sinu, mobilis Aura, veni.
 Conjugis ad timidas aliquis male sedulus aures
 Auditos memori detulit ore sonos. 700
 Procris ut accepit nomen, quasi pellicis, Auræ ;
 Excidit : et subito muta dolore fuit.
 Palluit, ut feræ, lectis de vite racemis,
 Pallefcunt frondes, quas nova læsit hiems.
 Quæque suos curvant matura cydonia ramos : 705
 Cornaque adhuc nostris non satis apta cibis.
 Ut rediit animus, tenues a pectore vestes
 Rumpit, et indignas sauciat ungue genas.

Nec mora ; per medias passis furibunda capillis

Evolat, ut thyrsos concita Baccha, vias.

710

Ut prope perventum ; comites in valle relinquit :

Ipse nemus tacito clam pede fortis init.

Quid tibi mentis erat, cum sic male sana lateres,

Procri ? quis attoniti pectoris ardor erat ?

Jam jam venturam, quæcumque erat Aura, putabas 715

Scilicet ; atque oculis probra videnda tuis.

Nunc venisse piget ; neque enim deprendere velles :

Nunc juvat incertus pectora versat amor.

Credere quæ jubeant, locus est, et nomen, et index ;

Et quia amans semper, quod timet, esse putat.

720

Vidit ut oppressam, vestigia corporis, herbam ;

Pulsantur trepidi corde micante sinus.

Jamque dies medius tenues contraxerat umbras ;

Inque pari spatio vesper et ortus erant.

Ecce redit Cephalus silvis Cyllenia proles,

725

Oraque fontana fervida spargit aqua.

Anxia, Procri, lates. solitas jacet ille per herbas ;

Et, Zephyri molles, Auraque, dixit ades.

Ut patuit miseræ jucundus nominis error ;

Et mens, et rediit verus in ora color.

730

Surgit ; et adpositas agitato corpore frondes

Movit, in amplexus uxor itura viri.

Ille feram sonuisse ratus, juveniliter arcum

Corripit : in dextra tela fuere manu.

Quid facis, infelix ? non est fera : supprime tela : 735

Me miserum ! jaculo fixa puella tuo est.

Hei mihi ! conclamat, fixisti pectus amicum :

Hic locus a Cephalo vulnera semper habet.

Ante diem morior, sed nulla pellice læsa :

Hoc faciet positæ te mihi, terra, levem.

740

Nomine suspectas jam spiritus exit in auras :

Labor iô ! chara lumina conde manu.

Ille sinu dominæ morientia corpora mœsto

Sustinet ; et lacrymis vulnera sæva lavat.

Exit, et, incauto paulatim pectore lapsus,

745

Excipitur miseri spiritus ore viri.

- Sed repetamus iter. nudis mihi rebus agendum est,
 Ut tangat portus fessa charina suos.
 Scilicet exspectes, dum te in convivia ducam,
 Et quæras monitas hac quoque parte meos? 750
 Sera veni; positaque decens incede lucerna.
 Grata mora est Veneri: maxima lena mora est.
 Etsi turpis eris, formosa videbere potis:
 Et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
 Carpe cibos digitis; est quiddam gestus edendi: 755
 Ora nec immunda tota perungue manu.
 Neve domi præsume dapes: et desine, citra
 Quam capies paulo, quam potes esse, minus.
 Priamides Helenen avide si spectet edentem,
 Oderit; et dicat, Stulta rapina mea est. 760
 Aptius est, deceatque magis potare puellas:
 Cum Veneris puero non male, Bacche, facis.
 Hoc quoque, qua patiens caput est: animusque pedesque
 Consent: nec, quæ sint singula, bina vide.
 Turpe jacens mulier, multo madefacta Lyæo 765
 Digna est concubitus quolibet illa pati.
 Nec somnis posita tutum succumbere mensa:
 Per somnos fieri multa pudenda solent.
 Ulteriora pudet docuisse: sed alma Dione,
 Præcipue nostrum est, quod pudet, inquit, opus. 770
 Nota sibi sint quæque: modos a corpore certos
 Sumite. non omnes una figura decet.
 Quæ facie præsignis eris, resupina jaceto:
 Spectentur tergo, queis sua terga placent.
 Milanion humeris Atalantes crura ferebat: 775
 Si bona sunt, hoc sunt accipienda modo.
 Parva vehatur equo: quod erat longissima, nunquam
 Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
 Strata premat genibus, paulum cervice reflexa,
 Fœmina, per longum conspicienda latus. 780
 Cui semur est juvenile, carent cui pectora menda,
 Stet vir, in obliquo fusa sit ipsa toro.
 Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleia mater,
 Solvere: et effusus colla reflecte comis.

Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit, 785
 Ut celer averſis utere Parthus equis.
 Mille modi Veneris. ſimplex minimique laboris :
 Cum jacet in dextrum ſemiſupina latus.
 Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Ammon,
 Vera magis vobis quam mea Muſa, canent. 790
 Si qua fides arti, quam longo fecimus uſu ;
 Credite : præſtabunt carmina noſtra fidem.
 Sentiat ex imis Venerem reſoluta medullis
 Fœmina : et ex æquo res juvet illa duos.
 Nec blandæ voces, jucundaque murmura ceſſent : 795
 Nec taceant mediis improba verba jocis.
 Tu quoque, cui Veneris ſenſum natura negavit,
 Dulcia mendaci gaudia finge ſono.
 Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella es ;
 Quo pariter debent fœmina virque frui. 800
 Tantum, cum finges ; ne ſis manifeſta caveto :
 Effice per motum luminaque ipſa fidem.
 Quod juvet : et voces et anhelitus arguat oris :
 Ah pudet ! arcana pars habet iſta notas.
 Gaudia poſt Veneris quæ poſcet munus amantem, 805
 Ipſa ſuas nolet pondus habere preces.
 Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris :
 Aptius in veſtro corpore multa latent.
 Luſus habet finem : cynis deſcendere tempus,
 Duxerunt collo qui juga noſtra ſuo. 810
 Ut quondam juvenes, ira nunc mea turba puellæ
 Inſcribant ſpoliis, Naſo magiſter erat.

ARTIS AMATORIÆ FINIS.

P. OVIDII NASONIS
REMEDIORUM
AMORIS

LIBER UNICUS.

L Egerat hujus Amor titulum nomenque libelli :
    Bella mihi, video, bella parantur, ait.
Parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido,
    Tradita qui toties, te duce, signa tuli.
Non ego Tydides, a quo tua faucia mater
    In liquidum rediit æthera Martis equis. 5
Sæpe tepent alii juvenes : ego semper amavi.
    Et si, quid faciam nunc quoque, quæris ; amo.
Quin etiam docui, qua possis arte parari :
    Et quod nunc ratio est, impetus ante fuit. 10
Nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes :
    Nec nova præteritum Musa retexit opus.
Si quis amat, quod amare juvat, feliciter ardens
    Gaudeat, et vento naviget ille suo.
At, si quis male fert indignæ regna puellæ,
    Ne pereat, nostræ sentiat artis opem. 15
Cur aliquis, collum laqueo nodatus ab arcto,
    E trabe sublimi triste pendit onus ?
Cur aliquis rigido fodit sua viscera ferro ?
    Invidiam cædis, pacis amator, habes. 20
Qui, nisi defierit, misero periturus amore est,
    Definat : et nulli funeris auctor eris.
Et puer es ; nec te quidquam, nisi ludere, oportet :
    Lude : decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis : 25
    Sed tua lethifero sanguine tela carent.

Vitricus et gladiis et acuta dimicet hasta ;
 Et victor multa cæde cruentus eat.
 Tu cole maternas, tuto quibus utimur, artes :
 Et quarum vitio nulla fit orba parens. 30
 Effice nocturna frangatur janua rixa ;
 Et tegat ornatas multa corona fores.
 Fac coëant furtim juvenes, timidæque puellæ :
 Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
 Et modo blanditias, rigido modo jurgia posti 35
 Dicat ; et exclusus flebile cantet amans.
 His lacrymis contentus eris sine crimine mortis :
 Non tua fax avidos digna subire rogos.
 Hæc ego. movit Amor gemmatas aureus alas ;
 Et mihi, Propositum perfice, dixit, opus. 40
 Ad mea, decepti Juvenes, præcepta venite ;
 Quos suus ex omni parte sefellit amor.
 Discite sanari, per quem didicistis amare :
 Una manus vobis vulnus opemque feret.
 Terra salutares herbas, eademque nocentes, 45
 Nutrit ; et urticæ proxima sæpe rosa est.
 Vulnus in Herculeo quæ quondam fecerat hoste,
 Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
 Sed quæcumque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
 Credite. diversis partibus arma damus. 50
 E quibus ad vestros si quid non pertinet usus ;
 Attamen exemplo multa docere potest.
 Utile propositum, sævas extinguere flammæ ;
 Nec servum vitii pectus habere sui.
 Vixisset Phyllis, si me foret usæ magistro ; 55
 Et per quod novies, sæpius isset iter.
 Nec moriens Dido summa vidisset ab arce
 Dardanidas vento vela dedisse rates.
 Nec dolor armasset contra sua viscera matrem ;
 Quæ focii damno sanguinis ulta virum est. 60
 Arte mea Tereus, quamvis Philomela placeret,
 Per facinus fieri non meruisset avis.
 Da mihi Pasiphaën ; jam tauri ponet amorem :
 Da Phædræ ; Phædræ turpis abibit amor.

Redde Parin nobis ; Helenen Menelaus habebit : 65
 Nec manibus Danaïs Pergama victa cadent.
 Impia si nostros legisset Scylla libellos ;
 Hæsisset capiti purpura, Nise, tuo.
 Me duce, damnosas; homines, compescite curas :
 Rectaque cum sociis, me duce, navis eat. 70
 Naso legendus erat, tunc cum didicistis amare ;
 Idem nunc vobis Naso legendus erit.
 Publicus adfertor dominis oppressa levabo
 Pectora : vindictæ quisque favete suæ.
 Te precor, arcitenens, adsit tua laurea nobis, 75
 Carminis, et medicæ, Phœbe, repertor opis.
 Tu pariter vati, pariter succurre medenti :
 Utraque tutelæ subdita cura tuæ.
 Dum licet, et modici tangunt præcordia motus ;
 Si piget, in primo limine siste pedem. 80
 Opprime, dum nova sunt, subiti mala semina morbi ;
 Et tuus, incipiens ire, resistat equus.
 Nam mora dat vires, teneras mora percoquit uvas :
 Et validas segetes, quod fuit herba, facit.
 Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras, 85
 Quo posita est primum tempore, virga fuit.
 Tum poterat manibus summa tellure revelli ;
 Nunc stat in immensum viribus aucta suis.
 Quale sit id, quod amas, celeri circumspice mente :
 Et tua læsuro subtrahe colla iugo. 90
 Principiis obsta. sero medicina paratur,
 Cum mala per longas convaluere moras.
 Sed propera : nec te venturas differ in horas :
 Qui non est hodie, cras minus aptus erit.
 Verba dat omnis amor, reperitque alimenta morando : 95
 Optima vindictæ proxima quæque dies.
 Flumina pauca vides de magnis fontibus orta :
 Plurima collectis multiplicantur aquis.
 Si cito sensisses, quantum peccare parares,
 Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos. 100
 Vidi ego, quod primo fuerat sanabile, vulnus
 Dilatum longæ damna tulisse moræ.

136 P. OVIDII NASONIS

- Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus adfidue, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ serpunt in viscera flammæ; 105
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore sedit amor;
Majus opus superest: sed non, quia serior ægro
Advocor, ille mihi destituendus erit. 110
Quam læsus fuerat partem Perantius heros,
Certa debuerat præsecuisse manu.
Post tamen hic multos sanatus creditur annos
Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modo nascentes properabam pellere morbos, 115
Admoveo tardam nunc tibi lentus opem.
Aut nova, si possis, sedare incendia tentes:
Aut ubi per vires procubuerunt suas.
Cum furor in cursu est; currenti cede furori:
Difficiles aditus impetus omnis habet. 120
Stultus, ab obliquo qui cum descendere possit,
Pugnat in adversas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte
Respuit, atque odio verba monentis habet.
Adgrediar melius tunc, cum sua vulnera tangi 125
Jam finet, et veris vocibus aptus erit
Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco.
Cum dederit lacrymas, animumque expleverit ægrum;
Ille dolor verbis emoderandus erit. 130
Temporis ars medicina fere est. data tempore profunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando;
Temporibus si non adgrediare suis.
Ergo, ubi visus eris nostræ medicabilis arti, 135
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciunt: hæc, ut fecere, tuentur:
Hæc sunt jucundi causa cibisque mali.
Otia si tollas, periire Cupidinis arcus,
Contemptæque jacent, et sine luce, faces. 140

Quam platanus vino gaudet, quam populus unda,
 Et quam limosa canna palustris humo ;
 Tam venus otia amat. quid finem quaeris amoris,
 (Cedit amor rebus) res age : tutus eris.
 Languor, et immodici sub nullo vindice somni, 145
 Aleaque, et multo tempora quassa mero,
 Eripiunt omnes animis sine vulnere nervos :
 Adfluit incautis infidiosus Amor.
 Desidiam puer ille sequi solet. odit agentes :
 Da vacuae menti, quo teneatur, opus. 150
 Sunt fora : sunt leges : sunt, quos tuearis, amici :
 Vade per urbanae candida castra togae.
 Vel tu sanguinei juvenilia munera Martis
 Suscipe. deliciae jam tibi terga dabunt.
 Ecce fugax Parthus, magni nova causa triumpho, 155
 Jam videt in campis Caesaris arma suis.
 Vince Cupidineas pariter Parthasque sagittas :
 Et refer ad patrios bina trophaea deos
 Ut semel Aetola Venus est a cuspide laesa ;
 Mandat amatori bella gerenda suo. 160
 Quaeritis, Aegithus quare sit factus adulter ?
 In promptu causa est : desidiosus erat.
 Pugnabant alii tardis apud Ilion armis :
 Transfulerat vires Graecia tota suas.
 Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat ; 165
 Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
 Quod potuit, ne nil illic ageretur, amavit :
 Sic venit ille puer : sic puer ille manet.
 Rura quoque oblectant animos, studiumque colendi :
 Quaelibet huic curae cedere cura potest. 170
 Colla jube domitos oneri supponere tauros ;
 Sauciet ut duram vomer aduncus humum.
 Obrue versata Cerealia femina terra,
 Quae tibi cum multo scenore reddat ager.
 Adspice curvatos pomorum pondere ramos ; 175
 Ut sua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
 Adspice jucundo labentes murmure rivos :
 Adspice tondentes fertile gramen oves.

- Ecce petunt rupes, præruptaque faxa, capellæ:
 Jam referent hædis ubera plena suis. 180
- Pastor inæquali modulatur arundine carmen:
 Nec defunt comites, sedula turba, canes.
- Parte sonant alia silvæ mugitibus altæ;
 Et queritur vitulum mater abesse suum.
- Quid cum suppositas fugiunt examina taxos, 185
 Ut relevent dempti vimina torta favi?
- Poma dat autumnus: formosa est messibus æstas:
 Ver præbet flores: igne levatur hiems.
- Temporibus certis maturam rusticus uvam
 Deligit; et nudo sub pede musta fluunt: 190
- Temporibus certis defectas adligat herbas;
 Et tonsam raro pectine verrit humum.
- Ipse potes riguis plantam deponere in hortis:
 Ipse potes rivos ducere lenis aquæ.
- Venerit insitio; fac ramum ramus adoptet: 195
 Stetque peregrinis arbor operata comis.
- Cum semel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
 Debilibus pennis irritus exit Amor.
- Vel tu venandi studium cole. sæpe recessit
 Turpiter a Phœbi victa sorore Venus. 200
- Nuncleporem pronum catulo sectare sagaci:
 Nunc tua frondosis retia tende jugis.
- Aut pavidos terre varia formidine cervos:
 Aut cadat adversa cuspide fossus aper.
- Nocte fatigatum somnus, non cura puellæ, 205
 Excipit; et pingui membra quiete levat.
- Lenius est studium, studium tamen, alite capta,
 Aut lino, aut calamis præmia parva sequi.
- Vel, quæ piscis edax avido male devoret ore,
 Abdere supremis æra recurva cibis. 210
- Aut his, aut aliis, donec dediscis amare,
 Ipse tibi furtim decipiendus eris.
- Tu tantum i, quamvis firmis retinebere vinclis,
 I procul, et longas carpere perge vias.
- Flebis, ut occurreret desertæ nomen amicæ: 215
 Stabit et in media pes tibi sæpe via.

Sed quanto minus ire voles, magis ire memento :
 Perfer : et invitos currere coge pedes.
 Nec pluvias vites : nec te peregrina morentur
 Sabbata ; nec damnis Allia nota suis. 220
 Nec quot transferis, sed quot tibi, quære, supersint
 Millia : nec, maneat ut prope, finge moras.
 Tempora nec numera : nec crebro respice Romam :
 Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.
 Dura aliquis præcepta vocet mea ; dura fatemur 225
 Esse : sed, ut valeas, multa dolenda feres.
 Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros
 Æger ; et oranti mensa negata mihi.
 Ut corpus redimas, ferrum patieris et ignes ;
 Arida nec sitiens ora levabis aqua ; 230
 Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis ?
 At pretium pars hæc corpore majus habet.
 Sed tamen est artis strictissima janua nostræ ;
 Et labor est unus tempora prima pati.
 Adspicis, ut pressos urant juga prima juvencos ? 235
 Et nova velocem cingula lædat equum ?
 Forsitan a Laribus patriis exire pigebit :
 Sed tamen exibis : deinde redire voles.
 Nec te Lar patrius, sed amor revocabit amicæ,
 Prætendens culpæ splendida verba suæ. 240
 Cum semel exieris, centum solatia curæ
 Et rus, et comites, et via longa dabunt.
 Nec satis esse puta discedere : lentus abesto ;
 Dum perdat vires, sitque sine igne, cinis.
 Quod nisi firmata properabis mente reverti, 245
 Inferet arma tibi sæva rebellis Amor.
 Quid ? quod, ut absueris, avidus sitiensque redibis ;
 Et spatium damno cesserit omne tuo ?
 Viderit, Hæmonia si quis mala pabula terræ,
 Et magicas artes posse juvare putat. 250
 Ita veneficii vetus est via, noster Apollo
 Innocuam sacro carmine monstrat opem.
 Me duce non tumulo prodire jubebitur umbra :
 Non anus infami carmine rumpet humum.

- Non seges ex aliis alios transibit in agros : 255
 Nec subito Phœbi pallidus orbis erit.
 Ut solet, æquoreas ibit Tiberinus in undas :
 Ut solet, in niveis Luna vehetur equis.
 Nulla recantatas deponent pectora curas ;
 Nec fugiet vivo sulfure victus amor. 260
 Quid te Phasiacæ juverunt gramina terræ,
 Cum cuperes patria, Colchi, manere domo ?
 Quid tibi profuerunt, Circe, Perseïdes herbæ,
 Cum sua Neritias abstulit aura rates ?
 Omnia fecisti, ne calidus hospes abiret : 265
 Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
 Omnia fecisti, ne te ferus ureret ignis :
 Longus at invito pectore sedit amor.
 Vertere quæ poteras homines in mille figuras :
 Non poteras animi vertere jura tui. 270
 Diceris his etiam, cum jam discedere vellet,
 Dulichium verbis detinuisse ducem :
 Non ego, quod primo (memini) sperare solebam,
 Jam precor, ut conjux tu meus esse velis.
 Et tamen, ut conjux essem tua, digna videbar : 275
 Quod Dea, quod magni filia Solis eram.
 Ne properes oro : spatium pro munere posco :
 Quid minus optari per mea vota potest ?
 Et freta mota vides ; et debes illa timere :
 Utilior velis postmodo ventus erit. 280
 Quæ tibi causâ fugæ ? non hic nova Troja refurgit :
 Non alius socios Rhesus ad arma vocat.
 Hic amor, hic pax est ; in qua male vulneror una :
 Totaque sub regno terra futura tuo est.
 Illa loquebatur : navem solvebat Ulysses : 285
 Irrita cum velis verba tulere Noti.
 Ardet, et adsuetas Circe decurrit ad artes :
 Nec tamen est illis attenuatus amor.
 Ergo age, quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
 Deme beneficiis carminibusque fidem. 290
 Si te causâ potens domina retinebit in Urbe ;
 Accipe, consilium quod sit in Urbe meum.

- Optimus ille fuit vindex, lædētia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitque semel.
- Si cui tantum animi est, illum mirabor et ipse : 295
Et dicam, Monitis non eget iste meis.
- Tu mihi, qui, quod amas, ægre dediscis amare ;
Nec potes, et velles posse, docendus eris.
- Sæpe refer tecum sceleratæ regna puellæ ;
Et pone ante oculos omnia damna tuos. 300
- Illud et illud habet : nec ea contenta rapina
Sub titulum nostros misit avara lares.
- Sic mihi juravit : sic me jurata fefellit :
Ante suam quoties passa jacere forem !
- Diligit ipsa alios : a me fastidit amari : 305
Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet !
- Hæc tibi per totos inacescant omnia sensus :
Hæc refer : hinc odii semina quære tui.
- Atque utinam possis etiam facundus in illis
Esse ! dole tantum ; sponte difertus eris. 310
- Hæserat in quadam nuper mea cura puella :
Conveniēns animo non erat illa meo.
- Curabar propriis æger Podalirius herbis :
Et (fateor) medicus turpiter æger eram.
- Profuit assidue vitiis insistere amicæ. 315
Idque mihi factum sæpe salubre fuit.
- Quam mala sunt nostræ, dicebam, crura puellæ !
Nec tamen, ut verum consiteamur, erant.
- Brachia quam non sunt nostræ formosa puellæ !
Nec tamen, ut verum consiteamur, erant. 320
- Quam brevis est ! nec erat, quam multum poscit amantem ?
Hinc odio venit maxima causa meo.
- Et mala sunt vicina bonis. errore sub illo
Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.
- Quam potes, in pejus dotes desicte puellæ : 325
Judiciumque brevi limite falle tuum.
- Turgida, si plena est ; si fusca est, nigra vocetur :
In gracili macies crimen habere potest.
- Et poterit dici petulans, quæ rustica non est :
Et poterit dici rustica, si qua proba est. 330

- Quin etiam, quacunque caret tua scemina dote,
 Hanc moveat, blandis usque precare sonis.
 Exige quod cantet, si qua est sine voce puella :
 Fac fallet, nescit si qua movere manum.
 Barbara sermone est ; fac tecum multa loquatur : 335
 Non didicit chordas tangere ; posce lyram.
 Durius incedit ; fac ambulet omne papillae
 Pectus habent tumidae ; fascia nulla tegat.
 Si male dentata est ; narra, quod rideat, illi :
 Mollibus est oculis, quod fleat illa, refer. 340
 Proderit et subito, cum se non finxerit ulli,
 Ad dominam celeres mane tulisse gradus.
 Auferimur cultu : gemmis auroque teguntur
 Omnia. pars minima est ipsa puella sui.
 Sæpe, ubi sit, quod ames, inter tam multa requiras : 345
 Decipit hac oculos ægide dives Amor.
 Improvisus ades ; deprendes tutus inermem :
 Infelix vitiis excidet illa suis.
 Nec tamen huic nimium præcepto credere tutum est ;
 Fallit enim multos forma sine arte decens. 350
 Tum quoque, cum positis sua collinet ora venenis,
 Ad dominae vultus (nec pudor obstat) eas.
 Pyxidas invenies, et rerum mille colores ;
 Et fluere in tepidos cœsypa lapsa sinus.
 Illa tuas redolent, Phineu, medicamina mensas : 355
 Non semel hinc stomacho nausea facta meo.
 Nunc tibi, quæ medio Veneris præstentur in usu,
 Eloquar. ex omni parte fugandus amor.
 Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere : sed tu
 Ingenio verbis concipe plura meis. 360
 Nuper enim nostros quidam carpere libellos ;
 Quorum censura Musa proterva mea est.
 Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe ;
 Quod volet, impugnent unus et alter opus.
 Ingenium magni detrectat Livor Homeri : 365
 Quisquis es, ex illo, Zoïle, nomen habes.
 Et tua sacrilegæ laniarunt carmina linguæ,
 Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.

- Summa petit livor : perfiant altissima venti :
 Summa petunt dextra fulmina missa Jovis. 370
 At tu, quicumque es, quem nostra licentia lædit ;
 Si sapias, ad numeros exige quodque suos.
 Fortia Mæonio gaudent pede bella referri.
 Deliciis illic quis locus esse potest ?
 Grande sonant Tragici ; Tragicos decet ira cothurnos :
 Versibus e mediis foccus habendus erit. (375
 Liber in adversos hostes stringatur lãmbus ;
 Seu celer, extremum seu trahat ille pedem.
 Blanda pharetratos Elegeïa cantet Amores :
 Et levis arbitrio ludat amica suo. 380
 Callimachi numeris non est dicendus Achilles :
 Cydippe non est oris, Homere, tui.
 Quis ferat Andromaches peragentem Thaidã partes ?
 Peccat, in Andromache Thaidã si quis agat.
 Thais in arte mea : lascivia libera nostra est : 385
 Nil mihi cum vitia : Thais in arte mea est.
 Si mea materiæ respondet Musa jocosæ,
 Vicimus, et falsi criminis acta rea est.
 Rumpere, Livor edax ; jam magnum nomen habemus :
 Majus erit ; tantum, quo pede cœpit, eat. 390
 Sed nimium properas : vivam modo ; plura dolebis :
 Et capiant animi carmina multa mei.
 Nam juvat, et studium famæ mihi crescit honoræ :
 Principio clivi vester anhelat equus.
 Tantum se nobis Elegi debere fatentur ; 395
 Quantum Virgilio nobile debet opus.
 Hactenus Invidiæ respondimus. attrahe lora
 Fortius ; et gyro curre, pœta, tuo.
 Ergo ubi concubitus, et opus juvenile petetur ;
 Et prope promissæ tempora noctis erunt ; 400
 Gaudia ne dominæ, pleno si pectore sumes,
 Te capiant ; in eas quamlibet ante velim.
 Quamlibet invenias, in qua tibi prima voluptas
 Desinat : a prima proxima segnis erit.
 Sustentata Venus gratissima. frigore soles, 405
 Sole juvant umbræ : grata sit unda siti.

Et pudet, et dicam, Venerem quoque junde figura ;
 Qua minime jungi, quaque decere potest.
 Nec labor efficere est. raræ tibi vera fatentur :
 Et nihil est, quod se dedecuisse putent. 410
 Tunc etiam jubeo totas aperire fenestras,
 Turpiaque admisso membra notare die.
 At, simul ad metas venit finita voluptas,
 Lassaque cum tota corpora mente jacent ;
 Dum piget, et nullam malis tetigisse puellam, 415
 Tacturusque tibi non videre diu ;
 Tunc animo signa, quodcunque in corpore mendæ est :
 Luminaque in vitiis illius usque tene.
 Forsitan hæc aliquis (nam sunt quoque) parva vocabit :
 Sed, quæ non profunt singula, multa juvant. 420
 Parva necat morfu spatiosum vipera taurum :
 A cane non magno sæpe tenetur aper.
 Tu tantum numero pugna ; præceptaque in unum
 Contrahe : de multis grandis acervus erit.
 Sed quoniam mores totidem, totidemque figuræ ; 425
 Non sunt judiciis omnia danda meis.
 Quo tua non possunt offendi pectora facto ;
 Forsitan hoc alio judice crimen erit.
 Ille quod obscænas in aperto corpore partes
 Viderat ; in cursu qui fuit, hæsit amor : 430
 Ille quod, a Veneris rebus surgente puella,
 Vidit in immundo signa pudenda toro.
 Luditis o, si quos potuerunt ista movere.
 Adflarant tepidæ pectora vestra faces.
 Attrahet ille puer contentos fortius arcus : 435
 Saucia majorem turba petetis opem.
 Quid ? qui clam latuit reddente obscæna puella ;
 Et vidit, quæ mos ipse videre vetat ?
 Dî melius, quam nos moneamus talia quenquam !
 Ut profint, non sunt experienda tamen. 440
 Hortor et, ut pariter binas habeatis amicas :
 Fortior est, plures si quis habere potest.
 Secta bipartito cum mens discurrit utroque :
 Alterius vires subtrahit alter amor.

REMEDIA AMORIS.

145

- Grandia per multos tentantur flumina rivos,
 Cassaque seducto stipite flamma perit. 445
- Nec fatis una tenet ceratas anchora puppes :
 Non fatis est liquidis unicus hamus aquis.
- Qui sibi jam pridem solatia bina paravit ;
 Jam pridem summa victor in arce fuit. 450
- At tibi, qui dominæ fueris male creditus uni,
 Nunc saltem novus est inveniendus amor.
- Paliphaës Minos in Procride prodidit ignes :
 Cessit ab Idæa conjugē victa prior.
- Amphilochi frater ne Phegida semper amaret,
 Callirhoë fecit parte recepta tori. 455
- Et Parin CEnonie summos tenuisset ad annos,
 Si non CEBalia pellice læsa foret.
- Conjugis Odrysi placuisset forma tyranno :
 Sed melior clausæ forma sororis erat. 460
- Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat ?
 Successore novo vincitur omnis amor.
- Fortius e multis mater desiderat unum ;
 Quam cui flens clamat, Tu mihi solus eras.
- Ac ne forte putes nova me tibi cedere jura ;
 (Atque utinam inventi gloria nostra foret !) 465
- Vidit id Atrides. quid enim non ille videret,
 Cujus in arbitrio Græcia tota fuit ?
- Marte suo captam Chryseïda victor amabat :
 At senior stulte flebat ubique parens. 470
- Quid lacrymas, odiosæ senex ? bene convenit illis :
 Officio natam lædis, inepte, tuo.
- Quam postquam reddi Calchas, ope tutus Achillis,
 Jusserat, et patria est illa recepta domo ;
- Est, ait Atrides, illi quam proxima forma ;
 Et, si prima sinat syllaba, nomen idem : 475
- Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles :
 Si minus ; imperium sentiat ille meum.
- Quod si quis vestrum factum hoc incusat, Achivi ;
 Est aliquid valida sceptrā tenere manu. 480
- Nam, si Rex ego sum, nec mecum dormiet illa,
 In mea Therſites regna, licebit, eat.

- Dixit ; et hanc habuit solatia magna prioris :
 Et prior est cura curâ sepulta nova.
- Ergo adsume novas, auctore Agamemnone, flammas ; 485
 Ut tuus in bivio distineatur amor.
- Queris, ubi invenias ? artes, i, perlege nostras :
 Plena puellarum jam tibi navis eat.
- Quod si quid præcepta valent mea, si quid Apollo
 Utile mortales perdocet ore meo ; 490
- Quamvis infelix media torreberis Ætna ;
 Frigidior glacie fac videre tuæ.
- Et sanum simula ; ne, si quid forte dolebis,
 Sentiat : et ride, cum tibi flendus eris.
- Non ego te jubeo medias abrumpere curas : 495
 Non sunt imperii tam fera jura mei.
- Quod non es, simula ; positosque imitare furores :
 Sic facies vere, quod meditatus eris.
- Sæpe ego ne biberem, volui dormire videri :
 Dum videor, somno lumina victa dedi. 500
- Deceptum risi, qui se simulabat amare ;
 In laqueos auceps decideratque suos.
- Intrat amor mentes usu : dediscitur usu :
 Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
- Dixerit, ut venias pacta tibi nocte, venito : 505
 Veneris, et fuerit janua clausa ; feras.
- Nec dic blanditias, nec fac convicia posti,
 Nec latus in duro limine pone tuum.
- Postera lux aderit ; careant tua verba querelis :
 Et nulla in vultu signa dolentis habe. 510
- Jam ponat fastus, cum te languere videbit :
 Hoc etiam nostra munus ab arte feres.
- Te quoque fallit amor, dum sit tibi finis amandi :
 Propositis frænis sæpe repugnat equus.
- Utilitas lateat ; quod non proficere fiet. 515
 Quæ nimis adparent retia, vitat avis.
- Ne sibi tam placeat, quo te contemnere possit ;
 Summe animos : animis cedat ut illa tuis.
- Janua forte patet ; quamvis revocabere, transi :
 Est data nox ; dubita nocte venire data. 520

- Possit pati facile est ; tibi ni sapientia desit :
 Promptius e facili gaudia ferre licet.
 Et quisquam præcepta potest mea dura vocare ?
 En etiam partes conciliantis ago.
 Nam, quoniam variant animi, variamus et artes : 525
 Mille mali species, mille salutis erunt.
 Corpora vix ferro quædam sanantur acuto :
 Auxilium multis succus et herba fuit.
 Mollior es, nec abire potes, victusque teneris ;
 Et tua sævus Amor sub pede colla premit ; 530
 Desine luctari ; referant tua carbasa venti :
 Quæque vocant fluctus, hac tibi remus eat.
 Explenda est sis ista tibi, qua perditus ardes :
 Cedimus : in medio jam licet amne bibas.
 Sed bibe plus etiam, quam quod præcordia poscunt : 535
 Guttare fac pleno sumpta redundet aqua.
 Perfruere usque tua, nullo prohibente, puella :
 Illa tibi noctes auferat, illa dies.
 Tædia quære. mali faciunt et tædia finem.
 Jam quoque, cum credas posse carere, mane. 540
 Dum bene te cumules, et copia tollat amorem ;
 E fastidita non juvet iste domo.
 Fit quoque longus amor, quem dissidentia nutrit :
 Hunc tu si quæres ponere ; pone metum.
 Qui timet, ut sua sit, ne quis sibi detrahat illam ; 545
 Ille Machaonia vix ope sanus erit.
 Plus amat e natis mater plerumque duobus,
 Pro cuius reditu, quod gerit arma, timet.
 Est prope Collinam templum venerabile portam :
 Imposuit templo nomina celsus Eryx. 550
 Est illic Lethæus Amor, qui pectora sanat ;
 Inque suas gelidam lampadas addit aquam.
 Illic et juvenes votis obliviam poscunt :
 Et si qua est duro capta puella viro.
 Is mihi sic dixit : (dubito, verusne Cupido 555
 An somnus fuerit : sed puto somnus erat.)
 O qui sollicitos modo das, modo demis, amores,
 Adjice præceptis hoc quoque, Naso, tuis.

- Ad mala quisque animum referat sua ; ponet amorem :
 Omnibus illa Deus plusve minusve dedit. 560
- Qui Puteal Janumque timet, celeresque Calendas,
 Torqueat hunc æris mutua summa sui.
- Cui pater est durus, votis ut cetera cedant,
 Huic pater ante oculos durus habendus erit.
- Hic male dotata pauper cum conjuge vivit : 565
 Uxorem fato credat obesse suo.
- Est tibi rure bono generosæ fertilis uvæ
 Vineæ : ne nascens uva sit usta time.
- Illa habet in reditu navim : mare semper iniquum
 Cogitet, et damno littora fœda suo. 570
- Filius hunc miles, te filia nubilis angant.
 Et quis non causas mille doloris habet ?
- Ut possis odisse tuam, Pari, funera fratrum
 Debueras oculis substituïsse tuis.
- Plura loquebatur ; placidum puerilis imago 575
 Destituit somnum ; si modo somnus erat.
- Quid faciam ? media navim Palinurus in unda
 Deferit. ignotas cogor inire vias.
- Quisquis amas (loca sola nocent) loca sola caveto :
 Quo fugis ? in populo tutior esse potes. 580
- Non tibi secretis (augent secreta furores)
 Est opus : auxilio turba futura tibi est.
- Tristis eris, si solus eris : dominæque relictæ
 Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
- Tristior idcirco nox est, quam tempora Phœbi : 585
 Quæ relevet luctus, turba sodalis abest.
- Nec fuge colloquium : nec sit tibi janua clausa :
 Nec tenebris vultus siebilis abde tuos.
- Semper habe Pyladen, qui consoletur Oresten :
 Hic quoque amicitia non levis usus erit. 590
- Quid nisi secretæ læserunt Phyllida silvæ ?
 Certa necis causa est : incommitata fuit.
- Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
 Ire solet fufis barbara turba comis.
- Et modo, qua poterat longum spectabat in æquor : 595
 Nunc in arenosa lassâ jacebat humo.

Perfide Demophoon, furdas clamabat ad undas :
 Ruptaque singultu verba dolentis erant.
 Limes erat tenuis, longa subnubilus umbra :
 Quo tulit illa suos ad mare sæpe pedes. 600
 Nona terebatur miseræ via. Videris, inquit :
 Et spectat zonam pallida facta suam.
 Adspicit et ramos : dubitat, refugitque quod audet :
 Et timet : et digitos ad sua colla refert.
 Sithoni, tunc certe vellem non sola fuisses ; 605
 Non flesses positis Phyllida, silva, comis.
 Phyllidis exemplo nimium secreta timete,
 Læse vir a domina, læsa puella viro.
 Præstiterat juvenis, quidquid mea Musa jubebat :
 Inque suæ portu pene salutis erat. 610
 Recidit, ut cupidos inter devenit amantes :
 Et, quæ condiderat, tela resumpsit Amor.
 Si quis amas, nec vis ; facito contagia vites :
 Hæc etiam pecori sæpe nocere solent.
 Dum spectant oculi læsos, læduntur et ipsi : 615
 Multaque corporibus transitione nocent.
 In loca nonnunquam siccis arentia glebis
 De prope currenti flumine manat aqua.
 Manat amor tectus, si non ab amante recedas :
 Turbaque in hoc omnes ingeniosa sumus. 620
 Alter item jam sanus erat ; vicinia læsit :
 Occursum dominæ non tulit ille suæ.
 Vulnus in antiquum rediit male firma cicatrix ;
 Successumque artes non habuere meæ.
 Proximus a tectis ignis defenditur ægre : 625
 Utile finitimis abstinuissè locis.
 Nec, quæ ferre solet spatiantem porticus illam,
 Te ferat : officium neve colatur idem.
 Quid juvat admonitu tepidam recalescere mentem ?
 Alter, si possis, orbis habendus erit. 630
 Non facile eluriens posita retinere mensa :
 Et multam saliens incitat unda sitim.
 Non facile est visa taurum retinere juvenca :
 Fortis equus visæ semper adhuc equæ.

150 P. OVIDII NASONIS

Hæc ubi præstitoris, ut tandem littora tangas, 635
 Non satis est ipsam deferuisse tibi.
 Et foror, et mater valeant, et conscia nutrix :
 Et quidquid dominæ pars erit ulla tuæ.
 Nec veniat servus: nec flens ancillula fictum
 Suppliciter dominæ nomine dicat, Ave. 640
 Nec, si scire voles, quid agat tamen illa, rogabis :
 Perfer : erit lucro lingua retenta tuo.
 Tu quoque, qui causam finiti reddis amoris :
 Deque tua domina multa querenda refers ;
 Parce queri. melius sic ulciscere tacendo ; 645
 Dum desiderii effluat illa tuis.
 Et malim taceas, quam te desisse loquaris :
 Qui nimium multis, Non amo, dicit ; amat.
 Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
 Quam subito. lente desine ; tutus eris. 650
 Flumine perpetuo torrens solet acrius ire :
 Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.
 Fallat, et in tenues evanidus exeat auras,
 Perque gradus molles emoriatur amor.
 Sed modo dilectam scelus est odisse puellam ; 655
 Exitus ingeniis convenit iste feris.
 Non curare sat est. odio qui finit amorem,
 Aut amat, aut ægre desinet esse miser.
 Turpe, vir et mulier, juncti modo, protinus hostes :
 Non illas lites Appias ipsa probat. 660
 Sæpe reas faciunt, et amant. ubi nulla simulas
 Incidit, admonitu libet aberrat amor.
 Forte aderam juveni : dominam læstica tenebat :
 Horrebant sævis omnia verba minis.
 Jamque vadaturus, Læstica prodeat : inquit : 665
 Prodierat : visa conjuge mutus erat.
 Et manus, et manibus duplices cecidere tabellæ :
 Venit in ampleus : atque ita, Vincis, ait.
 [Tutius est, aptumque magis, discedere pæce,
 Quam petere a thalamis litigiosa fora :]
 Munera quæ dederis, habeat sine lite iubeto :
 Esse solent magno damna minora bono.

Quod si vos aliquis conducat casus in unum,
 Mente memor tota; quæ damus arma, tene.
 Nunc opus est armis: hîc, ô fortissime, pugna: 675
 Vincenda est telo Penthesilea tuo.
 Nunc tibi rivalis, nunc durum limen, amanti:
 Nunc mediis subeant irrita verba Deis.
 Nec compone comas, quia sis venturus ad illam:
 Nec toga sit laxo conspicienda sinu. 68
 Nulla sit ut placeas alienæ cura puellæ:
 Jam facito, e multis una sit illa tibi.
 Sed quid præcipue vestris conatibus obset
 Eloquar; exemplo quemque docente suo.
 Desinimus tarde, quia nos speramus amari: 685
 Dum sibi quisque placet, credula turba sumus.
 At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
 Crede, nec æternos pondus habere Deos.
 Neve puellarum lacrymis moveare, caveto:
 Ut flerent, oculos erudiere suos. 69
 Artibus innumeris mens oppugnatur amantum;
 Ut lapis æquoreis undique pulsus aquis.
 Nec causas aperi, quare divortia malis:
 Nec dic, quid doleas; clam tamen usque dole.
 Nec peccata refer; ne diluat. ipse favebis:
 Ut melior causâ causa sit illa tua. 695
 Qui silet, est firmus: qui dicit multa puellæ
 Probra, satisfieri postulat ille sibi.
 Non ego Dulichio furiales more sagittas,
 Nec rapidas ausim tingere in amne faces. 700
 Nec nos purpureas pueri refecabimus alas:
 Nec facer arte mea laxior arcus erit.
 Consilium quodcumque cano. parete canenti:
 Utque facis, cœptis, Phœbe saluber, ades.
 Phœbus adest: sonuere lyræ; sonuere pharetræ: 705
 Signa Deum nosco per sua: Phœbus adest.
 Confer Amyclæis medicatum velius ahenis
 Murice cum Tyrio: turpius illud erit.
 Vos quoque formosis vestras conferte puellas:
 Incipiet dominæ quemque pudere suæ. 710

Utraque formosæ Paridi potuere videri;
 Sed sibi collatam vicit utramque Venus.
 Nec solam faciem; mores quoque confer et artem:
 Tantum iudicio ne tuus obsit amor.
 Exiguum est, quod deinde canam: sed profuit illud 71
 Exiguum multis: in quibus ipse fui.
 Scripta cave relegas blandæ servata puellæ:
 Constantes animos scripta relecta movent.
 Omnia pone feros (quamvis invitus) in ignes:
 Et dic, ardoris sit regus iste mei. 72
 Thestias absentem succendit stipite natum:
 Tu timide flammæ perfida verba dabis?
 Si potes, et ceras remove. quid imagine muta
 Carperis? hoc periit Laodamia modo.
 Et loca sæpe nocent fugito loca conscia vestri 73
 Concubitûs. causas illa doloris habent.
 Hic fuit; hic cubuit: thalamo dormivimus isto:
 Hic mihi lasciva gaudia nocte dedit.
 Admonitu refricatur amor; vulnusque novatum
 Scinditur. infirmis causa pusilla nocet. 73
 Ut pene extinctum cinerem si sulfure tangas;
 Vivet, et e minimo maximus ignis erit.
 Sic, nisi vitaris quidquid revocabit amorem,
 Flamma recandescet, quæ modo nulla fuit.
 Argolides cuperent fugisse Capharea puppes;
 Teque, senex, luctus ignibus ulte tuos. 73
 Præterita cautus Niseïde navita gaudet:
 Tu loca, quæ nimium grata fuere, cave.
 Hæc tibi sint Syrtes; hæc Acroceraunia vita:
 Hic vomit et potat dira Charybdis aquas. 74
 Sunt, quæ non possint aliquo cogente juberi;
 Sæpe tamen casu facta juvare solent.
 Perdat opes Phædra; parees, Neptune, nepoti:
 Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
 Gnosida fecisses inopem; sapienter amasset: 74
 Divitiis alitur luxuriosus amor.
 Cur nemo est, Hecalen; nulla est, quæ ceperit Iron?
 Nempe quod alter egeas, altera pauper erat.

Non habet, unde suum paupertas pascat amorem :

Non tamen hoc tanti est ; pauper ut esse velis. 750

At tibi sit tanti, non indulgere theatris ;

Dum bene de vacuo pectore cedat amor.

Enervant animos citharæ, lotosque, lyræque ;

Et vox, et numeris brachia mota suis.

Illic addidue ficti saltantur amantes :

755

Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.

Eloquar invitus : teneros ne tange poetas :

Submoveo dotes impius ipse meas.

Callimachum fugito ; non est inimicus Amori :

Et cum Callimacho tu quoque, Coë, noces. 760

Me certe Sappho meliorem fecit amicæ :

Nec rigidos mores Teia Musa dedit.

Carmina quis potuit tuto legisse Tibulli,

Vel tua, cujus opus Cynthia sola fuit ?

Quis potuit lecto durus discedere Gallo ?

765

Et mea nescio quid carmina tale sonant.

Quod nisi dux operis vatem frustratur Apollo ;

Æmulus est nostri maxima causa mali.

At tu rivalem noli tibi fingere quemquam :

Inque suo solam crede jacere toro. 770

Acrius Hermionen ideo dilexit Orestes ;

Esse quod alterius cœperat illa viri.

Quid, Menelaë, doles ? ibas sine conjuge Creten :

Et poteras nupta lentus abesse tua.

Ut Paris hanc rapuit ; tunc demum uxore carere 775

Non potes. alterius crevit amore tuus.

Hoc et in abducta Briseide flebat Achilles,

Illam Plisthenio gaudia ferre toro.

Nec frustra flebat ; mihi credite. fecit Atrides,

Quod si non faceret, turpiter esse iners. 780

Certe ego fecissem, nec sum sapientior illo :

Invidiæ fructus maximus ille fuit.

Nam sibi quod nunquam tactam Briseïda jurat,

Per sceptrum ; sceptrum non putat esse Deos.

Dî faciant, dominæ possis transire relictæ

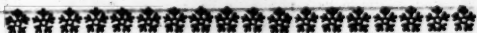
785

Limina ; proposito sufficiantque pedes.

Et poteris : modo velle tene. nunc fortiter ire,
 Nunc opus est celeri subdere calcar equo.
 Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
 Esse puta : remis adjice vela tuis. 790
 Hunc quoque, quo quendam nimium rivale dolebas,
 Vellem desineres hostis habere loco.
 At certe, quamvis odio remanente, saluta :
 Oscula cum poteris jara dare ; sanus eris.
 Ecce cibos etiam (medicinæ fungar ut omni 795
 Munere) quos fugias, quosve sequare, dabo.
 Daunius, an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
 An veniat Megaris, noxius omnis erit.
 Nec minus erucas aptum vitare salaces ;
 Et quidquid Veneri corpora nostra parat. 800
 Utilius fumas acuentes lumina rutas ;
 Et quidquid Veneri corpora nostra negat :
 Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris ?
 Spe brevius monitis expedire meis.
 Vina parant animum Veneri, nisi plurima fumas ; 805
 Ut stupeant multo corda sepulta mero.
 Nutritur vento, vento restinguitur ignis :
 Lenis alit flammam, grandior aura necat.
 Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
 Eripiat : si qua est inter utramque, nocet. 810
 Hoc opus exegi. festæ date festa carinæ :
 Contigimus portum, quo mihi cursus erat.
 Postmodo reddetis sacro pia vota poetæ,
 Carmine sanati scemina virque meo.

REMEDIORUM AMORUM FINIS.

MEDICAMINA FACIEI.

FRAGMENTUM.

Discite, quæ faciem commendet cura, puellæ :
Et quo sit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum sterilem Cerealia pendere iussit
Munera : mordaces interiere rubi.
Cultus et in pomis succos emendat acerbos ; 5
Fissaque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent. auro sublimia testa linuntur :
Nigra sub imposito marmore terra latet.
Vellera sæpe eadem Tyrio medicantur æno :
Sestile deliciis India præbet ebur. 10
Forſitan antiquæ, Tatïo sub rege, Sabinæ
Maluerint, quam se, rura paterna coli.
Cum matrona, premens altum rubicunda sedile,
Adſiduo durum pollice nebat opus.
Ipsaque claudebat, quos filia paverat, agnos : 15
Ipsa dabat virgas cæſaque ligna foco.
At veſtræ teneras matres peperere puellas :
Vultis inaurata corpora veſte tegi.
Vultis odoratos poſitu variare capillos :
Conſpicuam gemmis vultis habere manum. 20
Induitis collo lapides Oriente paratos :
Et quantos oneri eſt aure tuliffe duos.
Nec tamen indignum, ſi vobis cura placendi,
Cum comptos habeant ſæcula noſtra viros.
Fœminea veſtri poliuntur lege mariti : 25
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.

Proin se quæque parent; nec quo venentur amores,
 Refert. munditiæ crimina nulla merent.
 Rure latënt, finguntque comas. licet arduus illas
 Celet Athos; cultas altus habebit Athos. 30
 Est etiam placuisse sibi quotacunque voluptas:
 Virginibus cordi grataque forma sua est.
 Laudatas homini volucris Junonia pennas
 Explicat; et forma muta superbit avis.
 Sic potius nos uret amor; quam fortibus herbis, 35
 Quas maga terribili subsecat arte manus.
 Nec vos graminibus, nec mixto credite succo:
 Nec tentate nocens virus amantis equæ.
 Nec mediæ Maris finduntur cantibus angues:
 Nec redit in fontes unda supina suos. 40
 Et quamvis aliquis Temesæa removerit æra;
 Nunquam Luna suis excutietur equis.
 Prima fit in vobis morum tutela, puellæ:
 Ingenio facies conciliante placet.
 Certus amor morum est: formam populabitur ætas, 45
 Et placitus rugis vultus aratus erit.
 Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit,
 Et veniet rugis altera causa, dolor.
 Sufficit, et longum probitas perdurat in ævum;
 Fertque suos annos: hinc bene pendet amor. 50
 Discite, cum teneros somnus dimiserit artus,
 Candida quo possint ora nitere modo.
 Hordea, quæ Libyci ratibus misere coloni,
 Exue de palea tegminibusque suis.
 Par ervi mensura decem madesiat ab ovis: 55
 Sed cumulent libras ordea nuda duas.
 Hæc ubi ventosas fuerint siccata per auras;
 Lenta jube scabra frangat asella mola.
 Et, quæ prima cadunt vivaci cornua cervo,
 Contere: in hæc solidi sexta face assis eat. 60
 Jamque ubi pulveræ fuerint confusa farinae,
 Protinus in cribris omnia cerne cavis.
 Adjice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
 Strenua quos puro marmore dextra terat:

MEDICAMINA FACIEI.

157

Sextantemque trahat gummi cum semine Thusco : 65

Huc novies tanto plus tibi mellis eat.

Quæcumque adficiet tali medicamine vultum ;

Fulgebit speculo levior ipsa suo.

Nec tu pallentes dubita torrere lupinos,

Et simul instantis corpora frange fabæ.

70

Utraque sex habeant, æquo discrimine, libras :

Utraque da nigris comminuenda molis.

Nec cerusa tibi, nec nitri spuma rubentis

Desit, et Illyrica quæ venit iris humo.

Da validis juvenum pariter subigenda lacertis :

75

Sed justum tritis uncia pondus erit.

Addita de querulo volucrum medicamina nido

Ore fugant maculas : Halcyonea vocant.

Pondere, si quæris, quo sis contentus in illis ;

Quod trahit in partes uncia sexta duas.

80

Ut coëant, apteque lini per corpora possint,

Adjice de flavis Attica mella favis.

Quamvis thura Deos, irataque numina placent :

Non tamen accensis orania danda focis.

Thus ubi miscueris radenti tubera nitro ;

85

Ponderibus justis fac sit utrinque triens.

Parte minus quarta dereptum cortice gummi,

• Et modicum e myrrhis pinguibus adde cubum.

Hæc ubi contriris, per densa foramina cerne :

Pulvis ab infuso melle premendus erit.

90

Profuit et marathros bene olentibus addere myrrhis ;

Quinque trahant marathri scrupula, myrrha novem.

Arentisque rosæ quantum manus unaprehendat,

Cumque Ammoniaco mascula thura sale.

Hordea quem faciunt illis adfunde cremorem :

95

Æquent expensas cum sale thura rosas.

Tempore sis parvo molles licet illita vultus ;

Hærebit toto multus in ore color.

Vidi quæ gelida madefacta papavera lympha

Contereret, teneris illineretque genis.

100

* * * * *

P. OVIDII NASONIS
H A L I E U T I C O N.
F R A G M E N T U M.

• • • •

A Ccepit mundus legem : dedit arma per omnes,
Admonuitque sui, vitulus sic namque minatur,
Qui nondum gerit in tenera jam cornua fronte :
Sic damæ fugiunt, pugnant virtute leones,
Et morfu canis, et caudæ sic scorpius ictu : 5
Concussisque levis pennis sic evolat ales.
Omnibus ignotæ mortis timor, omnibus hostem,
Præsidiumque datum sentire, et noscere teli
Vimque modumque sui : sic et Scarus arte sub undis,
Incidit, adsumptamque dolo tandem pavet escam. 10
Non audet radiis obnixa occurrere fronte,
Aversus crebro vimen sed verbere caudæ
Laxans subsequitur, tutumque evadit in æquor.
Quin etiam si forte aliquis, dum pone nataret,
Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidit, 15
Aversam caudam morfu tenet : atque ira •
• Uber servato, quem textit, in • resultet.
Sepia tarda fugæ, tenui cum forte sub unda
Deprensa est, jam jamque manus timet illa rapaces,
Inficiens æquor nigrum vomit ore cruorem. 20
Avertitque vias, oculos frustrata sequentes,
Clausus rete Lupus, quamvis immanis et acer.
Dimotis cauda submissus fidit arenis.
..... in auras
Emicat, atque dolos saltu deludit inultus : 25

Et muræna ferox, teretis sibi conscia tergi,
 Ad laxata magis conversa foramina retis,
 Tandem permultos evadit lubrica flexus,
 Exemploque nocet, cunctis intervenit una.
 At contra scopulis crinali corpore segnis 30
 Polypus hæret, et hac eludit retia fraude,
 Et sub lege loci sumit mutatque colorem;
 Semper ei similis, quem contigit. atque ubi prædam
 Pendentem setis avidus rapit, hic quoque fallit
 Elato calamo, cum demum emersus in auras 35
 Brachia dissolvit, populatumque exspuit hamum.
 At Mugil cauda pendentem everberat escam,
 Excussamque legit. Lupus acri concitus ira
 Discursu fertur vario, fluctusque ferentes
 Prosequitur, quassatque caput, dum vulnere sævus 40
 Laxato cadat hamus, et ora patentia linquat.
 Nec proprias vires nescit Muræna nocendi:
 Auxilioque sui, morfu nec cominus acri
 Deficit, aut animos ponit captiva minaces.
 Anthias his, tergo quæ concutit, utitur armis, 45
 Vim spinæ novitque suæ, versoque supinus
 Corpore lina secat, fixumque intercipit hamum.

***

Cætera quæ densas habitant animalia silvas,
 Aut vani quatiunt semper lymphata timores,
 Aut trahit in præceps non sana ferocia mentis.. 50
 Ipsa sequi Natura monet, vel cominus ire.
 Impiger ecce Leo venantum sternere pergit
 Agmina, et adversis infert sua pectora telis.
 Quoque venit, fidens magis et sublatior ardet,
 Concussitque toros, et viribus addidit iram. 55
 * Prodidit; atque suo properat sibi robore lethum.
 Fœdus Lucanis provolvitur Urfus ab antris,
 Quid nisi pondus iners, stolidæque ferocia mentis?
 Actus Aper setis iram denuntiat hirtis:
 Et ruit oppositi nitens in vulnera ferri, 60
 Pressus et emissio moritur per viscera telo.
 Altera pars fidens pedibus, dat terga sequenti,

Ut pavidi Lepores, ut fulvo tergoꝛe Damæ,
 Et cauto fugiens Cervus sine fine timore.
 Ipsa sequi natura docet, vel cominus ire. 65
 Hic generosus honos, et gloria major Equorum :
 Nam capiunt animis palinam, gaudentque triumpho.
 Seu septem spatiis Circo meruere coronam ;
 Nonne vides victor quanto sublimius altum
 Attollat caput, et vulgi se venditet auræ ? 70
 Celsave cum cæso decoratur terga leone,
 Quam tumidus, quantoque venit spectabilis actu,
 * Compeſcatque solum generoso concita pulſu
 Ungula sub spoliis graviter redeuntis opimis :
 Quid laus prima Canum ? quibus est audacia præceps, 75
 Venandique sagax virtus, viresque sequendi.
 Quæ nunc elatis rimantur naribus auras,
 Et nunc demisso quærunt vestigia rostro ;
 Et produnt clamore feram, dominumque vocando
 Increpitant. quem si collatis effugit armis, 80
 Insequitur tumulosque canis camposque per omnes,
 Noster in arte labor positus : spes omnis in illa.
 Nec tamen in medias pelagi te pergere sedes
 Admoneam, vastique maris tentare profundum.
 Inter utrumque loci melius moderabere funem. 85
 Aspera num saxis loca sint. nam talia lentos
 Deposcut calamos. at purum retia littus.
 Num mons horrentes demittat celsior umbras
 In mare. nam varie quidam fugiuntque petuntque.
 Num vada subnatis imo viridentur ab herbis 90

* *
 Objectetque moras, et molli serviat algæ.
 Descripsit sedes varie Natura profundi :
 Nec cunctos una voluit consistere pisces.
 Nam gaudent pelago, quales Scombrique, Bovesque,
 Hippuri celeres, et nigro tergoꝛe Milvi ; 95
 At pretiosus Helops, nostris incognitus undis ;
 Ac durus Xiphias, ictu non mitior ensis :
 Et pavidi magno fugientes agmine Thunni :
 Parva Echenëis adest (mirum) mora puppibus ingens :

Tuque comes ratium, tractique per æquora sulci 100
 Qui semper spumas sequeris, Pompile, nitentes :
 Cercyrosque ferox, scopulorum sine moratus :
 Cantharus, ingratus succo : tum concolor illi
 Orphas, cæruleaque rubens Erythinus in unda :
 Insignis Sargusque notis, insignis et alis : 105
 Et superauratione Sparulus cervice refulgens ;
 Et rutilus Pagur, et fulvi Synodontes, et ex se
 Concipiens Channe, gemino fraudata parente.
 Tum viridis squamis, parvo Saxatilis ore,
 Et rarus Faber, et pictæ Mormyres, et auri 110
 Chrysophrys imitata decus : tum corporis Umbræ
 Liventis, rapidique Lupi, Percæque, Tragique.
 Quin laude insignis caudæ Melanurus, et ardens
 Auratis Muræna notis, Merulæque virentes,
 Immitisque suæ Conger per vulnera gentis ; 115
 Et capitis duro nociturus Scorpius ictu,
 Ac nunquam æstivo conspectus fidere Glaucus.
 At contra herbosa pisces laxantur arena,
 Ut Scarus, epastas solus qui ruminat escas ;
 Fœcundumque genus Mænæ, Lamiosque, Smarisque,
 Atque immunda Chromis, merito vilissima Salpa : (120
 Atque avium dulces nidos imitata sub undis,
 Et Squalus, et tenui suffusus sanguine Mullus : |
 Fulgentes Soleæ candore, et concolor illis
 Passer, et Adriaco mirandus littore Rhombus : 125
 Tunc Epodes lati, tum molles tergo Ranæ.
 Extremi parent

•

•

•

Lubricus et spina nocuus non Gobius ulla,
 Et nigrum niveo portans in corpore virus
 Loligo, durique Sues, sinuosaque Caris : 130
 Et tam deformi non dignus nomine Asellus :
 Tuque peregrinis, Acipenser, nobilis undis.

• • • • •

Deerant non admodum multa in eo exemplari, consumpta penitus vetustate.

Plin. lib. xxxii. cap. ult. Hist. Nat.

His adjiciemus apud Ovidium posita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur, sed fortassis in Ponto nascuntur, ubi id volumen supremis suis temporibus inchoavit. Idem lib. xxxii. cap. secundo: Mibi videntur mira, quæ Ovidius prodidit, piscium ingenia, in eo volumine, quod Halieuticon inscribitur.

OVIDII NASONIS OPERUM OMNIUM FINIS.

